

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE SİGORTA
ŞİRKETLERİNİN SERMAYE YETERLİLİĞİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME

EMİNE GENÇ
05713017

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. SALİH DURER

İSTANBUL
2009

**TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE SİGORTA
ŞİRKETLERİNİN SERMAYE YETERLİLİĞİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

**EMİNE GENÇ
05713017**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. SALİH DURER**

**İSTANBUL
2009**

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE SİGORTA ŞİRKETLERİNİN
SERMAYE YETERLİLİĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

EMİNE GENÇ
05713017

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 05 Haziran 2009
Tezin Savunulduğu Tarih:

Tez Oy birliği / Oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

	Ünvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı :	Prof. Dr. Salih DURER	
Jüri Üyeleri :	Prof. Dr. Güler ARAS	
	Öğr. Gör. Halil Emre AKBAŞ	

İSTANBUL
HAZİRAN 2009

ÖZ

AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE SİGORTA ŞİRKETLERİNİN SERMAYE YETERLİLİĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME EMİNE GENÇ MAYIS, 2009

Globalleşmenin ve beraberinde getirdiği ekonomik bütünleşme sürecinin bir getirisi olarak; tüm dünyada yapılan üretim ve sunulan hizmetlerde belirli standartların oluşturulması, şirketlerin ayakta durabilmesi ve diğer şirketlerle rekabet edebilmeleri açısından giderek önem kazanmaktadır. Bu esasa, Türkiye'nin üye ülke olabilmek için adaylığını koyduğu ve üyelik müzakere süreci halen devam etmekte olan Avrupa Birliği'nde düzenleyici otoriteler; başta Bankacılık sektörü olmak üzere, finans sektöründe bir takım standartların oluşturulması için sürekli olarak çalışmalar yapmaktadır. Finans sektörü içinde Bankacılık sektöründen sonra önemli bir yere sahip olan Sigorta sektöründe, en önemli konulardan birisi şirketlerin sermaye yeterliliğine ilişkin düzenlemelerdir. Bu nedenle Avrupa Birliği düzenleyicileri, Bankacılık sektöründe hayata geçirilen Basel II uygulamasını örnek alarak, Sigorta Sektörü sermaye yeterliliğine ilişkin düzenlemeler içeren Solvency II projesi çalışmalarına başlamışlardır. Solvency II projesi iki aşamadan oluşmakta olup, ilk aşaması 2003 yılında tamamlanmıştır. İkinci aşama üzerinde çalışmalar devam etmekte olup, uygulamanın 2012 yılında başlaması planlanmaktadır.

Ülkemizde diğer finans sektörü unsurlarında olduğu gibi, sigorta sektöründe de Avrupa Birliği direktifleri kapsamında düzenlemeler yapılmakta olup, sermaye yeterliliği konusunda Avrupa Birliği düzenlemelerine paralel olarak yeni düzenlemeler yapılmaktadır.

Bu çalışmada; öncelikle Avrupa Birliği sigorta sektöründeki sermaye yeterliliği düzenlemeleri incelenmiş, ardından Türkiye'deki sigorta sektörüne ilişkin sermaye yeterliliği düzenlemelerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Avrupa Birliği'nde henüz proje aşamasında olan Solvency II sisteminin şirketlere olası etkileri, faydaları ve olumsuz yönlerine değinilmiş olan çalışmada son olarak; Türkiye'deki sigorta şirketlerinin sermaye yeterlilikleri yapılan bir analiz ile incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Sermaye Yeterliliği, Solvency II, Sigorta Şirketleri

ABSTRACT

AN ANALYSIS REGARDING CAPITAL ADEQUACY OF THE INSURANCE COMPANIES IN THE EUROPEAN UNION PROCESS EMİNE GENÇ MAY, 2009

As proceeds of the global activity and the economic integration process that it brings along, the generation of specific standards for the production process and services has gained importance, for companies for the reason to stand and to compete with other companies. For this reason, regulatory authorities of the European Union that Turkey has presented his candidacy to become a member country and that the process of accession negotiations is still in progress, are consistently performing operations in financial sector , especially in banking sector to create a set of standards. For the insurance sector which takes an important place within the finance sector, just after the banking sector, one of the most important issue is the regulations relating to the capital adequacy for companies. Therefore, the European Union regulators, have taken as an example the Basel II implementation realized in the banking sector and they have started to work for the Solvency II project which includes the regulations related to the capital adequacy in Insurance Sector. Solvency II project consists of two phases and the first phase is completed in 2003. The operations about the second phase are in continuation and the scheduled start date for its application is 2012.

In our country, For the insurance sector, as with other elements of the financial sector, the regulations are realized according to the European Union directives and also, new arrangements are made in accordance with the European Union regulations on capital adequacy.

In this study, primarily, the capital adequacy regulations of the European Union's insurance sector, are examined, also the capital adequacy regulations for Turkey's insurance sector have been given in detail. In the study, the possible effects, benefits and negative aspects of the Solvency II system which is currently in project phase in European Union are mentioned, and finally we addressed the capital adequacy of insurance companies situated in Turkey.

Keywords : Capital Adequacy, Solvency II, Insurance Companies

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Sigorta sektöründe sermaye yeterliliğine ilişkin Avrupa Birliği ve ülkemizde yapılmakta olan yeni düzenlemelerin içeriği ve Sigorta şirketlerine olası etkilerinin bir kaynaktaki derlenmesi ve bu konuda literatüre kapsamlı bir Türkçe kaynak kazandırılması amacıyla, konuyla ilgili olan herkese faydalı olması arzusuyla hazırlanmıştır.

Sigorta sektöründe sermaye yeterliliğine ilişkin yapılan son düzenlemelerle birlikte getirilen yeni uygulamaların çok yakın tarihli olması ve bu sebeple özellikle uygulamada kullanılacak veri kaynaklarının kısıtlı olması sebebiyle, zor bir tez yazım süreci yaşanmıştır. Kısıtlı veri kaynağı kullanılarak yazılan bu tezin her aşamasında öncelikle, bana fikir veren ve destek olan değerli hocam, danışmanım Sn. Prof. Dr. Salih DURER'e, her konuda desteğini esirgemeyen değerli hocam Sn. Dr. Halil Emre AKBAŞ'a değerli yardımları ve sabırları için teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın tamamlanmasında ve kaynak kullanılmasında sağlamış oldukları katkılar nedeniyle T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu ve Solvency II İhtisas Komitesi'ne; uygulama sürecinde katkılarını esirgemeyen Yıldız Teknik Üniversitesi İşletme Fakültesi Araştırma Görevlilerine; tezin yazımı sırasında manevi desteklerini esirgemeyen başta yöneticilerim olmak üzere tüm çalışma arkadaşlarıma, göstermiş oldukları sabır ve iyi niyet için ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca yanımda olarak benden desteğini esirgemeyen ve tez çalışmam süresince büyük bir fedakarlık ve sabırla beni destekleyen tüm aileme ve Emre MÜJDECİ'ye bana göstermiş oldukları sabır ve sevgi için teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, bu tez çalışmasını, büyüdüğünde çok başarılı bir birey olarak görmeyi arzu ettiğim, sevgili yeğenim Başar İŞTAR'a armağan etmek istiyorum.

İstanbul; Mayıs, 2009

Emine GENÇ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	Sayfa No
ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
2. SİGORTACILIKTA TEMEL KAVRAMLAR.....	4
2.1. Sigortanın Tanımı.....	4
2.2. Sigorta Grupları.....	7
2.2.1. Hayat Dışı Branşlar.....	8
2.2.2. Hayat Branşı.....	10
2.3. Avrupa Birliği ve Türk Sigorta Sektörüne Genel Bakış.....	11
2.3.1. Avrupa Birliği Sigorta Sektörü.....	11
2.3.2. Türkiye’de Sigorta Sektörü.....	15
3. SİGORTA SEKTÖRÜNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ.....	18
3.1. Sermaye Yeterliliği.....	18
3.2. Sigorta Sektöründe Sermaye Yeterliliği.....	18
3.2.1. Sigorta Sektöründe Sermaye Yeterliliği Tespitinin Gerekliliği.....	21
3.2.2. Sigortacılıkta Sermaye Yeterliliğini Etkileyen Temel Etken; Risk.....	22
3.3. Avrupa Birliği Sermaye Yeterliliği Uygulamaları.....	22
3.3.1. Genel Bakış.....	22
3.3.2. Asgari Garanti Fonu Uygulamaları.....	23
3.3.3. Solvency I.....	25
3.3.3.1. Hayat Dışı Branşlar.....	27
3.3.3.2. Hayat Branşı.....	29
3.3.3.3. Denetim.....	30
3.3.4. Solvency I’de Reform İhtiyacı ve Beklentiler.....	31
3.3.5. Solvency II Projesi.....	34

3.4. Solvency II Projesi.....	34
3.4.1. Birinci Yapısal Blok.....	37
3.4.2. İkinci Yapısal Blok.....	46
3.4.3. Üçüncü Yapısal Blok.....	51
3.4.4. Basel II ve Solvency II.....	53
3.4.5. Solvency II'nin Faydaları.....	55
3.4.5.1. Sigorta Şirketlerine Faydaları.....	56
3.4.5.2. Sigortalılara Faydaları.....	56
3.4.5.3. Denetçilere Faydaları.....	57
3.4.5.4. Genel Olarak Ekonomiye Faydaları.....	57
3.4.6. Solvency II'nin Olumsuz Etkileri.....	57
3.4.7. Solvency II'nin Uygulamaya Etkileri.....	58
3.4.7.1. Organizasyon Yapısına Etkileri.....	59
3.4.7.2. İdari Maliyetlere Etkisi.....	59
3.4.7.3. Ürün ve Fiyatlandırma Etkisi.....	59
3.4.7.4. Şirket Başarısızlıklarına Etkisi.....	60
3.4.7.5. Ülke Sigortalarına Etkisi.....	61
3.4.8. Denetim Süreci.....	61
3.5. Türkiye'de Sermaye Yeterliliği Uygulamaları.....	64
3.5.1. Birinci Yöntem.....	65
3.5.1.1. Hayat Dışı Branşlar.....	65
3.5.1.2. Hayat Branşları.....	66
3.5.2. İkinci Yöntem.....	67
3.5.3. Garanti Fonu.....	69
3.5.4. Denetim.....	69
3.5.5. Solvency II'nin Türk Sigorta Sektörüne Etkileri.....	71
3.5.5.1. I. Sütun ve Türk Sigorta Mevzuatına Etkileri.....	71
3.5.5.2. II. Sütun ve Türk Sigorta Mevzuatına Etkileri.....	72
3.5.5.3. III. Sütun ve Türk Sigorta Mevzuatına Etkileri.....	73
3.5.5.4. Türk Sigorta Şirketlerine Etkileri.....	73

4. SİGORTA ŞİRKETLERİNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ ÜZERİNE

BİR UYGULAMA.....	75
4.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı.....	75
4.2. Çalışmanın Yöntemi.....	75
4.3. Hipotezler.....	76
4.4. Çalışmanın Sınırları.....	76
4.5. Çalışmanın Yöntemi.....	77
4.6. Veri ve Bilgi Toplama Yöntem ve Aracı.....	77
4.7. Çalışmaya İlişkin Bulgular ve Genel Değerlendirme.....	77
4.7.1. Çalışmaya İlişkin Genel Bulgular.....	78
4.7.2. Faktör Analizi Sonuçları.....	79
4.7.3. Korelasyon Analizi Sonuçları.....	81
4.7.4. Regresyon Analizi Sonuçları.....	85

5. SONUÇ94

KAYNAKÇA.....	99
EKLER.....	104
EK 1.....	104
EK 2.....	105
ÖZGEÇMİŞ.....	106

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: Solvency I Temel Kuralları.....	25
Tablo 2: Hayat Dışı Sigorta Şirketleri İçin, Prim Esası'na Göre Yapılan Hesaplama Örneği.....	28
Tablo 3: Solvency II Projesi'nin Amaçları.....	32
Tablo 4: Tanımlayıcı Bulgular.....	78
Tablo 5: Mali Oranlara İlişkin Faktör Analizi Tablosu.....	80
Tablo 6: Korelasyon Analizi Sonuçları.....	82-83
Tablo 7: Faktör-1- Katsayılar-1.....	86
Tablo 8: Faktör 1- Model Özeti.....	87
Tablo 9: Faktör 1- ANOVA.....	87
Tablo 10: Faktör 1- Katsayılar-2.....	87
Tablo 11: Faktör 2- Katsayılar-1.....	88
Tablo 12: Faktör 2- Model Özeti.....	89
Tablo 13: Faktör 2- ANOVA.....	89
Tablo 14: Faktör 2- Katsayıları-2.....	89
Tablo 15: Faktör 3- ANOVA.....	90
Tablo 16: Faktör 3- Katsayılar.....	91
Tablo 17: Faktör 4- ANOVA.....	91
Tablo 18: Faktör 4- Katsayılar.....	92
Tablo 19: Faktör 5- ANOVA.....	92
Tablo 20: Faktör 5- Katsayılar.....	93

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1:	Avrupa Birliği’nde Toplam Primlerin Branşlar Bazında Dağılımı.....	13
Şekil 2:	MCR SCR ve Denetimin Müdahalesi.....	50
Şekil 3:	IAS, IFRS, Kredi Derecelendirme ve Ekonomik Sermaye İlişkisi.....	53
Şekil 4:	Solvency II’nin Şirketlerin Sunduğu Ürünler Üzerindeki Olası Etkileri.....	60

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AET	:Avrupa Ekonomik Topluluğu
CEA	: Comite Europeen des Assurances
CEIOPS	: Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors
EIOPC	: European Insurance and Occupational Pensions Committee
EISA	: European Insurance Supervisory Association
IAA	: International Actuarial Association
IAIS	: Internatinoal Association of Insurance Supervisors
IASB	: International Accounting Standards Board
IFRS	: International Financial Reporting Standarts
GSYİH	: Gayri Safı Yurt İçi Hasıla
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsü
MCR	: Minimum Capital Requirement
RMD	: Riske Maruz Değer
SCR	: Solvency Capital Requirement
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TSRŞB	: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği
TvaR	: Tail Value at Risk
UFRS	: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
YKY	: Yükümlölük Karşılama Yeterliliği
VaR	: Value at Risk

1. GİRİŞ

Sigortacılık karşılıklı güvene dayanan bir sistemdir. Bir toplumda, sigorta fikri, mutlak sonuçlar alınabildiği ölçüde yerleşir ve gelişebilir. Bunun sağlanması amacı ile de, sigorta şirketlerinin mali ve teknik bakımdan sağlam bünyeye sahip olup olmadıkları, devlet tarafından kontrol edilmektedir. Bu kontrolün esas amacı, öncelikle sigortalıların korunması olmak üzere, ekonominin korunması amacıyla şirketlerin mali yeterliliğinin sağlanmasıdır.

Ekonomik krizler, şirketlerin mali yetersizlik problemleri ile birlikte ortaya çıkmaktadır. Sigorta sektörü, sigorta şirketlerinin mali sıkıntı içine düşmeleri durumuna karşı yeterince hazırlıklı olmayabilir. İflas eden sigorta şirketlerinin yükümlülüklerini karşılamak amacıyla oluşturulan garanti fonları ve normal devlet düzenlemeleri de bu tür büyük sorunlarla başa çıkmaya yetecek düzeyde olmayabilir. Bu kriz bir domino etkisi yaratabilir ve sağlıklı sigorta şirketlerini de hasta haline getirerek büyük bir ekonomik krizi büyütebilir¹. Bu sebeple sigorta şirketlerinin sermaye yeterliliği devamlı suretle takip ve denetim altında bulundurulmalıdır.

Sigorta şirketleri, müşterilerine yani poliçe sahiplerine ve tazminat almaya hak kazananlara karşı yükümlülüklerini tam ve zamanında yerine getirmek taahhüdünde bulunurlar. Ancak, önceden öngörülemeyen risklerin ortaya çıkması durumunda şirketlerin kaynakları, yükümlülüklerini karşılamada yetersiz kalabilmekte, sigortalı menfaatlerini tehlikeye sokabilmektedir. Bu nedenle, poliçe sahiplerinin menfaatlerini korumak amacıyla, sigorta şirketlerinin mali yapılarının yeterince güçlü olması gerekmektedir.

Sigorta sektöründe mali yeterlilik düzenlemeleri geniş anlamda, yükümlülük karşılama yeterliliği, teknik karşılıklar, mali analiz rasyoları, konservasyon oranları

¹ Serhat Yanık, “Sigorta İşletmelerinde Mali Yeterlilik Analizi ve Türk Sigorta Sektöründe Bir Uygulama Örneği (Bayındır Hayat Sigorta A.Ş.)”, (Doktora Tezi, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000), 50

gibi çeşitli kontrol mekanizmalarını kapsamaktadır². Yükümlülük karşılama yeterliliği (YKY) ise, şirketlerin sigortalılara karşı olan yükümlülüklerini karşılayıp karşılamayacaklarına dair işletme hesapları ve olası değişimler hakkında bilgi sunan bir uygulamadır ve bu uygulamayla, şirketlerin belli bir anda borçlarını karşılamaya yeterli olup olmadığı ölçülmektedir³.

Doğru olarak belirlenmiş olan sermaye yeterliliği, sigorta sektörü açısından hayati önem taşımaktadır. Bu aynı zamanda, sigorta sektörüne olan kamuoyu güveninin sürdürülebilmesi ve artırılabilmesi açısından da zorunludur. Söz konusu şartlar, aynı zamanda piyasada uygun olmayan kurallarda faaliyet gösteren şirket kalmamasını sağlamak amacıyla, iyi yönetilen sigorta şirketleri açısından da önem taşımaktadır.

Avrupa Birliği'nde sigorta işletmeleri için yürürlükteki sermaye yeterliliği (Solvency I) yıllardır iyi bir şekilde çalışmaktadır ve sigortalıların korunması önemli ölçüde artırılmıştır. Yeni kurallar oluşturulmasından bu yana, denetim uygulamalarında olduğu kadar sigorta sektöründe de önemli gelişmeler yer almış ve sonuç olarak bu kuralların halen amaçlarına hizmet edip etmediklerini analiz etme gereği ortaya çıkmıştır. Sermaye yeterliliği hesaplamasının, sigorta şirketlerinin mali yapısını en doğru ve en gerçekçi şekilde yansıtması için, şirketlerin karşı karşıya kaldığı tüm riskleri dikkate alması gerekmektedir. İşte bu nedenle Avrupa Birliği'nde Solvency II düzenlemelerine ihtiyaç duyulmuştur.

Solvency II projesi, Solvency I ile başlayan çalışmanın devamı niteliğindedir. Solvency I Avrupa Birliği'nde solvency rejimini yeniden düzenleyip güncelleştirirken, Solvency II çok daha kapsamlı düzenlemeler getirmektedir. Solvency II'de temel hedef, solvency sistemini oluştururken sigorta şirketinin karşı karşıya kaldığı riskleri daha iyi değerlendirmektir.

Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı, sigorta sektöründe mali yeterlilik olgusunu incelemek, Avrupa Birliği Solvency I ve Solvency II düzenlemeleri ile Türkiye'deki yükümlülük karşılama yeterliliği düzenlemelerini inceleyerek, Türkiye'de faaliyette bulunan sigorta şirketlerinin mali yeterliliği ile ilgili bir analiz yapmaktır.

² Özge Arslan, **Avrupa Birliği ve Türkiye'de Sigorta Şirketlerinde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği**, (Ankara: Hazine Müsteşarlığı Matbaası, 2003) , 1

³ Behice Aydın, "Sigorta Sektöründe Mali Yeterlilik ve Türk Sigorta Sektörünün Analizi", (Yüksek Lisans Tezi. M.Ü. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 2006.), 9-10.

Çalışmanın ilk bölümü giriş niteliğinde olup, İkinci bölümünde sigortacıkta temel kavramlar, sigorta tanımı ve grupları, Avrupa Birliği ve Türkiye’deki sigorta sektörüne değinilmiştir.

Üçüncü bölümde, sermaye yeterliliği, sigortacılıkta sermaye yeterliliğini etkileyen unsurlar ile AB’de ve Türkiye’deki sigorta şirketlerinin sermaye yeterliliği uygulamaları ve düzenlemelerine yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde ise Türk sigorta sektöründe kullanılan başlıca mali analiz oranları ile sigorta şirketlerinin sermaye yeterliliği arasındaki ilişkinin incelendiği örnek bir çalışmaya yer verilmiştir. Bu amaçla, Türkiye’de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin bağımsız denetim dipnotlarından sermaye yeterliliği tablolarına ulaşılmış, ardından bilanço ve gelir tablolarındaki kalemler yardımıyla, uygulamada kullanılacak olan mali analiz oranları elde edilmiştir. Çalışmada, elde edilen oranlara ilişkin öncelikle tanımlayıcı bilgilere yer verilmiş olup, ardından oranlar faktör analizine tabi tutularak korelasyon ve regresyon analizleri yardımıyla yorumlanmıştır.

2. SİGORTACILIKTA TEMEL KAVRAMLAR

Günümüzde sigorta hemen herkes tarafından bilinen bir kavram olmakla birlikte, çalışmanın başvuran herkes tarafından kolaylıkla anlaşılabilmesi açısından, aşağıda sigortacılıkla ilgili bazı temel kavramlara ve ön bilgilere yer verilmektedir.

2.1. Sigortanın Tanımı

Sigorta latince kökenli bir kavram olup Türkçe karşılığı güven, emniyet anlamına gelmektedir⁴.

Sigortanın temel işlevi, zararı ekonomik açıdan önemsiz bir duruma getirmektir.

Sigorta, belirli bir prim karşılığında bir kimsenin para ile ölçülebilir, yasa ile korumaya değer bir sigortalanabilir menfaatine zarar veren bir rizikonun gerçekleşmesi halinde bu zararı karşılayacak tutarda, sigortalının tazminata hak kazanmasını sağlayan çift taraflı bir sözleşmedir.

Sigorta; aynı ya da benzer risklere maruz bulunan kişiler topluluğunda risklerin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkacak ihtiyacın, belli bir prim karşılığında giderilmesine yönelik bir sözleşmedir⁵.

Diğer bir ifadeyle sigorta; aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin, belirli bir miktar para ödemesi yoluyla toplanan tutarın, sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu fiilen zarara uğrayanların zararını karşılamada kullanıldığı, bir risk transfer sistemidir. Bu sistem sayesinde kişiler, karşı karşıya bulundukları tehlikelerin neden olabileceği, parayla ölçülebilen zararlarını, nisbeten küçük miktarlarda ödemiş oldukları primler yoluyla paylaşmaktadırlar.

Sigorta sistemi esas olarak 3 unsurdan oluşur; sigortacı (sigorta şirketi), sigorta ettiren (sigortalı) ve sigorta sözleşmesi.

⁴ Hacer Gedikoğlu, . “Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik Türkiye ve ABD Karşılaştırması”, (Yüksek Lisans Tezi. M.Ü. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 2002.), 11

⁵ Ahmet Genç, **Sigorta Şirketlerinin Mali Analizi Erken Uyarı Sistemi ve Derecelendirme (Rating)**, (Ankara: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-6, 2006), 18

Taraflar(sigortacı ve sigortalı), teminat altına alınmak istenen riziko, sigorta konusu, sigorta bedeli, sigorta süresi, sigorta şartları ve prim gibi esaslı unsurlar hususunda anlaşarak, bu anlaşmayı bir sigorta sözleşmesi ile yazılı hale getirirler.

Sigorta, hiçbir zaman, her iki taraf açısından da haksız kazanç kaynağı olmamakla birlikte; sigortada esas olan, sigortalının refahının hasardan bir gün öncesine getirilmesi, bu fonksiyon ile hem ülke ekonomisine katkıda bulunulması, hem de tarafların menfaatlerinin karşılıklı olarak korunmasıdır.

Bu açıklamalardan sonra, sigortacılığa ilişkin bazı temel kavramların tanımlarına aşağıda yer verilmektedir.

Sigorta Poliçesi : Sigortacı ile sigortalı arasındaki sigorta sözleşmesinin yazılı, yasal delilidir. Bir sigorta poliçesinde genel olarak, sigortacıyı ve sigortalıyı tanımlayıcı bilgiler, sigorta konusuna ilişkin açıklamalar, teminatın kapsamı, sigorta bedeli, sözleşmenin süresi, prim miktarı, poliçenin düzenlenme tarihi, tarafların borç ve yükümlülükleri gibi bilgiler bulunmaktadır⁶.

Sigorta Primi : Risk primine ek olarak genel giderler, komisyonlar, sigorta şirketinin bu iş dolayısıyla katlanmak zorunda olduğu tüm maliyetler ve faaliyet karını içermektedir.

Risk primi, mevcut istatistiklere dayanılarak hesaplanmış muhtemel hasar miktarı ve hasar masraflarını karşılamak üzere hesaplanmış net prim miktarı olarak tanımlanabilir.

Sigorta Bedeli : Sigorta bedeli, sigorta poliçesinde gösterilen ve tehlikenin gerçekleşmesi halinde sigorta değerini geçmemek kaydıyla sigortalıya ödenecek olan azami meblağı ifade eder⁷. Sigorta konusunun hasar anındaki piyasa değeri, sigorta bedelinin altında ise, piyasa değeri esas alınmaktadır.

Zeyilname : Poliçenin düzenlenmesinden sonra ortaya çıkan ve sigortacının üstlendiği riskin, nitelik veya büyüklüğünü değiştiren herhangi bir durum nedeniyle poliçeye ek olarak düzenlenmiş ve aynı yasal yetkiye sahip yazılı belgedir.

⁶ Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, www.tsrsb.org.tr [01.05.2009]

⁷ Genç, age , 29

Fiyat : Sigorta veya reasürans teminatına karşılık olarak ödenecek primin hesaplanmasında esas alınan ve oran olarak ifade edilen bir terimdir. Fiyatın sigorta bedeline veya teminata uygulanmasıyla prim miktarı bulunmaktadır.

Teminat : Sigorta konusu olan şeyin kısmen veya tamamen hasarlanması durumunda, hasarın, sigortalının genel prensipleri ve poliçe şartları çerçevesinde tazmin edileceği konusunda, sigortacının, sigortalıya veya sigortadan yararlanan kişiye vermiş olduğu garantidir.

Komisyon : Sigorta şirketlerinin, prim üretimi başta olmak üzere sigortacılık ile ilgili faaliyetlerinde şirket adına iş yapan sigorta aracılara ödediği belli orandaki para miktarıdır. Bu oran, sigorta aracısının düzenlediği veya düzenlenmesine aracılık ettiği poliçe toplam priminin belli bir yüzdesidir⁸. Her bir sigorta branşı için ayrı olmak üzere farklı kademelerdeki sigorta aracılara değişik yüzdelerde komisyonlar ödenmektedir.

Hasar : Herhangi bir mala, eşyaya verilen fiziki hasarı veya kişinin gerek bedeni, gerekse manevi zararını ifade etmek için kullanılır.

Reasürans : Sigortacının riski tümüyle kendi üzerinde tutmayarak bir bölümünü bir başka sigorta şirketine aktarması işlemine reasürans denir. Rizikonun aktarıldığı şirkete **reasürör veya reasürans şirketi**, rizikoyu aktaran (devreden) şirkete **sedan**, aktarılan hisseye **sesyon** ve sigortacının kendi üzerinde bıraktığı hisseye ise **retansüyon(retention)** adı verilmektedir⁹.

Koasürans : Riskin değişik sigorta şirketleri arasında paylaşılarak her işletmenin riskin sadece bir bölümünü üstlenmesine **koasürans** denir. Sigorta şirketlerinden her birisinin sorumluluğu, üstlendiği pay kadar olup tahsil edilecek primler ve ödenecek hasarlar bu paylarla orantılı olarak bölüşülmektedir. Reasüransa göre ayırdedici özelliği, sigortacılardan her birisinin sorumluluğunun taahhüt ettikleri pay kadar olmasıdır. Koasüransda, bir şirketin büyük çapta bir riski tek başına karşılama riskini göze alamaması veya sigorta ettirenin kişisel ya da ticari nedenlerle birden fazla sigorta şirketine sigorta yaptırmak arzusu ile riskin paylaşılması amaçlanmaktadır.

⁸ Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı, www.tsev.org.tr [01.05.2009]

⁹ Genç, **age** , 28

2.2. Sigorta Grupları

Avrupa Birliği uygulamalarında sigorta, uzun vadeli sigortalar ve genel sigortalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Uzun vadeli sigorta türleri 9 bölümden oluşmaktadır. Bunlar¹⁰;

- 1) Hayat Sigortası
- 2) Evlilik ve Doğum Sigortası
- 3) Uzun Süreli Sigorta ile Bağlantılı Olan Sigorta İşlemleri
- 4) Sürekli Sağlık Sigortası
- 5) Tontines (Bir grup insanın bir anapara ortaya koyarak, belirli bir süre içerisinde içlerinden ölenin hissesinin bölünmesi suretiyle yapılan sigorta)
- 6) Sermayenin Kurtarılması veya Paraya Çevrilmesi
- 7) Grup Emeklilik Fon Yönetimi
- 8) Grup Emeklilik Sigortalarının Kapitalin Korunması veya Asgari Faizin Ödenmesi ile Birlikte Yürütülen Şekli
- 9) Sigorta Şirketlerince Yürütülen Bazı İşlemler (Fransız Sigorta Kanunu'nda bulunan)

Genel Sigortalar ise 18 bölümden oluşmaktadır. Bunlar¹¹;

- 1) Kaza
- 2) Hastalık
- 3) Kara Araçları
- 4) Demiryolu Araçları
- 5) Uçaklar
- 6) Gemiler

¹⁰ Ahmet Genç, “Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterliliğin Ölçülmesi ve Türkiye İçin Bir Erken Uyarı Modeli Önerisi”, (Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002),4

¹¹ age , 5

- 7) Taşıma Halindeki Yükler
- 8) Yangın ve Doğal Afetler
- 9) Mülkiyete Zarar
- 10) Motorlu Araç Sorumluluğu
- 11) Uçak Sorumluluğu
- 12) Gemiler İçin Sorumluluk
- 13) Genel Sorumluluk
- 14) Kredi
- 15) Teminat
- 16) Çeşitli Mali Kayıtlar
- 17) Yasal Masraflar
- 18) Turistik Yardım

Ülkemizde sigorta grupları 11 adet hayat dışı ve 1 adet hayat branşı olmak üzere 12'ye ayrılmaktadır.

Sigortada temel ayrımın hayat ve hayat dışı branşlar olarak ele alınmasının en önemli sebepleri; prim hesaplama usüllerinin farklı olması ve sürecin vade açısından farklılıklar taşımasıdır.

2.2.1. Hayat Dışı Branşlar

Hayat sigortaları dışında kalan, bireylerin ve işletmelerin aktiflerini koruma altına alan sigortalara hayat dışı sigortalar adı verilmektedir. Ülkemizde hayat dışı sigorta grupları 11 ana gruba ayrılmaktadır. Bu gruplar ve gruplara ilişkin sigorta dalları aşağıda belirtilmiştir.

1) YANGIN

a-Yangın Sigortası

b- Kar Kaybı Sigortası

2) NAKLİYAT

a- Tekne Sigortası

- b- Kıymet Nakliyat Sigortası
- c- Emtea Nakliyat (Yük) Sigortası

3) KAZA

- a- Kara Taşıtları Kasko Sigortası
- b- Hırsızlık Sigortası
- c- Cam Kırılmasına Karşı Sigorta
- d- Asansör Kazalarında Üçüncü Kişilere Karşı Mali Sorumluluk Sigortası
- e- İşveren Mali Sorumluluk Sigortası
- f- Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Sorumluluk Sigortası
- g- Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası
- h- Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası
- ı- Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası
- i- Zorunlu Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası
- j- Özel Güvenlik Mali Sorumluluk Sigortası

4) KARAYOLU MOTORLU ARAÇLAR MALİ SORUMLULUK

- a- Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası
- b- Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası
- c- Motorlu Kara Taşıt Araçları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası

5) MAKİNE MONTAJ

- a- Makine Kırılması Sigortası
- b- Montaj Sigortası
- c- İnşaat Sigortası
- d- Elektronik Cihaz Sigortası

6) TARIM

- a- Tarım Ürünleri Dolu Sigortası
- b- Sera Sigortası

c- Hayvan Hayat Sigortası

d- Kümes Hayvanları Hayat Sigortası

7) SAĞLIK

8) FERDİ KAZA

9) HUKUKSAL KORUMA

10) KREDİ

a- Kredi Sigortası

b- İhracat Kredi Sigortası

11) ZORUNLU DEPREM SİGORTASI

2.2.2. Hayat Branşı

Sigorta konusu insan hayatı olan, genellikle uzun vadeli menfaat veya meblağ sigortalarıdır. Başlangıçta, hayatı sigorta konusu olan kişinin sigorta süresi içerisinde ölmesi halinde, poliçeden yararlanan kişi veya kişilere ya da sigortalının yasal varislerine toplu para ödenmesi amacıyla düzenlenen hayat poliçeleri, zaman içerisinde, kişilerin emeklilik programlarına bir destek niteliğinde ve nihayet, yatırım amaçlı kullanılır olmuřtur¹². Hayat sigortaları 6 branşa ayrılmaktadır. Bunlar;

1) HAYAT

2) HASTALIK/SAĞLIK

3) KAZA

4) EVLİLİK/DOĞUM

5) SERMAYE İTFA SİGORTALARI

6) YATIRIM FONLU SİGORTALAR'dır.

Hayat sigortaları, risk ağırlıklı hayat sigortaları ve birikimli hayat sigortaları olarak iki alt gruba ayrılabilir.

¹² Türkiye Sigorta ve Reasürans şirketleri Birliği, www.tsrsb.org.tr [01.05.2009]

a- Risk Ağırlıklı Hayat Sigortaları

Risk ağırlıklı Hayat sigortalarında sigorta süresi genellikle bir yıldır. Bu süre içerisinde sigortalının yaşamını kaybetmesi durumunda belirlenen tazminat tutarı kanuni varislere ya da poliçede lehdar olarak belirlenen kişilere ödenmektedir.

b- Birikimli Hayat Sigortaları

Birikimli Hayat sigortalarında sigorta süresi en az 10 yıldır. Yaşam kaybı, ferdi kaza ve maluliyet teminatlarına ilave olarak, toplanan primlerden risk primi, genel gider ve komisyon kesintileri yapıldıktan sonra kalan tutar yatırıma yönlendirilmektedir. Uzun Süreli sigortalar kapsamına giren birikimli hayat sigortaları iki temel güvence sağlamaktadır¹³;

- Sigorta süresince prim ödeyen sigortalının, sigorta süresi dolmadan ölümü halinde poliçede belirlenen tazminat tutarına kar paylı birikim tutarı eklenerek varislerine ya da poliçede lehdar olarak gösterilen kişilere toplu para ödenmektedir.

- Poliçe süresi içinde teminat altındaki herhangi bir riskin gerçekleşmemesi ve en az 10 yıl prim ödenmiş olması koşuluyla vade sonunda toplu para veya gelir ödemesi şeklinde poliçeden yararlanılabilmektedir.

2.3. Avrupa Birliği ve Türk Sigorta Sektörüne Genel Bakış

Çalışmanın konusu Avrupa Birliği sürecinde Türk sigorta sektörü olması sebebiyle, bu başlık altında öncelikle Avrupa Sigorta Sektörü genel olarak aktarılacak ardından, Türk Sigorta Sektörü hakkında genel bilgilere yer verilecektir.

2.3.1. Avrupa Birliği Sigorta Sektörü

Avrupa Birliği'nin finansal hizmetler alanında temel önceliklerine bakıldığında, sigortacılık sektöründe tek pazar yaratma amacını görülmektedir. Tek sigorta pazarının temel amacı, AB vatandaşlarına en düşük ücret karşılığında en yüksek kalitede ve çeşitli sigorta ürünlerinin sağlanmasıdır.

¹³ Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı, www.tsev.org.tr, [01.05.2009]

Kurucu antlaşmalar uyarınca sigorta alanındaki tek pazar, iç sınırların bulunmadığı bir alandır. Sürecin 40 yıldan fazla zamana yayılması, üye devletlerdeki düzenlemelerin kapsam ve yapılarına ilişkin farklılıklardan kaynaklanmaktadır¹⁴.

Geniş ve tek bir sigorta piyasasının kurulması dünyada bir benzeri daha olmayan bir gelişmedir. Tek bir sigorta piyasası içerisinde şirketler ürünlerini Avrupa Birliği üyesi tüm ülkelerde serbestçe satabildikleri gibi, kişiler de sigortacılık işlemleri için kendi yerleşik bulundukları ülke dışında herhangi bir üye devlet sigortacısına başvurabilmektedir¹⁵.

Tek sigorta piyasası ile, Avrupa Birliği yalnızca şirketler arası rekabeti arttırmayı değil kişilerin en iyi ürünlere güvenle erişimini sağlayacak olanakları sunmayı da hedeflemektedir. Bu amacın gerçekleşmesi ile rekabetçi bir sigortacılık sektörü oluşması sağlanacak, bu da ekonomik etkinlik ve gelişmeye katkıda bulunacaktır.

Son yıllarda Avrupa Birliği üyesi ülkelerde sigorta sektörleri, sigorta ürünlerine yönelik önemli bir talep artışıyla karşı karşıya bulunmakta olup, bu talep önemli bir ciro artışına yol açmaktadır. Artan talep ve sigortacılık sektöründeki büyüme, faaliyetlerde artışı ve gelişmeyi de beraberinde getirmektedir.

Bu gelişmelerle birlikte Avrupa Birliği'nin sigortacılık sektöründe iki temel görevi bulunmaktadır:

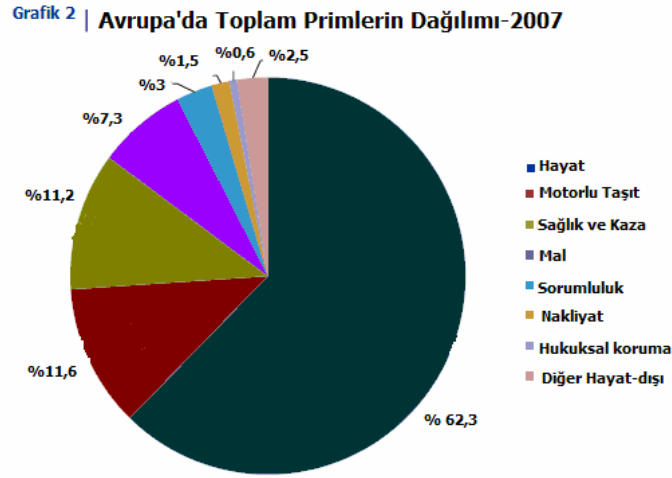
- Tüm Avrupa Birliği vatandaşlarının piyasadaki mevcut sigorta ürünlerine erişimlerini mümkün kılmak ve sigorta işlemlerinde kendilerine gerekli yasal ve finansal korumayı sağlamak;
- Bir üye devlette faaliyet gösterme iznine sahip bir sigorta şirketinin Avrupa Birliği genelinde faaliyette bulunabilmesi için yerleşme hakkı ile hizmet sunumu hakkından faydalanmasını sağlamak.

CEA tarafından hazırlanan 2007 yılı raporunda prim gelirlerinin dağılımına bakıldığında Avrupa'da hayat sigortasından elde edilen primlerin tüm prim gelirlerinin %60'ından fazlasını oluşturduğu görülmektedir. Hayat-dışı branşın prim oranlarına bakıldığında ise %12 prim oranı ile motorlu taşıt sigortası ve %11 prim oranı ile sağlık ve kaza sigortasının prim dağılımında en büyük paya sahip oldukları

¹⁴ Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, www.tsev.org.tr [01.05.2009]

¹⁵ Suna Oksay, "2005 Yılında AB Sigortacılığındaki Gelişmeler ve Türk Sigorta Sektörü". **Birlik'ten, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını.** s.2 (2006): 10-21

dikkat çekmektedir. Mal sigortalarının payının ise %7'den fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 1: Avrupa Birliği'nde Toplam Primlerin Branşlar Bazında Dağılımı

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2007 Yılında Rakamlarla Avrupa Sigorta Piyasası (CEA İstatistikleri No:36), (İstanbul: 2009), 3

Sigorta piyasaları incelendiğinde, Avrupa sigorta piyasasının dünya sigorta piyasasındaki payının 2002 yılından beri artış göstererek 2007 yılında %41'e ulaştığı görülmektedir. Avrupa'daki prim hacmi dünya genelindeki tüm prim hacminden çok daha hızlı büyüme göstermektedir.

Avrupa genelinde sigorta yatırım portföyü 2006 yılında 6.994 Milyar € iken, bu oran 2007 yılında 7.284 Milyar €'ya ulaşmıştır. Hayat sigortası piyasasındaki yatırım varlıkları toplam yatırım varlıklarının %80'inden fazlasını oluşturduğundan, toplam yatırım portföyünün gelişimi temel olarak hayat branşına bağlı olmaktadır. 2007 yılında büyüme oranında yaşanan düşüş AB ülkelerinin çoğunda faiz oranlarının artmasından ve 2007 yılının ikinci yarısında Avrupa borsalarının zayıf performansından kaynaklanmıştır¹⁶.

2007 yılında hayat sigortacılarının yatırım portföyü % 2,3 oranında artarak 5.897 Milyar €'ya ulaşmıştır. İngiltere ve Fransa, Avrupa piyasasının en önde gelen iki

¹⁶ Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2007 Yılında Rakamlarla Avrupa Sigorta Piyasası (CEA İstatistikleri No:36), (İstanbul: 2009), 11

ülkesi olup yalnızca bu ülkelerin hayat sigortacılarının yatırım portföyü toplamı, Avrupa toplamının % 53'üne tekabül etmektedir¹⁷.

Hayat-dışı sigortacı yatırımları ise 2006 yılında % 7,3 oranında artarken 2007 yılında bu artış %1,3'e gerilemiş, yatırım toplamı 1.337 Milyar € olarak kaydedilmiştir.

Ortalamada yatırım portföyünün gayri safı yurtiçi hasılaya oranı 2007 yılında %55 olarak kaydedilmiştir. Bu oran 2001 ve 2006 yılları arasında sürekli bir büyüme göstermiş, 2007 yılında ise düşmüştür. Bu düşüşü, 2007 yılı sonunda pek çok varlığın piyasa değerinde görülen azalmayla açıklamak mümkündür.

Avrupa'da sigorta şirketlerinin sayısına bakıldığında 15 eski AB üyesi ülkedeki şirket sayısının son on yılda azaldığı görülmektedir. Şirket sayılarındaki azalma, 1990'lı yılların sonlarında Avrupa Birliği'nde gerçekleşen serbestleştirme ve deregülasyonun ardından meydana gelen birleşme ve devralma dalgasından kaynaklanmaktadır. Buna karşılık, yeni ve genişleyen sigorta piyasalarına sahip 12 yeni AB üyesi ülkede ise sigorta şirketlerinin giderek arttığı görülmektedir. Buna rağmen, geride kalan CEA üyesi ülkelerde sigorta şirket sayılarının değişmediği kaydedilmektedir¹⁸.

Avrupa genelinde birleşme ve devralmalar incelendiğinde, 1990–2002 yılları arasında sigorta piyasasında 2.595 birleşme ve devralmanın gerçekleştiği, alım satım işlemleri hem sınır ötesi hem de yurtiçinde olmak üzere sektörler arası veya sigorta sektöründe gerçekleştirildiği kaydedilmiştir.

2007 yılına ait veriler, Avrupa sigorta sektöründe istihdamda ilerleme olduğunu göstermektedir. Buna göre, 5 yıl devam eden konsolidasyon süreci nedeniyle sigorta sektöründe azalan istihdamın 2007 yılında % 0,2 oranında artarak 990.000 kişiye ulaştığı görülmektedir¹⁹.

¹⁷ age , 11

¹⁸ age , 14

¹⁹ age , 15

2.3.2. Türkiye’de Sigorta Sektörü

Türkiye’de sigorta potansiyelinin yüksek olması ve sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörünün son yıllarda gösterdiği hızlı gelişme yabancı yatırımcıları Türk sigortacılık piyasasına yöneltmektedir. Kendi ülkelerinde sigortalılık oranı üst sınırına yaklaşmış olan yabancı yatırımcıların Türkiye de dahil olmak üzere gelişmekte olan ülkelerde yatırım yapmaya yönelmesi sonucunda ülkemiz sigortacılık sektöründe 2006 yılında başlayan hareketlenme 2007 ve 2008 yıllarında da devam etmiştir.

2008 yıl sonu itibariyle sigortacılık ve bireysel emeklilik sektöründe mevcut 61 şirketten 22’si hayat dışı ve 19’u hayat / emeklilik şirketi olmak üzere toplam 41 adedi doğrudan veya dolaylı olarak yabancı ortaklıdır.

Son beş yıllık süreçte ödenmiş sermaye içinde yabancı sermayenin payı hayat dışı sigorta şirketlerinde % 12’den % 51’e, hayat / emeklilik şirketlerinde ise % 23’ten % 52’ye yükselmiştir. Toplam prim üretimi içinde yabancı sermayenin payı ise ödenmiş sermayedeki artışa paralel olarak % 19’dan % 53’e yükselmiştir²⁰.

Türkiye’de sigorta sektörü AB üyesi ülkeler ile mukayese edildiğinde ürün çeşitliliği açısından, sorumluluk sigortaları dışında geri durumda olmayan Türkiye, gerek prim üretimi gerekse kişi başına düşen prim açısından birçok AB üyesi ülkenin gerisinde kalmaktadır. Kişi başı prim üretiminde Avrupa ülkeleri arasında bir değerlendirme yapıldığında Türkiye 35 ülke arasında 33’üncü sırada kendine yer bulmaktadır²¹.

AB sigorta pazarı ile, Türk sigorta pazarı arasındaki en temel farklılık hayat sigortalarından kaynaklanmaktadır. AB pazarında hayat sigortaları ağırlık taşıırken, Türkiye’de ağırlığı hayat dışı branşlar oluşturmaktadır.

Sigortacılık sektöründe kişi başına düşen prim üretimi ve prim üretiminin hayat/hayat dışı dağılımı ile GSYİH’ye oranı AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında, Türkiye’de hayat dışı sigortacılığın hayat sigortacılığından daha etkin olduğu ve

²⁰ age, 11

²¹ age, 2

sigortacılık sektörünün hızlı bir büyüme eğilimi gösterdiği, ancak GSYİH içindeki payının halen düşük olduğu görülmektedir²².

Türkiye’de sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörünün 2008 yılı faaliyetlerine ilişkin olarak Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu tarafından hazırlanan Rapor’da, 36 hayat dışı, 24 hayat ve emeklilik ve 1 reasürans olmak üzere toplam 61 şirketin verileri yer almakta, faal olarak çalışan ise 53 sigorta ve bireysel emeklilik şirketi bulunmaktadır.

Türkiye’de finans sektörünün varlık toplamı 2008 yıl sonu itibariyle 937 milyar TL’ye ulaşmıştır. Finansal sektör varlıklarının içerisinde, sigortacılık sektörünün payı 27,9 milyar TL ile, %3’tür.

Sektörde prim üretimi, 2007 sonu itibariyle 528 milyon TL iken, 2008 yılında %11,8 artarak 590,304 milyon TL olmuştur.

2008 yılında hayat dışı branşlarda toplam sözleşme sayısı % 15, hayat branşında ise % 13 oranında artmıştır. Diğer taraftan, bireysel emeklilik sistemindeki sözleşme sayısı ise % 21 oranında artmıştır.

Direkt prim üretiminin gayri safi yurt içi hasıladaki oranı 1981 yılında %0.29 iken 2007 yılında %1,28’e çıkmıştır. Gelişmiş ülkelerde bu oran %5’lerin üstünde olup, halen önemli bir potansiyelin atıl olarak durduğu anlaşılmaktadır..

Prim üretiminin sigorta branşlarına göre dağılımına bakıldığında, en büyük payı kaza branşının aldığı görülmektedir. Kaza ve trafik branşında üretilen primler hemen hemen toplam primlerin yarısıdır. Yıllar itibariyle kaza ve hayat branşının sektör içindeki payı artarken nakliyat ve yangın branşlarının payı azalmaktadır.

2008 yılında sigorta dallarının payları; Yangın %5,22 Nakliyat %2,63, Kaza %16,93, Sağlık % 2,62, Hukuksal Koruma %6,79, Kredi %0,14, Trafik %20,34 ve Hayat %14,34 oranında pay almaktadır²³.

2008 yılında hayat/emeklilik şirketleri % 26 oranında büyürken, hayat dışı sigorta şirketleri % 14 oranında büyümüştür.

²² T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu. **Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Rapor 2008**, (Ankara, 2009), 2

²³ age , 30

Bilanço toplamlarına göre sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörleri 2008 yılında % 20 oranında büyümüştür. Varlık toplamının 2008 yılı sonunda % 47'si hayat dışı sigorta şirketlerine, % 48'i hayat / emeklilik şirketlerine ve % 5'i de reasürans şirketlerine aittir.

Sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren tüm şirketlerin toplam özsermaye tutarı 31/12/2008 tarihi itibarıyla 7.725 milyon TL olup, özsermaye içinde ödenmiş sermayenin payı % 60'tır. Yıl sonu itibarıyla toplam net dönem kârı 972 milyon TL olup, mevcut şirketlerden 24'ü 2008 yılını zararla kapatmıştır²⁴.

2008 yıl sonu itibarıyla sigortacılık ve bireysel emeklilik sektöründe, banka şubeleri hariç toplam 13.250 acente, 73 broker ve 901 gerçek kişi eksper faaliyette bulunmaktadır. Şirketlerde çalışan 16.069 personelle birlikte acente, broker ve eksper olarak çalışanlar da dikkate alındığında, sigortacılık sektörünün 50 binden fazla kişiye istihdam sağladığı ortaya çıkmaktadır.

²⁴ age, 27

3. SİGORTA SEKTÖRÜNDE SERMAYE YETERLİLİĞİ

Bu başlık altında sigorta sektöründe sermaye yeterliliği, Avrupa Birliği ve Türkiye sigorta sektörü sermaye yeterliliği uygulamalarına ilişkin bilgilere yer verilecek olup, tüm bunlardan önce sermaye yeterliliği kavramının tanımlanması uygun olacaktır.

3.1. Sermaye Yeterliliği

Finans sektöründe istikrarın korunması, ödemelerin aksamaması, yatırımcıların zarar görmemesi gibi çeşitli nedenlerle, finans sektörünün sıkı bir şekilde denetlenmesi gerekmektedir. Bu amaçla oluşturulan denetim birimleri, finansal kurumların kabul edilebilir düzeyden fazla risk almalarını engelleyerek, faaliyetlerinin yasalara uygunluğunu denetlemeye çalışmaktadır.

Mali kuruluşlar için, piyasa ve temerrüt risklerine ilişkin zararların yüksek olabilmesi ve söz konusu risklerin sistemik krize yol açabilmesi sebebiyle, düzenleyiciler mali kuruluşlara sermaye yükümlülükleri getirmektedir²⁵.

Sermaye yeterliliği düzenlemelerinin amacı, sözkonusu kuruluşların iflas riskiyle karşılaşmadan, sağlam bir mali yapıyla faaliyetlerine devam etmesi ve tasarruf sahiplerinin zarar görmesinin önlenmesi, sosyal maliyetlerin asgariye indirilmesidir. Bu amaçla oluşturulan sermaye yeterliliği şartlarının sağlanması, finansal kuruluşların karşılaşılacak risklere karşı güvence oluşturmaktadır.

3.2. Sigorta Sektöründe Sermaye Yeterliliği

Sermaye yeterliliği (solvency) bir şirketin tüm sorumluluklarını karşılayabilecek düzeyde varlığa sahip olması biçiminde tanımlanmaktadır²⁶. Bu tanım sigorta şirketleri açısından

²⁵ Dilek Türker Uludağ, **Aracı Kurumların Mali Yapılarını Güçlendirmeye Yönelik Bir Yöntem: Sermaye Yeterliliği Kavramı, Düzenleme, Dünya ve Türkiye Uygulamaları**, (Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları-134, 2001), 4

²⁶ Yanık, **age** , 50

iki anlam taşımaktadır. Birincisi; sigorta şirketlerinin sahip olduğu tüm varlıklarının satılması durumunda tüm sorumluluklarının karşılanabilmesidir. Tüm sorumlulukların hepsinin birden aynı anda karşılanması durumu yalnızca bir tasfiye durumunda gerçekleşebilir. Diğer anlamı ise; sigorta şirketinin tüm borçlarını vadesi geldiğinde ödeyebilecek durumunda olmasıdır. Sigorta şirketleri açısından bu tanım, gerçekleşen hasarların, ödemelerinin zamanında yapılabilmesi anlamını taşımaktadır.

Sigortacının sorumluluklarının sınırları önceden kesin olarak tespit edilemez, yalnızca bir bölümü bilinebilir. Söz konusu yükümlülükler henüz ortadan kalkmadan bunlara hergün yenileri eklenerek gelecek yıllara aksedebilir. Bu nedenle sigorta şirketinin mali yeterliliği konusu olasılıksal bir kavramdır ve şirketin gelecekte karşılaştacağı hususlar ile yakından ilgilidir²⁷.

Sigorta şirketlerinin sermaye yeterliliğine ilişkin düzenlemelerin amacı, şirketin poliçe sahibi sigortalılarına karşı mali yükümlülüklerini yerine getirememesi riskinin en aza indirilmesidir. Mali yetersizlik riski tamamen ortadan kaldırıldığı takdirde sigorta ekonomik olma özelliğini kaybedeceğinden, garanti fonları ile olabildiğince desteklenmiş asgari ölçüdeki batık riski kabullenilmelidir.

Sermaye yeterliliği, beklenenden yüksek hasar düzeyleri veya olumsuz yatırım sonuçları gibi öngörülemeyen risklere karşı bir güvenlik eşiği olarak, şirketin bünyesinde tutması gereken asgari sermaye olarak da tanımlanabilir.

Sermaye yeterliliği ne kadar yüksek olursa olsun, hiçbir sigorta düzenleme otoritesi, emniyeti suistimal riskine karşı tam olarak koruma sağlayamayabilir. Mali yetersizlik riskinin tamamen ortadan kaldırılması düşünülemez, ancak mali yeterliliğin sonuçları ile başedebilmek için pek çok ülkede, garanti fonları ile olabildiğince desteklenmiş asgari yeterlilik ölçütleri oluşturmuştur. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde asgari garanti fonu önem kazanmıştır.

Bir sigorta şirketinin mali yeterlilik içinde bulunması, hasar tazminatlarını ve giderlerini ödeyebilecek durumda olması anlamına gelir. Sigorta ve/veya reasürans şirketlerinin finansal açıdan yetersiz olması hali, hasar tazminatlarının ödenebilmesi için gerekli aktiflerin yetersiz veya zamanında paraya çevrilemez (likidite eksikliği)

²⁷ age , 51

durumda olmasının sonucudur. Başka bir tanımlamayla sigorta şirketlerinin finansal gücü veya yeterliliği, yüklenimlerini karşılayabilecek ölçüde teknik karşılıklarının ve yeterli sermaye güvencesinin bulunup bulunmadığına bağlıdır²⁸.

Şirketin sermaye gereksinmesini belirleyen iki unsur, yazım sonucu değil fakat o nedenle yüklenilen ve yatırım dolayısıyla üstlenilen rizikoların toplamıdır. Herhangi bir yıl içinde mali yeterlilik marjı, şirketin elde ettiği karın tutarına ve dağıtılış biçimine, ayrıca varsa sermaye arttırımı veya ödemesine göre değişir.

Mali yeterlilik marjı (seviyesi) , sermaye yapısı veya tabanını belirler. Şirket aktiflerinin pasifleri aşması halini ve aşan kısmını tanımlar. Mali yeterlilik oranı (rasyosu), yeterlilik marjının prim üretimine oranını verir. Sigorta işletmelerinde finansal yeterlilik marjının ayrı bir önemi vardır. Sigorta şirketlerinde sermayenin işlevi, finansmandan çok garanti ve güvencedir. Bu bağlamda mali yeterlilik marjı, sigorta şirketlerinin yıl içindeki ve yıllar arasındaki dalgalanmaları stabilize eden, dolayısıyla finansal çöküntüyü önleyen bir yastık vazifesi görür²⁹.

Büyük sayılar ve olasılıklar teorisine göre; sigorta sisteminde riskler, sigorta portföyü ile orantılı olarak portföy büyüdükçe daha iyi karşılanabilmekte ve zararlar daha kolay giderilebilmektedir. Başka bir ifade ile küçük işletmelerde karşılıklarla sonuçlar arasındaki açıklar daha çok olmaktadır. Bunun için bir sigorta işletmesinin özkaynaklarının yeterli olması uygun olacaktır³⁰.

Mali bünyenin güçlü olmasının, avantajları yanında, şirketin ortaklarına sigortalılarına veya reasüröre devir yapan sedan şirketlere çıkarılan bir de faturası vardır. Ortaklar açısından mali bünyenin kuvvetlendirilmesi, onların karın bir bölümünden vazgeçmeleri anlamına gelir. Sigortalılar ise daha güvenli bir şirketle çalışabilmek için daha fazla .prim ödemek zorundadırlar. Uzun vadeli sigorta ilişkilerinin tarafı olan sigortalıların şirket bünyesinin güçlü olmasında ortaklara nazaran daha çok yararları bulunmaktadır³¹.

²⁸ Gedikoğlu, age, 80

²⁹ age , 80

³⁰ Aydın, age , 11

³¹ age , 10

3.2.1. Sigorta Şirketlerinde Sermaye Yeterliliği Tespitinin Gerekliliği

Sigorta sektöründe şirketlerin mali açıdan güvenilirliği giderek önem kazanmaktadır. Finans ve sigorta piyasalarında tarifeler ile birlikte devlet müdahaleciliğinin kaldırılma eğilimi, artan globalleşme, rekabet koşullarını keskinleştirmiş, önemli fiyat dalgalanmalarına neden olmuştur.

Dünyada son yıllarda ortaya çıkan ekonomik krizlerin hemen tamamının finans sektöründeki sorunlardan kaynaklanmış olması dünya ülkelerinin bu hususta yeni tedbirler almalarına yol açmıştır. Bu çerçevede, finans sektöründe ortaya çıkabilecek krizlerin önceden tahmin edilebilmesine yönelik olarak mali yeterliliğin tayini ve erken uyarı sistemlerinin kullanılması yönündeki çalışmalara büyük hız verilmiştir. Bu amaçla bir çok ülkede finans sektörünün denetim ve gözetimi ile görevli devlet kurumlarının yeniden yapılandırılması yoluna gidilmiştir³².

Sigorta sektörü son 10 yıldır büyük krizler yaşamaktadır. Aniden düşen faiz oranları ve menkul kıymet piyasalarında görünen krizler, beklenmeyen tazminat talepleri, katastrofik olaylar ve sosyal sorumluluk sigortalarında ortaya çıkan hasarlar nedeniyle zor durumda kalan sigortacılara olan güven sarsılmıştır. Ekonomilerde yaşanan krizler, şirketlerin mali yetersizlik problemlerini daha belirgin olarak ortaya çıkarmaktadır. Şirketler bu sıkıntıları aşabilmek için bir yandan fiyat ayarlamasına giderken, diğer yandan da operasyonel maliyetleri düşürme yolunda politikalar uygulamışlardır. Ülkemizde Ağustos 2001'de yaşanan özellikle bankacılık sektörünü etkileyen ekonomik kriz nedeniyle bankaların yan kuruluşu olarak hizmet veren sigorta şirketlerinden bir kaçının iflas ettiği ve prim üretimi düşük olan diğer şirketlerin ise oluşan kayıpları karşılamada sıkıntı çektikleri görülmektedir.

Finans ve sigorta piyasalarında devlet müdahalesinin kaldırılması ya da azaltılması eğilimi, rekabet koşullarını daha fazla keskinleştirmiş ve sektör içinde önemli fiyat dalgalanmalarına neden olmuştur. Dünyada, 1978 yılından günümüze kadar geçen dönemde 650 sigorta şirketi mali yeterliliğini kaybetmiştir. Özellikle serbest tarife sistemine geçilen ülkelerde, sektör üzerinde devlet müdahalesinin azalması

³² Genç, **Sigorta Şirketlerinin Mali Analizi**, 62

nedeniyle, mali yetersizlik vakaları giderek artmıştır. Bu durum karşısında da sigorta şirketlerinin mali yeterliliğinin değerlendirilmesi büyük önem kazanmıştır.

3.2.2. Sigortacılıkta Sermaye Yeterliliğini Etkileyen Temel Etken: Risk

Risk (Tehlike) sigorta terminolojisinde birçok anlamda kullanılmakta birlikte, asıl anlamı, teminat altına alınmış sigorta konusunun karşı karşıya bulunduğu tehlikelerdir. Bunun yanı sıra, belirsizlik, hasarın meydana gelme ihtimali, sigortanın konusu olan menfaati ifade etmek için de kullanılır. Pure Risk (Gerçek tehlike) , tamamen tesadüfi ve önceden bilinmesi mümkün olmayan tehlikeleri ifade etmek için kullanılmaktadır³³.

Finans literatüründe risk tanımına ilişkin farklı görüşler yer almaktadır. Bir görüşe göre risk, varlıkların değerinde meydana gelebilecek kayıp tehlikesidir. Diğer bir görüşe göre risk her türlü ekonomik faaliyetlerin tabi olduğu ve işletmenin planlanan faaliyetlerini tehdit eden tehlikeler olarak tanımlanmaktadır. Bu verilen tanımlamalardan hareketle; riskin, tüm ekonomik hareketlerin karşı karşıya olduğu ve işletmelerce kullanılan sermayenin kayba uğrama tehlikesi ya da kısaca başarısızlığa uğrama tehlikesi olduğu belirtilebilir. Riskler, ortaya çıkış şekline bakılmaksızın her zaman sermaye azalışına ve dolayısıyla para ihtiyacına yol açarlar. Bu açıdan hedef olarak belirlenen karın gerçekleşmemesi de bir sermaye kaybı olarak değerlendirilmelidir.

Sigortacılıkta mali yeterliliği etkileyen riskler; İşletme riskleri, sistemik riskler ve sistematik riskler olarak bölümlere ayrılabilir.

3.3. Avrupa Birliği Sermaye Yeterliliği Uygulamaları

Avrupa Birliği sigorta sektöründe sermaye yeterliliği konusu büyük önem verilmekte olup, mevcut durum ve yapılan düzenlemeler aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

3.3.1. Genel bakış

Avrupa Birliği mevzuatında hayat dışı branşlarda sermaye yeterliliğiyle ilgili ilk düzenleme, hayat dışı sigortacılığına ilişkin 1973 yılında çıkarılan 73/239/EEC

³³ Aydın, **age** , 12

sayılı Direktif çerçevesinde, hayat branşında ise, hayat sigortacılığına ilişkin 1979 yılında çıkartılan 79/267/EEC sayılı Direktif çerçevesinde yapılmıştır. Bu direktifler hayat dışında 92/49/AET sayılı direktif ile hayatta ise 92/96/AET sayılı üçüncü jenerasyon direktiflere kadar değişikliğe uğramamıştır. Mevcut sistem, Solvency (Sermaye Yeterliliği) I Projesi olarak adlandırılan 2002/13/AB sayılı hayat dışı sigorta şirketlerinin sermaye yeterliliği ve 2002/12/AB sayılı hayat sigorta şirketlerinin sermaye yeterliliği direktifleri ile değişikliğe uğramıştır.

Solvency I olarak adlandırılan sistem, bu Direktiflerle 1 Ocak 2004 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, daha geniş kapsamlı düzenlemeler içeren Solvency II üzerinde çalışmalar devam etmektedir.

3.3.2. Asgari Garanti Fonu Uygulamaları

Sigorta şirketlerinin teknik karşılıkları ve bununla ilgili aktif varlıklar bulundurmalarının amacı, sigortalılarını güvenceye almaktır. Uygulama ve deneyimler yeterli etkinliğin sağlanabilmesi için bu karşılıkların sigorta girişimlerinin ayrıca özkaynakları ile tamamlanmasının gerekli olduğunu göstermiştir. Sigortalıların menfaatlerinin karşılanması için Avrupa Birliği'nde tedbirli davranmaya yönelik yapılan düzenlemeler içerisinde, sermaye yeterliliği sistemi sigortalıları koruyucu görülmüştür. Bu nedenle bu koruyucu hükümler sigorta mevzuatının uyumlaştırılması çalışmaları içinde uygulamaya konulmuştur. Yükümlülük karşılama yeterliliğinin amacı, mali güçlükler karşısında sigortalıların haklarını koruyan, bir anlamda güvenlik tamponu olan, yeterli ve serbest şirket varlığı oluşturmaktır³⁴.

Sigorta sisteminde riskler, sigorta portföyü ile orantılı olarak portföy büyüdükçe daha iyi karşılanabilmekte ve zararlar daha kolay giderilebilmektedir. Başka bir ifade ile, küçük işletmelerde karşılıklarla sonuçlar arasındaki açıklar daha çok olmaktadır. Bunun için bir sigorta işletmesinin özkaynaklarının yeterli olması gerekmektedir.

Bu nedenle, sigorta şirketlerinin yükümlülüğünü karşılamada özkaynağın asgari sınırı, Avrupa Birliği yasal düzenlemeleriyle saptanmıştır. Özkaynağın bu sınırı sigorta işletmesinin iş hacminden tamamen bağımsız, belirli bir miktardan

³⁴ Onur Acar, "Avrupa Birliği'nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği : Solvency II" www.tsrbsb.org.tr [31.01.2009],2

oluşmaktadır. Garanti Fonu olarak isimlendirilen bu miktar, iki şekilde uygulanmaktadır. Topluluk dışı ülkelerin sigorta şirketlerinin topluluğa dahil ülkelerdeki şubeleri, belli bir miktar Garanti Fonu'nu tesis etmek zorundadırlar. Topluluğa dahil ülkelerin sigorta şirketleri ise bu fonu hesaben oluştururlar³⁵.

Avrupa Birliği Yönergeleri'nde ve uygulamada sigorta şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliği olarak hesapladıkları tutarın üçte biri Garanti Fonu olarak belirlenmiştir. Ancak bu miktar Avrupa Birliği Yönergeleri'nde ve bu Yönergeler'e göre üye ülkelerin Sigorta Kanunları'nda saptanan tutardan az olamaz. Garanti Fonunun düzeyi şirketinin faaliyet branşına ve şirketin yasal yapısına göre değişir.

Avrupa Birliği'nin 24.7.1973 tarihli 73/239 sayılı Yönergesi Eki'nde ve Birliğe dahil ülkelerin Sigorta Kanunları'nda saptanan Garanti Fonu miktarları, anonim şirket biçimindeki sigorta şirketlerine oranla, Garanti Fonu, mütüel sigorta şirketlerinde 1/3, Avrupa Birliği'ne dahil olmayan üyelerin sigorta şirketlerinin şubelerinde ise %50 oranında daha az saptanmıştır³⁶.

Avrupa Birliği'nde sigorta şirketlerinin mali bünyelerinin yükümlülüklerini karşılamasını sağlamak üzere konulan mekanizmalardan biri olan ve gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğiyle bağlantılı Garanti Fonu; bir sigorta şirketinin bulundurması gereken en düşük sermaye miktarını ifade etmektedir. Garanti Fonu, hayat sigortalarında gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğinin üçte biridir ve 3 milyon Euro'dan az olamaz. Hayat dışı sigortalarda gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğinin yine üçte biri garanti fonunu oluşturmakta olup bu miktar 2 Milyon Euro'nun altında olamamaktadır³⁷.

Avrupa Birliği dışındaki ülkelerin Birliğe dahil bir ülkedeki şubelere, sermaye yeterliliğini temsil eden varlıkların garanti fonu tutarına kadarki kısmını faaliyetlerinin yürütüldüğü üye devlette tutmaktadırlar. Bu tutarı aşan kısım AB'ye üye diğer ülkelerde tutabilir.

³⁵ Niyazi Berk, **Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik ve Risk Yönetimi Türkiye'de ve AB'de Yeni Düzenlemeler (Solvency II Projesi)**, (İstanbul: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-2, 2005), 105

³⁶ Suna Oksay, "2005 Yılında AB Sigortacılığındaki Gelişmeler ve Türk Sigorta Sektörü". **Birlik'ten, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını**. s.3 (2006): 10-21

³⁷ Alpagut Senel, **Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik**. Afyon: Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 2006. www.student.aku.edu.tr [05.04.2009] , 305

Sigorta şirketleri mali yeterliliğe ve garanti fonuna ilişkin hükümlere uymamaları halinde ek finansal yükümlülükler istenir. Söz konusu mali yükümlülükler hayat ve hayat dışı alanlarda çalışan şirketler için aynıdır. Buna göre yükümlülük karşılama yeterliliğinin sağlanamaması halinde Sigorta Denetleme Kurulu'nca bir iyileştirme planı hazırlanması istenir³⁸.

Şirketin sermaye yeterliliğini Garanti Fonu'na ulaşacak şekilde oluşturmaması durumunda, Denetim Kurulu kısa süreli finansal bir planı, en geç bir ay içinde onaya sunulacak şekilde hazırlanmasını ister. Denetleme Kurulu 'nun talimatına uymayan şirket yöneticileri cezalandırılabilirler. Söz konusu bu uygulama, sigorta şirketinin durumunu iyileştirme ve düzeltme amacına yöneliktir.

İyileştirme planı; bir şirketin bilançosuna göre özkaynaklarının yetersiz olması halinde istenir.

Kısa süreli finansman planı; şirketin özkaynaklarının ivedilikle gözden geçirilmesine ve güçlendirilmesine yöneliktir. Bu amaçla öncelikle sermayenin arttırılmasını, sermaye taahhütlerinin ödenmesini, reasürans anlaşmalarının gözden geçirilmesini, önlemlerin alınmasını gerektirir. Denetleme Kurulu, ayrıca sigorta şirketinin varlıklarının kullanımını sınırlayabilir ya da yasaklayabilir. Ayrıca şirketin çalıştığı Avrupa Birliği'ne dahil ülkelerin denetim organlarına bu önlemler hakkında bilgi verir ve onların da aynı önlemleri almasını isteyebilir.

3.3.3. Solvency I

Avrupa Birliği iç sigorta piyasasının oluşturulmasıyla birlikte, o tarihlerde yürürlükte olan, sigorta şirketlerinin sermaye yeterliliklerine ilişkin yasal düzenlemenin reforma ihtiyacı olduğu çok açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Sigorta şirketlerinin sermaye yeterliliğinin denetimine ilişkin ilk düzeltici adım, 1994 yılında, daha sonra Almanya Sigortacılık Sektörü Federal Denetleme Kurumu'nun Başkan Yardımcılığını yapmış olan Dr. Helmut Müller'in başkanlığında, Avrupa Denetleme Kurulları Komisyonu'nun oluşturulmasıyla atılmıştır. Müller Komisyonu'nun 1997 yılında yayımlanan raporunda, yürürlükte olan Mali Yeterlilik Sistemi ve Avrupa Birliği mali yeterliliğin denetimine ilişkin sistemin modernizasyonu konusunda önerilerde bulunulmuştur. Solvency I projesi, söz konusu rapora dayanarak hazırlanmış ve 1 Ocak 2004

³⁸ Berk, *age*, 107

yürürlük tarihli, Hayat-dışı Sigortalar (2002/13/ EC) ve Hayat Sigortaları (2002/83/EC) direktiflerinin ortaya çıkışını hazırlamıştır.

1 Ocak 2004 tarihinden itibaren, sermaye yeterliliği, sadece ilgili iş yılının sonunda değil, herhangi bir zamanda yerine getirilmesi gereken bir zorunluluk haline gelmiştir. Yeni yasal düzenlemenin, sigorta şirketlerinin bilgilendirme sistemleri için oldukça ayrıntılı zorunluluklar getirmesi nedeniyle, söz konusu denetim işlemi, aynı zamanda risk yönetimi işlevini de yerine getirmeye başlamıştır. Ayrıca, üye ülkelerin ulusal denetleme kuruluşlarının, soruna erken müdahale yetkileri de genişletilmiş olmaktadır. Bir sigorta şirketinin zor duruma düşmesi durumunda, denetleme kuruluşu, ilgili sigorta şirketinin mali varlıklarını elden çıkarma hakkını sınırlayabilmekte ve iyileştirme planı talebinde bulunabilmektedir. Bu çerçevede, denetleme kuruluşu, ilgili sigorta şirketinin yapmış olduğu reasürans sözleşmelerinin ayrıntılarını talep etme yetkisine de sahiptir. Önceki yıla göre gerek sözleşme tipi, gerekse kalite açısından kötüleşmiş ya da herhangi bir risk transferi ile ilgisi kalmamış, mali yeterlilik bakımından önemli nitelikteki sözleşmelerin, denetleme kuruluşunun yetkisiyle, sermaye yeterliliği hesaplarına dahil edilmesi önlenebilmektedir.

Tablo:1 Solvency I Temel Kuralları

Uygun Varlıklar&Kurallar - Devlet tahvilleri: %1 - Şirket tahvilleri: %5 (%40) - Kote edilmiş hisse s.: %5 - Kote edilmemiş hisse s.: %5 (%10) - Teminatsız krediler: %1 (%5) - Arazi, bina: %10(%40)	Sermaye Araçları - Ödenmiş Sermaye - Ödenmemiş Sermaye (%50) - Dağıtılmamış kâr - İkinci dereceden teminatlı krediler (MSx %50) - Gelecekteki kârlar (AV5xDx%50) - Satın Alma Maliyetleri" - Sermaye Kazançları/Toplam Kargılıklar
Mali Yeterlilik Marjı-Hayat Matematik Karşılıklar (MP) - Euro: %4xMP - Birime bağlı: %1 x MP (%25 Exp.) Riskteki Sermaye - <3Y: %0.1 x URC - <3Y & <5Y: %0.15 x URC - >5Y: %0.3 x URC	Mali Yeterlilik Marjı-Hayat dışı Brüt Prim (GP) - <€10milyon: %18xGP - >€ 10 milyon: %16xGP Ortalama hasar maliyetleri (ACC) - <€ 7 milyon: %26 x ACC - >€ 7 milyon: %23 x ACC

Niyazi Berk, **Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik ve Risk Yönetimi Türkiye’de ve AB’de Yeni Düzenlemeler (Solvency II Projesi).**, (İstanbul: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-2, 2005), 116

Solvency I uygulamasındaki varlıklar, sermaye yatırım araçları ve mali yeterlilik marjı ile ilgili temel kurallar yukarıdaki tablo ile gösterilmiştir.

3.3.3.1 Hayat Dışı Branşlar

Hayat-dışı sigorta Direktifleri henüz tek bir direktif altında toplanmamıştır. 2002/13/EC sayılı Direktif, 73/239/EEC sayılı Direktifin yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin hükümlerini tadil etmiştir³⁹.

2002/13/EC sayılı Direktife göre, mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği şunları da içerebilmektedir⁴⁰:

- Mevcut sermaye yeterliliği ve gerekli sermaye yeterliliğinin düşük olanının %50'sine kadarki kümül tercihli sermaye payı (*cumulative preferential share capital*) ve ikinci dereceden teminat kredileri (*subordinated loan capital*). Bunun % 25'ten fazla olmayacak kısmı sabit vadeli (*fixed maturity*) ya da sabit dönem kümül tercihli sermaye paylı ikinci dereceden teminatlı kredileri içermelidir;
- Belirli bir vade tarihi olmayan menkul kıymetler ve diğer araçlar. Bunlar içinde kümül tercihli paylar, bu tip menkul kıymetlerin toplamı için mevcut sermaye yeterliliği ve gerekli sermaye yeterliliğinin düşük olanının % 50'ye kadar olanı ve ikincil dereceden borç sermayesi yer almalıdır.

Söz konusu Direktif uyarınca gerekli sermaye yeterliliği ya yıllık prim veya katkı gelirleri ya da son 3 yıllık hasarların ortalamasına göre hesaplanmaktadır. Kredi, dolu, fırtına veya don sigortalarında ise, son 7 yıllık hasar ortalamaları dikkate alınmaktadır.

Gerekli sermaye yeterliliği hem prim hem hasar esasına göre yapılan hesaplamalar sonucunda elde edilen sonuçların yüksek olanına eşit olmalıdır. Buna göre,

- Prim esasına göre yapılan hesaplamalar şu şekilde gerçekleştirilmektedir⁴¹:

³⁹ Acar, **age**, 4

⁴⁰ Berna Özşar, **AB Sigorta Mevzuatı Uyum Rehberi**, (TSRŞB Yayınları, İstanbul, Haziran 2005), 43

⁴¹ **age** , 44

Yazılan brüt primlerin veya kazanılmış brüt primlerin yüksek olanı + son finansal yıl içerisinde doğrudan ticari faaliyete ilişkin prim veya katkılar + son finansal yıl içerisinde reasürans için kabul edilmiş prim tutarı - son finansal yılda iptal edilen primlerin toplam tutarı - primlere ilişkin vergilerin toplamı

Elde edilen miktar 2 bölüme ayrılır ve 50 Milyon Euro'ya kadar olan kısmın % 18'i, 50 Milyon Euro'yu aşan kısmın ise % 16'sı hesaplanır. Bulunan sonuçlar toplanır. Elde edilen sonuç, son 3 finansal yılın toplamına ilişkin olarak, reasürans kapsamında karşılanabilecek miktar çıkartıldıktan sonra şirket üstünde kalan hasar tutarının brüt hasara oranı ile çarpılır. Bu oranın % 50'den az olmaması gerekir.

- Hasar esasına göre yapılan hesaplamalar şu şekilde gerçekleştirilmektedir⁴²:

Hasarın hesaplanmasında hava taşıtları sorumluluk sigortası, deniz taşıtları sorumluluk sigortası, genel sorumluluk sigortası için primler % 50 arttırılır, hesaplamalar buna uygun olarak yapılır.

Ödenmiş hasarlar (referans döneme uygun olarak hesaplanmış) + aynı dönemler içinde kabul edilen reasürans veya retrosesyon olarak ödenen hasar miktarları ve hem doğrudan ekonomik etkinlikler hem reasürans akseptansları için son finansal yıl sonunda saptanan hasar karşılığı (*provisions for claims*) – belirtilen dönemler içindeki ödemeler (*recoveries*) – hem doğrudan ekonomik etkinlikler hem reasürans akseptansları için hesapların bulunduğu son finansal yıldan önceki ikinci finansal yılın başında saptanan hasar karşılığı

Hesaplamalarda, referans döneme (3 veya 7 yıl) göre gerçekleştirilen işlemlerin ardından, yine referans döneme uygun olarak, elde edilen tutarın 1/3 veya 1/7'si alınır. Referans döneme göre 1/3'ü veya 1/7'si alınan tutar 2 bölüme ayrılır. 35 Milyon Euro'ya kadar olan kısmın %26'sı, 35 Milyon Euro'yu aşan kısmın ise %23'ü hesaplanır. Bulunan sonuçlar toplanır. Elde edilen sonuç, son 3 yılın toplamına ilişkin olarak, reasürans kapsamında karşılanabilecek miktar çıkartıldıktan sonra şirket üstünde kalan hasar tutarının brüt hasara oranı ile çarpılır. Bu oranın %50'den az olmaması gerekmektedir. Gelecekte, ilgili şirketin Sermaye Yeterliliği belirlendiği sırada Havacılık, Nakliyat ve 3. Şahıs Sorumluluk

⁴² age , 47

sigortalarında söz konusu olan prim ve hasar için belirlenmiş bu miktarlar, bu branşlardaki nispeten yüksek riskler nedeniyle 1.5 rakamı ile çarpılacaktır.

Tablo 2: Hayat Dışı Sigorta Şirketleri İçin, Prim Esası'na Göre Yapılan Hesaplama Örneği

$0.18/0.16 \times \text{Brüt Prim Geliri} \times \text{Saklama Payı Oranı (asgari 0.5)}$

Hesaplama:

50 milyon Euro'ya kadar primin % 18'i + 50 milyon Euro'yu geçen primin %16'sı

Örnek (Saklama payı göz ardı edilerek basitleştirilmiştir)

Brüt Prim Geliri = 50 milyon Euro (Buna göre, 50 milyon Euro'nun % 18'ine uygulanacak)

Sermaye Yeterliliği = 9 milyon —► Garanti Fonu 1/3 = 3 milyon Euro
—► Asgari Garanti Fonu = 3 milyon Euro

Hayat-dışı Sigorta Şirketleri İçin, Hasar Esası'na Göre Yapılan Hesaplama Örneği

$0.26 / 0.23 \times \text{Hasar Masrafları} \times \text{Saklama Payı Oranı (asgari 0.5)}$

Hesaplama:

35 milyon Euro'ya kadar hasar masraflarının % 26'sı + 35 milyonlu geçen hasar masraflarının % 23'ü; yukarıdaki hasar masrafları, en son üç hesap yılı itibarıyla ortalama hasar masraflarını temsil etmektedir (doğal felâket sigortalarında ise en son 7 hesap yılı ortalaması alınmaktadır).

Aon. **Mali Yeterlilik II (Solvency II) Sigortacılık Sektörünün Düzenlenmesine Yönelik Şartlar.**
Çev. Y. Kemal Çuhacı. (İstanbul: Reasürör, Milli Reasürans T.A.Ş. Yayınları, 2005), 14

3.3.3.2. Hayat Branşı

Hayat sigortası şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliği ile ilgili 2002/12/EC sayılı Direktif, tüm hayat sigortası direktiflerini tek bir direktifte toplayan ve 2002 yılında kabul edilen 2002/83/EC sayılı Direktifle yürürlükten kaldırılmış ve hayat sigorta şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliği bu Direktif altında düzenlenmiştir⁴³.

⁴³ Acar, **age** , 4

Hayat sigorta şirketlerinin bulundurması gereken ve fiilen sahip olunan varlıkları ifade eden “mevcut sermaye yeterliliği” şunları içermektedir: ödenmiş sermaye, sigorta kapsamındaki sorumluluklara tekabül etmeyen yasal ve serbest yedek akçeler, ödenecek temettünün çıkartılmasından sonra geriye kalan kar veya zarar ve (ulusal hukukun izin vermesi halinde) bilançoda yer alan kar yedekleri⁴⁴.

Bir sigorta şirketinin sigortacılık faaliyeti yapabilmesi için gerekli olan zorunlu sermaye miktarını ifade eden “gerekli sermaye yeterliliği” ise,

- doğrudan ticari faaliyet ile reasürans kesintileri çıkartılmaksızın reasürans akseptanslarına ilişkin matematik karşılıkların % 4’ünün, %85’ten az olmamak kaydıyla son finansal yıl için reasürans kesintilerinden sonraki matematik karşılığın toplam matematik karşılığa oranıyla çarpılması sonucunda bulunan miktar ile,
- sigorta şirketi tarafından sigortalanan sermayenin % 0,3’lük kısmının, %50’den az olmamak kaydıyla son finansal yıl için reasürans kesintisinden sonra şirketin yükümlülüğü olarak tutulan toplam risk sermayesinin reasürans kesintisinden önceki toplam risk sermayesi retrosesyonlarına oranıyla çarpılması sonucu bulunan miktarın

toplamına eşittir⁴⁵.

3.3.3.3. Denetim

Mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğinden küçük olamaz. Söz gelimi borsa krizi ile şirket menkul kıymetlerinin değer kaybı, şirket rezervlerinde azalmaya neden olan faaliyet kayıpları vb nedenlerle bu koşulun yerine getirilememesi durumunda, denetim otoritesi şirketin kısa dönem mali şemasını talep edebilmekte ve şirketin mali durumunu düzeltmeye yönelik bir iyileştirme planı isteyebilmektedir. Söz konusu planda, faaliyet giderlerinin azaltılması, tarifelerin yükseltilmesi ve sigorta portföyünde ayıklamaya gidilmesi gibi hususlar önerilebilir⁴⁶.

Gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğinin dahi altına düşmemesi gereken bir miktar olan mevcut yükümlülük karşılama yeterliliğinin, gerekli yükümlülük

⁴⁴ age , 4

⁴⁵ age , 4

⁴⁶ age , 6

karşılama yeterliliğinin üçte biri olan garanti fonunun altına düşmesi gibi poliçe sahiplerinin menfaatlerini ciddi şekilde tehlikeye düşürecek bir durum söz konusu olduğundaysa, denetim otoritesi şirketin “kısa süreli finansman planı” yaparak özkaynaklarını ivedilikle güçlendirilmesini talep edebilir. Söz konusu planda, ilk etapta sermayenin arttırılması, sermaye taahhütlerinin ödenmesi, reasürans anlaşmalarının gözden geçirilmesi ve finansman sağlayacak diğer önlemlerin alınması önerilebilir⁴⁷.

3.3.4. Solvency I’de Reform İhtiyacı ve Beklentiler

Avrupa Birliği’nde mevcut sermaye yeterliliği düzenlemelerinin yetersiz kalması üzerine Solvency II olarak adlandırılan yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Mevcut sistemin zayıf noktaları ve yeni bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmasının gerekçeleri aşağıda sıralanmaktadır.

i. *Mevcut Sistemde Risklerin Hesaba Katılmaması*

Avrupa Birliği’nde ilk sermaye yeterliliği düzenlemelerinin yürürlüğe girdiği 1970’lerin başından bu yana risk yönetimi hususunda önemli bir ilerleme kaydedilmiş ve büyük şirketlerin çoğu sofistike risk yönetimi sistemleri geliştirmiştir. Ayrıca, bir yandan yeni ürünlerin doğması ile yeni riskler ortaya çıkarken bir yandan da risk azaltıcı tedbirler geliştirilmeye başlanmıştır. Ancak, yürürlükteki sistem risk bazlı olmadığından, piyasa, kredi ve faaliyet riski gibi bazı önemli riskleri hesaba katmamaktadır.

Mevcut sistem, geçmiş verileri kullanan statik hesaplamalara dayalı olup, gelecekte oluşması muhtemel riskleri dikkate almamaktadır⁴⁸.

ii. *Mevcut Sistemde Sigortalıların Yeterince Korunamaması*

Mevcut sistemde risklerin dikkate alınmaması, sigorta şirketlerinin kendi risklerini yeterli derecede yönetmelerini ve risk yönetimlerini geliştirmelerini teşvik etmemektedir. Mevcut sistem, şirketlerin mali bünye zafiyetine düşmeksizin yükümlülükleriyle uyumlu sermaye miktarının belirlenmesini sağlayamadığı gibi, denetçilerin şirketlere zamanında müdahalesine de imkan vermemektedir. Bu

⁴⁷ age, 7

⁴⁸ Onur Acar, **Avrupa Birliği Solvency II Projesi**, (İstanbul: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayınları, 2007), 7

nedenle, yürürlükteki sistem şirket başarısızlıklarını önlemede yetersiz kalmakta ve sigortalıları yeterince koruyamamaktadır.

iii. Tek Sigorta Piyasasının Düzgün İşlemesini Sağlayamaması

AB’de uygulanan sermaye yeterliliğine ilişkin mevcut asgari gereklilikler, birçok üye ülke tarafından yetersiz bulunduğu için, üye ülkeler kendi reformlarını gerçekleştirmekte, hem sermaye yeterliliği hesaplamasına hem de denetime ilişkin birbirinden farklı kurallar ortaya çıkmaktadır. Bu durum, gerek AB sigorta şirketleri gerekse sigortalılar için maliyetleri önemli ölçüde artırmakta, AB içindeki rekabeti engellemekte, grupların etkin ve zamanında denetlenmesini sağlayamamakta ve Tek Pazarın düzgün ve sağlıklı şekilde işlemesinin önünde önemli bir engel teşkil etmektedir⁴⁹.

iv. Uluslararası Düzenlemeler ve Diğer Sektörlerdeki Düzenlemelerle Uyumlu Olmaması

Kredi derecelendirme kuruluşları ile Uluslararası Sigorta Denetçileri Birliği (IAIS) ve Uluslararası Aktüerya Birliği (IIA) gibi uluslararası kuruluşların sermaye yeterliliği sisteminin güncellenmesine ilişkin çalışmaları risk bazlı ekonomik yaklaşım öngörmekte olup, Avrupa Birliği mevcut sermaye yeterliliği sistemi güncel yaklaşımların gerisinde kalmıştır. Ayrıca, Basel II yürürlüğe girmesiyle bankalar için risk bazlı sermaye yeterliliği sistemine geçilmiştir. Uluslararası ve sektörlerarası bu uyum eksikliği AB sigorta şirketlerinin rekabet gücüne zarar vermektedir.

Avrupa sigorta sektörünü temsil eden ve Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği dahil 33 ulusal sigorta birliğinin üyesi olduğu Avrupa Sigorta ve Reasürans Federasyonu (CEA), sektörün Solvency II düzenlemelerine ilişkin temel beklentilerini şu şekilde sıralamaktadır⁵⁰:

i. Sigorta şirketlerinin karşı karşıya kaldığı temel riskleri dikkate alması

ii. Sigortalıları güçlü ve etkin şekilde koruması

iii. Tam ve kısmi iç modeller geliştirerek ve risk azaltma ve risk transfer metotlarını daha çok kullanarak, sigorta şirketlerinin daha iyi risk yönetimi yapmasını sağlaması

⁴⁹ age , 8

⁵⁰ age , 9

- iv. Risk bazlı ekonomik yaklaşım çerçevesinde tüm varlıkların ve yükümlülüklerin mümkün olduğunca gerçek ekonomik değerleriyle ölçülmesi
- v. Hem küçük şirketlere hem de büyük gruplara uyacak şekilde, orantılı ve risk bazlı bir denetim sistemi öngörmesi
- vi. Sigorta şirketlerinin yasal şekli, büyüklüğü veya kurulduğu ülkeye bakılmaksızın tüm tüketicileri korumak üzere AB Tek Sigorta Piyasasında daha fazla uyumlaştırılmış bir denetim sistemi öngörmesi
- vii. Gereksiz düzenlemeleri ortadan kaldırarak ve büyük sigorta grupları için ana denetçi uygulaması getirerek AB sigorta şirketlerinin küresel piyasalarda rekabet gücünü artırması

Mevcut sistemde teknik karşılıkları karşılayan varlıklara ilişkin limitler bulunmasına karşın, Solvency II ile tüm şirketler ilgili risk ağırlığı ölçüsünde sermaye bulundurmak şartıyla, herhangi bir sınırlama olmaksızın istedikleri tüm varlıklara yatırım yapabileceklerdir. Solvency II sisteminde değerlendirme standartları varlıkların kredi ve likidite özelliklerini dikkate aldığı, ölçülebilen tüm riskler SCR hesaplamasına dahil edildiği ve tüm yatırımlar ihtiyat ilkelerine göre gerçekleştirildiği için, Direktif Taslağında yatırımlara ve varlıklara sınırlama öngörülmemektedir.

Tablo 3 : Solvency II Projesi'nin Amaçları

Genel Amaçlar	Özel Amaçlar	Operasyonel Amaçlar
■ AB sigorta piyasalarının bütünleşmesini artırmak ■ Sigortalıların daha fazla korunmasını sağlamak ■ AB sigorta şirketlerinin rekabet gücünü artırmak ■ Daha iyi düzenlemeyi teşvik etmek	■ Risk yönetimini geliştirmek ■ Denetim alanında uyumu artırmak ■ Sektörler arası uyumu sağlamak ■ Sermayenin daha iyi dağılımını sağlamak ■ Uluslararası düzenlemelere uyum sağlamak ■ Şeffaflığı artırmak	■ Sigorta Direktiflerini tek çatı altında toplamak ■ Teknik karşılıkların hesaplamasını uyumlaştırmak ■ Küçük ve orta ölçekli şirketler için orantılı düzenlemeler getirmek ■ Raporlama alanında uyumu artırmak ■ Değerleme ve raporlama kurallarını IASB, IAIS ve IAA kurallarıyla uyumlu hale getirmek

Onur Acar, **Avrupa Birliği Solvency II Projesi**, (İstanbul: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayınları, 2007), 9

Ancak, standart formülde dikkate alınmayan yeni ve önemli risklerin doğması halinde, Avrupa Komisyonu, standart formülü güncelleştirene kadar, yatırımlara ve varlıklara geçici olarak sınırlama getirebilecektir.

Solvency II sistemiyle daha fazla risk belirleneceği için, şirketlerin bulundurması gereken sermaye miktarı da artabilecektir. Ancak, halihazırda asgari zorunluluklara kıyasla daha fazla sermaye bulunduran, önceden hazırlık yapan ve sermaye yönetimleriyle risk yönetimlerini geliştirmek üzere adımlar atan sigorta şirketleri erken davranışları için kazançlı çıkacak ve yeni sisteme hazırlıksız yakalanmamış olacaktır.

İngiltere ve Hollanda gibi, sermaye ihtiyaçlarını risk temeline dayandıran ülkeler, zaten Solvency II sistemine paralel hareket etmeye başladığı için, Solvency II'nin bu şirketlerin sermaye ihtiyacı üzerindeki etkisinin de az olması beklenmektedir. Ancak, Fransa gibi, sermaye ihtiyacına ilişkin sadece asgari gereklilikleri yerine getirmeyi tercih eden ve risk bazlı sistemler geliştirmekte geç kalan üye ülkelerin şirketleri, bu durumdan etkileneceklerdir. Bu nedenle, şirketlerin vakit kaybetmeden yeni düzenlemelere hazırlanması önem taşımaktadır.

3.3.5. Solvency II Projesi

Bu konu kapsamı sebebiyle ayrı bir başlık altında incelenecektir.

3.4. Solvency II Projesi

Sigortacılık sektöründeki şartlar, son yıllarda önemli ölçüde değişmiş bulunmaktadır. Sermaye piyasaları, yeni ürünler ortaya çıkarabilecek kadar gelişmiş olmakla birlikte, aynı zamanda, bu piyasaların getirmiş olduğu risk oranı da artmıştır. Bunun yanı sıra, sigortacılık faaliyetinde bulunan şirketler, menkul kıymetler piyasasında söz konusu olan, kendi sermayeleri için tehlike oluşturabilecek düşüşlerin mali sonuçlarına önemli ölçüde açık durumdadırlar.

Bu nedenle, Avrupa Birliği Komisyonu, Solvency II olarak adlandırılan, Avrupa Birliği Sermaye Yeterliliği Sistemini geliştirecek ve bankacılık sisteminin (Basel II) mevzuatıyla daha yakın ilişkide olmasını sağlayacak bir proje geliştirmiştir. Söz konusu proje, toplam süresi 6 ile 10 yıl arasında olmak kaydıyla, iki aşamalı bir süreç olarak öngörülmüştür.

İlk aşama, 2001 yılının Mayıs ayında başlamış ve Solvency II - Çerçeve Direktifi Genel Hatları Hakkındaki Düşünceler ve İleri Teknik Çalışmaları Üzerine Talimatlar (Markt/2539/03) adlı Komisyon belgesinin 19 Eylül 2003 tarihinde yayımlanmasıyla tamamlanmıştır. Bu belge, Avrupa Birliği Komisyonu'nun 3 Mart 2003 tarihli çalışma belgesinde (Markt/2509/03) ana hatlarıyla önerilmiş olan teknik değişiklikleri onaylamakta ve yürürlükteki sigorta direktifleri için tavsiye edilen ana değişikliklere ilişkin bir listeyi ihtiva etmektedir⁵¹.

Ayrıca, Mali Yeterlilik II projesine ilişkin tartışmalar ve Basel II bankacılık sistemi ile paralellik kurma konusunda, 2003 yılının Şubat ve Nisan aylarında (sırasıyla Markt/ 2543/03 ve Markt 2502/04) iki ayrı belge yayımlanmıştır.

Birinci aşamanın ilk adımı, KPMG denetçileri tarafından hazırlanmış bir çalışmadan oluşmaktadır. Bu çalışmada, Avrupa Birliği'nin gelecekteki Mali Yeterlilik Sistemine ve Avrupa Birliği dışındaki, seçilmiş hukuk sistemlerinde kullanabilecek, Yükümlülük Karşılama Yeterliliği metodolojilerine ilişkin başlıca alanlara değinilmiştir. Bu çalışma, aynı zamanda, ikinci aşamaya geçiş ile sonuçlanacak olan ayrıntılı bir tartışma sürecinin ve Avrupa Birliği'nin yeni rehber hükümlerinin nihai uygulaması bakımından bir ön adım olmaktadır⁵². 2002 yılının Mayıs ayında yayımlanan KPMG çalışması, sigorta şirketlerinin denetimine ilişkin, Basel II bankacılık sistemine benzer, üç ayaklı bir sistem (Three Pillar System) önermektedir. Avrupa Birliği'nin, Mart 2003 ve Eylül 2003 tarihli çalışma belgeleri, KPMG tarafından yapılan Basel II bankacılık sistemine benzer üç ayaklı sistemi onaylamakta ve yürürlüğe koymaktadır.

Solvency II çerçevesinde, bir sigorta şirketinin karşı karşıya kaldığı her çeşit riski hesaba katarak daha doğru bir yükümlülük karşılama yeterliliği belirlemeye çalışılmaktadır⁵³. Buna göre, farklı branşlarda faaliyet gösteren, dolayısıyla farklı türde risklere maruz kalan sigorta şirketleri için daha iyi ölçülebilmesini teminen içsel modeller geliştirilmesine imkan sağlanacaktır. Bu itibarla, 1 Ocak 2004 tarihinde yürürlüğe konan yükümlülük karşılama düzenlemeleri (Solvency I), aslında çok daha radikal bir değişiklik öngören ve Avrupa sigorta şirketleri için bir

⁵¹ Aon. **Mali Yeterlilik II (Solvency II) Sigortacılık Sektörünün Düzenlenmesine Yönelik Şartlar**. Çev. Y.Kemal Çuhacı. (İstanbul: Reasürör, Milli Reasürans T.A.Ş. Yayınları, 2005), 16

⁵² **age**, 16

⁵³ Acar, “Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği : Solvency II”, 7

reform niteliğine sahip Solvency II düzenlemeleri için bir geçiş süreci düzenlemesidir⁵⁴.

Solvency II sistemin tamamen yürürlüğe girmesinin 2012 yılını bulması beklenmekte olup, 10 Temmuz 2007 tarihinde Avrupa Komisyonu Solvency II sistemini kuran ve sigortacılıkla ilgili 13 Direktifi tek çatı altında toplayan Direktif Taslağını yayınlamıştır. Avrupa Komisyonu Şubat 2008 tarihinde Taslakta ufak değişikliklere giderek 26 Şubat 2008 tarihinde yeni bir Taslak yayınlamıştır.

Taslağın Konseyde ve Parlamentoda gerekli görülen değişikliklerin yapılmasından sonra onaylanarak, 2012 yılından itibaren uygulanmaya başlanması öngörülmektedir. Bu süre zarfında, uygulamaya ilişkin teknik ve ayrıntılı düzenlemeler ise Avrupa Komisyonu ve CEIOPS tarafından önümüzdeki yıllarda belirlenecektir.

Solvency II, ne şekilde kurulduğuna bakılmaksızın, yıllık prim büyüklüğü 5 milyon Euro'nun üzerinde olan tüm sigorta ve reasürans şirketleri için uygulanacaktır.

Yıllık prim büyüklüğü 5 milyon Euro'nun altında kalan şirketler ise istedikleri takdirde yeni düzenlemeleri uygulayabilecektir.

Ancak, bir şirket üst üste üç yıl 5 milyon Euro'luk sınırı geçerse, dördüncü yıldan itibaren Direktif hükümlerini zorunlu olarak uygulamaya başlayacaktır.

Solvency II, 2003/41/EC sayılı mesleki emeklilik fonları Direktifi kapsamındaki emeklilik fonları için uygulanmayacaktır.

Yeni sistem üç sütunlu bir sistem olacaktır ve bu açıdan bankalar için kurulan Basel II sistemine benzeyecektir. Birinci sütun Solvency'nin nicel yanıyla yani, muhasebe penceresinden (aktif-pasif dengesi) bakıldığında ölçülebilen riskleri karşılamak için gerekli olan sermayenin hesaplanmasıyla ilgilidir. Ancak bu sütunda mevcut uygulamadan farklı olarak daha detaylı bir hesaplama yapılmakta, yükümlülükler ve nicel olarak ölçülebilen Pazar riski, kredi riski, sigorta riski gibi riskler daha fazla dikkate alınmaktadır. Ana amaç, sigortacıların tutması gereken sermayeyi en iyi şekilde belirleyen bir sistem geliştirmektir.

İkinci sütun ise denetim incelemesinin gözden geçirilmesinin yanında, solvency'nin nitel yanıyla, yani birinci sütunda hesaplanamayan faaliyet riski, sigorta şirketi

⁵⁴ Gökhan Bozkurt, "Sigortacılığa AB Düzeni", Radikal Gazetesi, www.radikal.com.tr [04.07.2008].

tarafından riskleri karşılamak için uygulanan modelin riski gibi risklerle ve risk yönetimiyle ilgilidir. Buradaki amaç, sigorta şirketlerini daha etkin bir risk yönetimi geliştirmek için teşvik etmek ve etkili denetim mekanizmaları getirmektir.

Üçüncü sütun ise finansal tablolara ilişkin açıklama gereklilikleriyle ilgilidir. Bu sütundaki temel amaç ise, şirketleri Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) uyumlu ek beyanlar vermeye zorunlu kılarak şeffaflığın artırılması ve piyasa disiplininin sağlanmasıdır. Değerleme metodları, denetleme raporları ve kamuya açıklama kurallarının birbirine benzemesini sağlamak ve aynı zamanda denetlenen kurumların idari yükünü azaltmak için, Solvency II sistemi, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) belirlediği muhasebe kurallarıyla uyumlu olmalıdır⁵⁵.

3.4.1. Birinci Yapısal Blok

Bu sütunda, sigorta şirketlerinin mali kaynaklarına ilişkin özellikle teknik karşılıklar, sermaye yatırımları mali varlıkların yönetimi gibi sayısal değerlerin düzenlenmesine ait kuralların yanı sıra, ilgili şirketin yükümlülüklerini karşılamaktan ayırmaları gereken bulunduğu sermayeye ait şartlar bulunmaktadır⁵⁶.

Muhasebe tanımına göre, aktifler toplamı pasifler toplamından daha fazla olan sigorta şirketinin yükümlülük karşılama yeterliliği olduğu kabul edilmektedir. Ancak sigorta şirketlerinin, muhasebe sisteminin sadece aktif ve pasifleri ölçmesiyle öngörülemeyen, Basel II sisteminde beklenmedik riskler olarak adlandırılan riskleri yüklenebilmesi için ek bir sermaye daha bulundurması gereklidir.

1. sütun olarak da adlandırılabilen, projenin 1.yapısal bloğu, nicel olarak ölçülebilen ve yönetilebilen sigorta riskleriyle ilgilidir. Diğer bir deyişle, hem aktiflerin ve pasiflerin ölçümü ve değerlemesiyle hem de nicel olarak ölçülebilen piyasa riski, kredi riski, sigorta riski gibi riskleri karşılamak için gerekli olan sermayenin hesaplanmasıyla ilgilidir. Solvency II sisteminde iki tür sermaye ölçme sistemi öngörülmektedir:

⁵⁵ Acar, , “Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği : Solvency II”,13

⁵⁶ Berk, age , 118

- Mevcut sistemde gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği marjı denen (*required solvency margin*), Solvency II’de ise asgari sermaye gerekliliği de denen “minimum sermaye gerekliliği” (*minimum capital requirement-MCR*)

- Mevcut sistemde, mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği (*available solvency margin*) denen, Solvency II’de ise hedef sermaye olarak da adlandırılan “YKY sermaye gerekliliği” (*solvency capital requirement-SCR*)

Yükümlülük karşılama yeterliliği için gerekli olan sermayenin (SCR), minimum sermaye gerekliliğinden (MCR) az olmaması temel esastır. Şirketin mevcut sermayesi, gerekli sermayenin (SCR) altına düştüğü takdirde, düzenleyici otoritelerin müdahaleleri artacaktır. Sermaye miktarı, minimum sermaye gerekliliğinin (MCR) altına düştüğünde ise, denetleyici otorite aktif şekilde şirketin yönetimine müdahale edebilir. Buradan da anlaşılacağı gibi, denetçilerin müdahalesinin kademeli olması ilkesi getirilmektedir. Diğer taraftan, kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings, durumu yeterince bilmeyen kamuoyunun mantıklı hareket etmeyebileceği ve gereksiz paniğe kapılabileceği için, sigorta şirketlerine bu tür müdahalelerde her seferinde kamuoyunun haberdar edilmesinde sakıncalar bulunduğunu hatırlatmaktadır⁵⁷. Diğer taraftan Avrupa Sigorta Birliği (CEA) de, aşağı doğru kırıldığında otomatik müdahale gerektiren minimum sermaye gerekliliğinin mümkün olduğunca düşük belirlenmesi gerektiği görüşündedir. Aşırı yüksek belirlenen sermaye gerekliliklerinin şu olumsuz etkilerinin olabileceği düşünülmektedir:

- Poliçe sahiplerinin maliyetleri artabilir.
- Kimi sigorta şirketleri piyasadan bazı ürünleri çekmek zorunda kalabilir, bu da hem müşterilerin tercihlerini hem de rekabeti azaltır.
- AB piyasalarının genel rekabet edebilirliği azalabilir.

Minimum Sermaye Gerekliliği (MCR)

Minimum sermaye, altına inildiğinde denetim otoritesinin doğrudan müdahale edeceği sınırı ifade etmektedir. Bu uygulama, günümüzde şirketlerin garanti fonunda tutmaları gereken sermayeden daha az sermaye bulundurduğu durumlardaki müdahaleye benzemektedir.

⁵⁷ **Solvency II – What is Happening?**, Fitch Ratings Special Report, (Mart 2005), 7

Minimum sermaye yeterliliği asgari olarak her üç ayda bir hesaplanmalı ve sonuçları denetim kurumuna raporlanmalıdır⁵⁸. Şirketler, MCR seviyesini karşılayamadıkları takdirde, bunu derhal denetim kurumuna bildirmeli ve 3 ay içinde bu seviyeyi karşılamak üzere ana özsermayelerini arttırmayı veya risk profillerini azaltmayı öngören kısa vadeli gerçekçi bir finansal planı 1 ay içinde denetim kurumunun onayına sunmalıdır.

Şirketlere minimum sermaye yeterliliği seviyesine uyum sağlamaları için Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren 1 yıl süre tanınmıştır. Bunu sağlayamayan şirketlerin ruhsatları iptal edilecektir.

Avrupa Sigorta ve Mesleki Emeklilik Komitesi (EIOPC) de, nesnel ve dolayısıyla kullanışlı oluşu nedeniyle, minimum sermaye hesabı için basit bir formül kullanımını desteklemektedir⁵⁹. Ancak, minimum sermaye ölçümü, tüm riskleri kapsayamayacağından, tüm sigortacılar için geçerli değildir. İşte bu nedenle Komite, Solvency II sistemine hedef sermayeyi (SCR) de dahil edecektir.

Hedef Sermaye Gerekliliği (SCR)

Mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği (available solvency margin) yerine oluşturulan ve hedef sermaye olarak da adlandırılan YKY sermaye gerekliliği (SCR), bir risk işi olan sigortacılık alanında faaliyet gösteren şirketlerin öngörülemez zararları karşılamaını sağlayan ve poliçe sahiplerini güvence altına alan sermaye düzeyini ifade etmektedir. Riskleri en iyi şekilde yansıtacak sermaye düzeyini hesaplamak karmaşık ve halen üzerinde çalışılan bir konudur. Bu düzeyin altına düşen şirketler, zaman içinde bu düzeyi tekrar yakalamak için, denetim otoritesi tarafından onaylanmak üzere bir iyileştirme planı sunarlar. Söz konusu sermaye düzeyi, şirketlerin karşı karşıya olduğu rakamlarla ifade edilebilen (nicel) tüm riskleri en iyi şekilde yansıtmalı ve sigortacının faaliyet gösterirken ihtiyacı olan bu sermaye düzeyi düşük bir hata olasılığıyla gösterilmelidir (burada sözü edilen “düşük hata olasılığı” henüz tanımlanmamış olsa da, birçok düzenleyici kuruluş bu olasılığı %0.05 olarak hesaplamaktadır)⁶⁰. Value at Risk (VaR), en düşük hata olasılığını, diğer bir deyişle, en yüksek potansiyel zararın gerçekleşme ihtimalini gösteren bir sistemdir. Örneğin, %99.5 ihtimalle zararın en fazla 1 milyon

⁵⁸ Acar, **Avrupa Birliği Solvency II Projesi**, 24

⁵⁹ Acar, “Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği : Solvency II”, 15

⁶⁰ Fitch Ratings Special Report, **age** , 5

TL olacağını bildirmekte, ancak, %0.05 ihtimal gerçekleştiğinde söz konusu zararın ne büyüklükte olabileceğine değinmemektedir. Bu nedenle akademik çevreler, Basel II’de kullanılacak Value at risk (VaR) yerine Tail Value at Risk (TvaR) kullanımını önermektedirler⁶¹. TvaR, %0.05’lik ihtimal gerçekleştiğinde, yani zarar 1 milyon TL’yi aştığında, oluşacak zararın büyüklüğünü belirlemeye çalışan bir sistemdir ve günümüzde İsviçre’de yükümlülük karşılama yeterliliği ölçümlerinde kullanılmaktadır⁶².

SCR hesaplanırken aşağıdaki esaslar dikkate alınmalıdır⁶³;

- Şirketin faaliyetlerini devamlı şekilde sürdüreceği varsayılmalıdır.
- Şirketin maruz kaldığı rakamsal olarak ölçülebilir tüm risklerle mevcut işlere ilişkin beklenmedik zararlar dikkate alınmalıdır
- Şirketin ana özsermaye kalemlerinin 1 yıllık süreçte %99.5 güven seviyesine göre ayarlanmış Riske Maruz Değerine (RMD)karşılık gelmelidir.
- Asgari olarak hayat dışı sigortacılık riski, hayat sigortacılık riski, sağlık sigortacılık riski, piyasa riski, kredi riski ve faaliyet risk dikkate alınmalıdır.
- Risk azaltma teknikleri dikkate alınmalıdır.

SCR en az yılda bir kere hesaplanmalı, sürekli olarak izlenmeli ve şirketin risk profili önemli ölçüde değiştiği anda yeniden hesaplanarak denetim kurumuna bildirilmelidir. Şirketler SCR seviyesinin altında kaldıklarını tespit ettikleri andan itibaren 6 ay içinde bu seviyeyi karşılamak üzere özsermayelerini arttırmayı veya risk profillerini azaltmayı öngören gerçekçi bir iyileştirme planını 2 ay içinde denetim kurumunun onayına sunmalıdır

SCR, Direktif Taslağında genel çerçevesi çizilen ve daha sonra Avrupa Komisyonu tarafından ayrıntılı olarak belirlenecek olan standart formül veya şirketin denetim kurumuna onaylatmak suretiyle kendisinin belirleyeceği iç model kullanılarak hesaplanır.

⁶¹ Acar, , “Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği : Solvency II”, 15

⁶² Fitch Ratings Special Report, **age** , 5

⁶³ Acar, **Avrupa Birliği Solvency II Projesi**, 20

i. Standart Formül

Her şirket için uygun olması gereken bu formül, hayat, hayat-dışı ve reasüransın kendine has ve her alt branza göre de değişiklik gösterebilen özelliklerini dikkate almalıdır.

Direktif taslağında, SCR hesaplamasında tüm şirketlerce kullanılabilecek olan ve daha sonra Avrupa Komisyonu tarafından detaylandırılarak işler hale gelecek standart formülün (*standard formula*) ana ilkeleri belirlenmiştir.

Standart formülle hesaplanan SCR, ana SCR ve faaliyet riski için ayrılan sermayenin toplamından teknik karşılıkların zarar azaltma kapasitesinin ve ertelenmiş verginin düşülmesi ile bulunacaktır.

Ana SCR, asgari olarak hayat ve hayat dışı sigortacılık riski, sağlık sigortası riski, piyasa riski ve karşı taraf riskinden oluşan bireysel risk modüllerinin korelasyon katsayıları uygulanarak toplanmasıyla hesaplanacaktır. Bu hesaplama yönteminde, risk modülleri birçok alt risk modülünden oluşmaktadır. Her bir risk modülü Riske Maruz Değer (*Value at risk-VAR*) yöntemi kullanılarak hesaplanacaktır. Riske maruz değer, belli bir güven aralığında, belli bir dönem içinde meydana gelebilecek en yüksek zararı geleceğe dönük bir bakışla, herkesin anlayabileceği bir cinsten (para değeri olarak) ifade eden bir yöntemdir. Direktifte söz konusu güven aralığı %99.5, zaman aralığı ise 1 sene olarak belirlenmiştir.

Ana SCR hesaplamasında asgari olarak dikkate alınması gereken risk modülleri ile bunlara ilişkin alt risk modülleri şunlardır⁶⁴;

Hayat dışı sigortacılık risk modülü asgari olarak şu alt modüllere ilişkin sermaye yeterliliğinin toplamıdır:

- Hayat dışı prim ve karşılık riski
- Hayat dışı katastrof riski

Hayat sigortacılık risk modülü asgari olarak şu alt modüllere ilişkin sermaye yeterliliğinin toplamıdır:

- Mortalite riski
- Uzun yaşama riski
- Maluliyet-hastalık riski

⁶⁴ Acar, **age** , 21

- Hayat masraf riski
- Revizyon riski
- Yenilenmeme riski
- Hayat katastrof riski

Sağlık riski modülü asgari olarak şu alt modüllere ilişkin sermaye yeterliliğinin toplamıdır:

- Sağlık masraf riski
- Sağlık primi ve karşılık riski
- Salgın riski

Piyasa riski modülü asgari olarak şu alt modüllere ilişkin sermaye yeterliliğinin toplamıdır:

- Faiz riski
- Hisse senedi riski
- Gayrimenkul riski
- Kredi riski
- Kur riski
- Yoğunlaşma riski

Karşı taraf riski modülü (*counterparty default risk*), sigorta ve reasürans şirketlerinin karşı taraflarının ve borçlularının gelecekteki on iki aylık süreçte beklenmedik şekilde temerrüde düşmesinden veya kredi notlarındaki bozulmadan kaynaklanan muhtemel zarar riskini kapsamaktadır.

SCR hesaplamasına, ana SCR kapsamında hesaba katılmayan faaliyet riski de dahil edilecektir. Bu çerçevede, faaliyet riski için gerekli olan sermaye, yatırım riski poliçe sahibince taşınan hayat sigortalarında, bu tür sigorta yükümlülükleri için şirketlerce yapılan yıllık masraflar dikkate alınarak hesaplanacaktır. Bunların dışında kalan sigorta ve reasürans faaliyetlerinde ise, faaliyet riski için gerekli olan sermaye, bu faaliyetlerin kazanılan primler ve teknik karşılıklar üzerinden bulunan büyüklüğü dikkate alınarak hesaplanacaktır. Ancak, hesaplanan miktar, bu sigorta ve reasürans faaliyetleri için hesaplanan ana SCR'nin %30'undan fazla olmayacaktır⁶⁵.

⁶⁵ Acar, age, 22

Standart formül şirketler tarafından yukarıda belirtilen risk modüllerinin tamamı için kullanılabileceği gibi, sadece bir veya daha fazla risk modülü veya alt risk modülü için de kullanılabilir. Şirketler, standart formül kullanılarak hesaplanmayan risk modülleri için kendi belirleyecekleri içsel modelleri kullanabilirler.

ii. İçsel Model

Hedef sermayeyi belirlemede diğer bir alternatif, her şirketin belli temel kriterlerden hareketle kendisi için belirleyebileceği içsel modellerdir. Basel II sisteminden farklı olarak, sigorta sektöründe her branşının karşı karşıya kaldığı kendine özgü riskler dikkate alınarak, kapsamlı içsel model fikri doğmuştur. Böylece her şirket/branş, kendi belirlediği riskleri en iyi şekilde yansıtan modeli uygulama fırsatına sahip olacaktır. Bu modellerin kullanılması suretiyle hesaplanan tutulması gereken risk sermayesi miktarının, standart formül kullanılarak belirlenen miktara göre genellikle daha doğru ve daha düşük olması beklenmektedir⁶⁶. Bu modellerle ayrıca, tek tek her spesifik riskin toplam riske olan katkısı belirlenebilecektir. Böylece, şirketlerde daha etkin bir risk ynetimi uygulanabilecektir. Ancak, bu modelleri geliştirmek için yüksek bir uzmanlık düzeyine sahip olunması gerektirdiği için, içsel modeller özellikle büyük sigortacılar arasında giderek daha fazla uygulanmaya başlanmıştır.

Çeşitli riskleri bir arada bulunduran ve bir branşı etkileyen riskin diğer bir branşı hiç etkilemeyebildiği sigorta sektöründe, içsel modeller riskleri daha iyi yansıttığı için, Avrupa Sigorta Birliği (CEA) şirketlerin hem standart formülü hem de içsel modelleri kullanmasına olanak tanınmasını istemektedir.

Şirketler, SCR hesaplaması sırasında, ana SCR hesaplamasında kullanılan risk modülleri ile bunların alt modüllerinden biri, birkaçı veya tamamına ilişkin olarak, faaliyet riski için hesaplanan sermaye yeterliliğine ilişkin olarak ve/veya teknik karşılıklara ilişkin olarak kendi iç modellerini (*internal model*) denetim kurumuna onaylatmak suretiyle kullanabilir. Denetim kurumu, sigorta veya reasürans şirketinin iç model kullanma başvurusunu aldıktan sonra 6 ay içinde, başvuruyu kabul edip etmeyeceğine dair bir karar vermek zorundadır.

⁶⁶ **Solvency II**, Munich RE, www.munichre.com [04.07.2008]

Şirketler, denetim kurumuna başvuru yaparken, yönetim organları tarafından onaylanan şu önkoşulları yerine getirmelidir;

Uygulanabilirlik testi: Şirketler iç modellerinin kendi kurumsal yönetim sistemleriyle uyumlu olduğunu göstermelidir. Yönetim organı iç modelin şirketin risk profiliyle her zaman uyumlu olmasından sorumludur.

İstatistiksel standartlar: İç model yeterli aktüeryal ve istatistiksel teknik kullanılarak hesaplanmış olmalı, kullanılan veriler tam ve uygun olmalı, çeşitlendirme etkileri denetim kurumunun çeşitlendirme etkilerinin ölçülmesinde kullanılan sistemi onaylaması halinde kullanılmalı, risk azaltma teknikleri ancak kredi riski ile risk azaltma tekniklerinin kullanımından doğan diğer riskler dikkate alınmak suretiyle kullanılmalıdır.

Formülün kurulmasına ilişkin standartlar: Şirketler, standart formülde sigortalılar için öngörülen koruma seviyesini sağlamak kaydıyla, standart formülde öngörülenden farklı bir zaman dilimi ve risk ölçümü kullanabilir.

Kar ve zararın risk sınıflandırmastyla ilişkisi: iç modelde kullanılacak risk sınıflandırmasının kar ve zarar ile ilişkisi açıklanmalıdır.

Geçerlilik standartları: Şirketler, kullandıkları iç modelin geçerliliğini koruyup korumadığını tespit etmek üzere, söz konusu modelin performansını ve uygulanabilirliğinin devam edip etmediğini gözden geçiren ve elde edilen sonuçları mevcut deneyimlerle karşılaştıran bir sisteme sahip olmalıdır.

Belgelendirme standartları: Şirketler iç modellerinin nasıl tasarlandığına ve nasıl uygulanacağına ilişkin detayları, Direktifte öngörülen önkoşulları karşıladığına ilişkin bilgileri ve iç modellerinin hangi durumlarda etkin şekilde işlemeyeceğine dair öngörülerini içeren belgeleri sunmalıdır.

I. Yapısal Bloкта düzenlenen risk bazlı ekonomik model (*risk based economic model*) sigorta şirketlerinin gerçek risk profillerini dikkate alarak daha doğru bir sermaye yeterliliği öngören bir model olduğundan, bu modelde risk yönetiminin kalitesi ve her bir branşın kendine has risk özellikleri de dikkate alınacaktır⁶⁷. Risk bazlı ekonomik modelde, bütünlükçü bilanço yaklaşımı, risk çeşitlendirme ve

⁶⁷ Acar, age , 19

yükümlülüklerin risk azaltma kapasitesi (*risk absorption capacity of the liabilities*) dikkate alınmaktadır.

Bütünlükçü Bilanço Yaklaşımı

Bütünlükçü bilanço yaklaşımı, sigorta ve reasürans şirketlerinin sermaye yeterliliği sistemi çerçevesinde bulundurması gereken sermaye düzeyini belirlerken, bilançosunda yer alan tüm varlık ve yükümlülüklerle bunların etkileşimlerini dikkate almasını öngörmektedir. Bilançoda yer alan tüm varlıkların ve yükümlülüklerin piyasa değerleriyle tutulması esas olup, bunun mümkün olmadığı durumlarda, bu varlıklara ve yükümlülüklerle benzer başka varlıkların ve yükümlülüklerin değerleri veya piyasaya uyumlu değerlendirme teknikleri kullanılacaktır⁶⁸.

Bu yaklaşıma göre sermaye yeterliliği, varlıkların ve yükümlülüklerin piyasa değerlerinin farkıdır. Bu hesaplama yapılırken varlıkların ve yükümlülüklerin arasındaki etkileşim, diğer bir ifadeyle varlıkların yükümlülükleri karşılama kabiliyeti, risk azaltma ve risk çeşitlendirme dikkate alınır.

Hem Solvency I hem de Solvency II, sermaye yeterliliğinin belirlenmesinde başlangıç noktası olarak sigorta şirketinin bilançosunu kullanır. Ancak Solvency I özellikle finansal raporlarda yer alan yükümlülüklerle odaklanırken, Solvency II bilanço kalemlerinin tamamının gerçek ekonomik değerlerini yakalamayı hedefler. Böylece, Solvency II ile sadece yükümlülükler değil bilançonun varlık tarafı da dikkate alınmaktadır.

i. Risk Çeşitlendirme

Çeşitlendirme, risk artıran ya da tetikleyen olayların birbirlerinden bağımsız olduğu varsayımıyla, bütün risklerin aynı anda gerçekleşmesinin mümkün olmadığı ilkesine dayanmaktadır. Çok sayıda riski üstlenen bir sigorta şirketinden tüm risklerin aynı anda talep edilmesi imkansızdır. Bu nedenle şirketler, Solvency II sisteminde tüm riskler aynı anda gerçekleşecekmiş gibi sermaye tutmaya gerek duymayacaklardır.

Risklerin çeşitlendirilmesi, aynı risk içinde çeşitlendirme, farklı riskler arasında çeşitlendirme, farklı branşlar arasında çeşitlendirme, farklı şirketler arasında

⁶⁸ Acar, *Avrupa Birliği Solvency II Projesi*, 19

çeşitlendirme ve farklı ülkeler arasında çeşitlendirme ile mümkün olabilir. Örneğin; motorlu taşıt ve gemi sigortalayan bir sigorta şirketi, motorlu taşıt ve gemi kazalarından sonra gelen tazminat taleplerinin birbiriyle bağlantılı olmamasını bekler⁶⁹. Aynı şekilde, büyük bir otomobil kazası (sigortacılık riski) mali piyasalardaki bir çalkantıyla (finansal risk) aynı anda olmayacaktır.

ii. Risk Azaltma

Her risk türü için kullanılabilen risk azaltma teknikleri, etkin ve verimli bir risk yönetimi stratejisinin en önemli unsurlarından biridir. Solvency II sisteminde sermaye yeterliliği hesaplanırken bu unsur da dikkate alınacaktır.

En bilindik ve sık rastlanan risk azaltma yöntemi bir risk portföyünün kısmen ya da tamamen bir reasürans şirketine devredilmesidir. Sıkça kullanılan başka bir risk azaltma çeşidi finansal piyasa riskine karşı, mesela tahvil fiyatlarındaki muhtemel bir düşüşe karşı, genelde büyük yatırım bankalarının sağladığı hedging araçlarıyla yapılan korumadır⁷⁰.

Son dönemlerde alternatif risk transferi yöntemleri olarak bilinen menkul kıymetleştirme (risklerin bonolar vasıtasıyla sermaye piyasasına aktarılması) veya swaps (risk portföylerinin iki sigorta şirketi arasında değiş tokuş edilmesi) gibi yeni ve yaratıcı risk azaltma yöntemleri de ortaya çıkmıştır.

3.4.2. İkinci Yapısal Blok

Bu blok, I. blokta hesaplanamayan nitel risklerin hesaplanması, içsel risk yönetimine ilişkin prosedürlerin geliştirilmesi ile denetleme kuruluşu tarafından yapılan risk kontrolleri hakkındaki düzenlemeleri içermektedir. Dikkate alınacak nitel risklerin şunlar olması planlanmaktadır:

İşletme Riski

İşletme riski, Basel Komitesi tarafından hazırlanan ancak daha sonra sigorta dahil diğer sektörler tarafından da kabul edilen şekliyle, “yetersiz veya başarısız iç prosesler, kişiler veya sistemlerden veya dış etkenlerden kaynaklanan zarar riski” olarak tanımlanmaktadır⁷¹. Bankalar, Basel II çerçevesinde, faaliyet riskiyle ilgili veri toplamak zorundadırlar ve böylece daha iyi ve objektif bir değerlendirme

⁶⁹ Acar, **age** , 19

⁷⁰ Acar, **age** , 19

⁷¹ Fitch Ratings Special Report, **age** , 5

yapılabilmektedir. Sigorta sektörüyle ilgili de böyle bir veri toplama programı uygulanırsa, zamanla bu yöntem nicel hale gelecekse de, şimdilik nitel bir değerlendirmeye dayanmak ve bu nedenle de II. bloğa konmak zorundadır⁷².

Model Riski

Denetim makamlarınca belirlenmiş olan standart veya içsel modellerin, sigorta şirketinin karşı karşıya kaldığı riskleri tam ve doğru şekilde belirleyememe riski her zaman için vardır. Yine standart modelle içsel model arasından, daha az sermaye gereksinimi bulunan, modelin seçilme riski de mevcuttur. Bu durumda, denetim makamlarının şirketlerin uyguladığı modelleri dikkatle gözden geçirmesi, gerektiğinde birden fazla modelin kombinasyonlarının veya CEA'nın da önerdiği gibi, bir model uygulanırken belli konularda diğer modellerin uygulanabilmesine imkan vermesi gerekmektedir.

Varlık Yönetimi

Bu blokta ele alınan diğer bir konu varlık yönetimidir. Yükümlülükleri karşılayan varlıkların kalitesi, diğer bir deyişle aktiflerin en doğru şekilde değerlendirilmesi, şirketlerin mali bünyeleri için büyük önem taşımaktadır. Varlıklar çeşitlendirilmiş ve farklı alanlara yeterince dağıtılmış olmalıdır. Bu nedenle sigortacıların, denetim makamlarının gözden geçireceği bir yatırım planı olmalıdır. Ek bir önlem olarak, Avrupa Sigorta ve Mesleki Emeklilik Komitesi (EIOPC), varlık kabul edilebilirlik kurallarını değiştirip değiştirmeyeceğini düşünmektedir⁷³. Bu amaçla AB 2002/83/EC ve 2002/13/EC Direktiflerinde, yükümlülük karşılama yeterliliği amacıyla kullanılması kabul edilebilen bir varlık listesi mevcuttur. Ancak söz konusu liste çok kapsamlı değildir. Avrupa Sigorta ve Mesleki Emeklilik Komitesi (EIOPC), bu sistemin daha da genişletilmesi, diğer bir deyişle alternatif yatırım araçlarına izin verilmesi hususunu değerlendirmektedir⁷⁴.

Risk Yönetimi

Solvency sisteminin ana unsurlarından biri olan Risk Yönetimi de yine II. blok kapsamında ele alınmaktadır. Solvency II'nin, sigortacılara tutmak zorunda oldukları sermayeyi azaltmak için risk yönetimlerini daha iyi ve etkin hale getirme

⁷² age , 5

⁷³ age , 6

⁷⁴ age , 6

yollarını göstermesi planlanmaktadır. Solvency II’de ele alınan yönetim ve risk yönetimi konuları, sigortacıların yükümlülük karşılama yeterliliğine sahip olması için tutulan sermayenin tek başına yeterli olmadığını gözler önüne koymaktadır. Bu itibarla, Solvency sisteminde ele alınacak olan doğru bir yönetim ve risk yönetimi, sigorta şirketleri için uzun vadede yaşamsal öneme sahip olacaktır.

Solvency II kapsamında, şirketlerden kendi risk profilleriyle uyumlu sermaye bulundurmaları ve sürekli olarak yeterli sermayeye sahip olmak için bir strateji belirlemeleri istenebilir. İşte bu sürecin ve şirketlerce belirlenen stratejilerin ne kadar sağlıklı olduğunu ve şirketlerin asgari sermaye gerekliliklerine uyum kapasitesini kontrol etmek üzere, denetçiler devreye girmektedirler. Diğer bir ifadeyle, denetim sürecinin amacı, sadece şirketlerin riskleriyle orantılı şekilde yeterli sermayeye sahip olup olmadıklarını kontrol etmek değil, aynı zamanda şirketleri daha iyi risk yönetimine yöneltmektir. İşte, denetim konusunda Basel II’de tanımlanandan daha geniş bir çerçeve öngören Solvency II ile, ortak standartlar ve metotlar geliştirilerek denetim metotlarının, araçlarının ve gücünün AB çapında harmonizasyonunun artırılması ve bu hedefe ulaşmada denetçiler arasında işbirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır⁷⁵.

Dinamik Mali Yeterlilik Analizi

I. Bloкта oluşturulması planlanan içsel modellerin doğası gereği içinde barındırdıkları bir eksiklik de bu bloкта giderilmeye çalışılmaktadır. İçsel modeller, varsayımlarını gerçekleşme olasılığı yüksek belli değerlere (belli faiz oranları ve belli bir borsa değeri, vb.) göre yapmaktadır. Ancak, önceden belirlenemeyen olayların ortaya çıkması neticesinde, varsayımlara dayanan bu oranlarda beklenmedik aşırı değişimler meydana gelebilir. Bu durumda, içsel modellerden arzu edilen başarı sağlanamamış olacaktır. Bunu engellemek için, şirketlerin gelecekte meydana gelecek değişimlere nasıl tepki verdiğini ölçen, dinamik mali yeterlilik, analizlerinin getirilmesi planlanmaktadır. Bu analizler, kısa süre içinde meydana gelebilecek duyarlılık analizlerini (sensitivity test) ve olağan dışı beklenmedik olayların sonuçlarını değerlendirmek üzere düzenli aralıklarla yapılan mukavemet analizlerini (stress test) kapsamaktadır. Dinamik mali yeterlilik analizi, şirketin gelecekte karşılaşılabileceği durumları önceden belirlemeye yarayan çeşitli

⁷⁵ age , 6

senaryoların oluşturulmasına ve bu senaryolarda kullanılan varsayımlara göre şirketin göstereceği değişimlerin analiz edilmesine dayanmaktadır⁷⁶. Solvency II projesi ile gündeme getirilmesi tartışılan sistem bu olup, denetçiler bu tür testlerin sonucuna göre şirketleri değerlendirebileceği için, denetçilerin referans olarak alabileceği bu testler, etkin bir denetim mekanizması kurmayı amaçlayan II. Blokta ele alınabilecektir.

Günümüzde risk yönetimi yeterince gelişmiş olsa da, savaşlar gibi olaylar istatistiksel tahminlerin çok ötesindedir. Bu nedenle, stress tests denilen yöntem, risk yöneticileri ve düzenleyiciler için, aşırı uçlardaki olayların sonuçlarını belirlemede içsel modellere ek olarak kullanılmak üzere bir zorunluluk haline gelmiştir. Uygulanan bu testlerle, riskler daha şeffaf ve daha algılanabilir hale gelecek, bu testlerde uygulanan senaryoların gerçekleşmesi halinde şirketlerin uğrayacağı olası kayıplar ve uç durumlara ne kadar dayanabilecekleri belirlenmiş olacaktır. Denetçiler, borsa değerinde, faizlerde veya gayrimenkul fiyatlarında beklenmedik değişimlere dayanan senaryolar oluşturularak bu senaryoların şirkete olası sonuçlarının değerlendirildiği bu testler sonucunda, poliçe sahiplerinin hak ve menfaatlerinin tehlikeye düştüğünü görürlerse, şirketin risk profilini düşürmesini isteyebileceklerdir⁷⁷.

Denetçilerin Yetkileri

Avrupa Sigorta ve Mesleki Emeklilik Komitesi (EIOPC), denetçilerin yetkilerinin artırılması konusunu da Solvency II kapsamında değerlendirmektedir. Denetçiler belli nedenlere dayanarak şirketlerin sermaye yeterliliğini artırmaya yetkilidir. Ancak bu durumda yetkinin kötüye kullanılması riski de ortaya çıkabilecektir. Örneğin bir denetçi, KİT statüsündeki bir şirkete yardım etmek için, halka açık rakip sigorta şirketinin yükümlülük karşılama yeterliliği miktarını artırmaya çalışabilir. Ancak bu tür istismarlar, denetim amaçlarıyla denetim gücü arasında bir uyum gözetildiği için oldukça zorlaşmıştır⁷⁸. Denetçilerin ne ölçüde yetkilerle donatılacağı konusunun yanında, özellikle mümkün olan en yüksek harmonizasyonun gerçekleştirilmeye çalışıldığı bir ortamda, tüm denetçilerin veya denetim kurumlarının aynı yetkilere sahip olması gerekmektedir. Söz gelimi, Avrupa Birliği'nde bir üye ülkedeki denetim kurumu o ülke şirketleri için diğer üye

⁷⁶ Yanık, **age** , 170

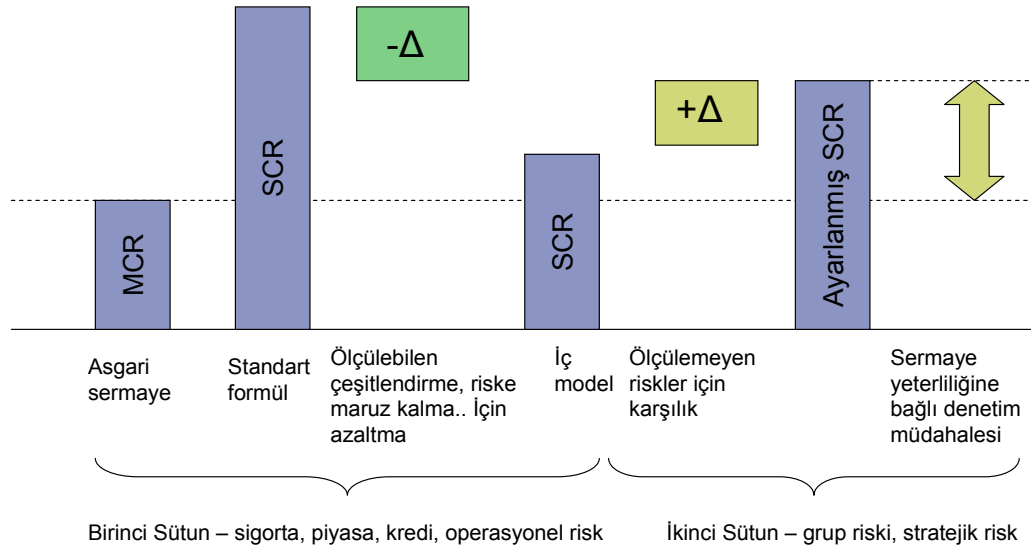
⁷⁷ Acar, **age** , 18

⁷⁸ Fitch Ratings Special Report, **age** , 6

ülkelerin şirketlerine kıyasla daha fazla sermaye yeterliliği dayatırsa, bu rekabeti etkileyecek ve dolayısıyla hizmetlerin sunumu serbesti de yara almış olacaktır.

Ayrıca sigorta şirketlerinin, özellikle tehlikeli ya da hasara dönüşme olasılığı yüksek riskler için uygun kontrol önlemleri almaları gerekmektedir. Risk kabul ve hasar yönetimi konularında açıkça tanımlanmış ve ayrı sorumluluk birimlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Solvency II kapsamında şirketler, hasar kayıt prosedürlerinin hasarların derhal ve doğru olarak kayda alındığı ve bu bilgilerin düzenli olarak yenilendiği bir sisteme göre yapmak durumundadırlar.

MCR, SCR ve Denetim Otoritesinin Müdahalesi

Ernst & Young, 2008

Şekil 2: MCR SCR ve Denetimin Müdahalesi

E.Olcay Gür, “AB’de Solvency 2 Projesi”. **Solvency 2 İhtisas Komitesi Toplantısı 08 Mayıs 2009.**
Ankara: Hazine Müsteşarlığı İhtisas Komitesi, 2009, 15

3.4.3. Üçüncü Yapısal Blok

Basel II sisteminde yer almayan kapsamlı içsel modellerin çerçevesi I. Bloкта çizilmektedir. Şirketlerin karşı karşıya olduğu riskleri daha iyi belirleyecek olan bu sistem onlara ayrıca geniş bir hareket alanı da bırakacaktır. Bu aynı zamanda, şeffaflık gereksinimini artıracak, şirket tarafından kamuya ve denetçilere daha fazla açıklama yapılmasını gerektirecektir. İşte bu ihtiyaçlar doğrultusunda, şeffaflık yaratarak piyasa disiplini sağlamak amacıyla finansal bilgilerin açıklanması ile ilgili gereklilikler belirlenecektir. 3. sütunda ele alınacak açıklama gereklilikleri, 1. sütunda yer alan minimum sermaye gerekliliği ve 2. sütunda yer alan denetim incelemesini tamamlar nitelikte olacaktır⁷⁹.

III. Blok, piyasa disiplini ve mali piyasalar, derecelendirme kuruluşları ve muhasebe kurallarının daha fazla uyumlaştırılması ve şeffaflaştırılmasına yönelik yardımcı faktörler hakkındadır. Nihayet finansal piyasalar ve derecelendirme kuruluşları gibi diğer ilgili tarafların çıkarlarının gözetilmesi bakımından Avrupa Birliği'nin bilgilendirme kurallarının uyumlaştırılması zorunludur⁸⁰. Özellikle, sigortacılık faaliyetlerine özgü uluslararası finansal raporlama standartlarının gelişmesi nedeniyle sigorta denetleme kuruluşlarının Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu ile işbirliği içinde çalışması gerekmektedir.

AB ülkelerinde 1997 yılında yayınlanan Müller raporunda uygulanan mevcut Solvency I sistemi irdelenmiş ve Şubat 2002'de bazı değişiklikler ve eklemeler yapılmıştır⁸¹. Müller raporunda mevcut sistem yeterli bulunmuş ancak, metodolojisinde bazı yetersizlikler belirlenmiştir. Solvency I, üç temel konu; varlıklar, teknik provizyonlar ve Solvency marjı üzerine kurulmuştur.

Solvency II ile ilgili olarak hazırlanan raporda, sistem üç kademeli bir yapısal blok üzerine kurulmuştur:

- Minimum sermaye yükümlülüğü
- Basiretli Denetim (prudential supervision)
- Piyasa disiplini

⁷⁹ Acar, **age** , 19

⁸⁰ Berk, **age** , 120-121

⁸¹ **age** , 121

Daha önce açıklandığı üzere, minimum sermaye yeterliliği teknik provizyonlar, yatırım sınırlamaları ve sermaye kurallarını dikkate almaktadır. Hedef sermaye ise, sigorta şirketinin karşılaşılabileceği potansiyel risklerin de dikkate alınarak hesaplandığı sermayeyi ifade etmektedir.

Basiretli denetimde, sigorta faaliyetlerinin düzenlemelere uygunluğunun sürekli olarak gözetimi gerektiğinden. etkin denetim için gerekli olan raporlama ve denetim araçları belirlenmiştir.

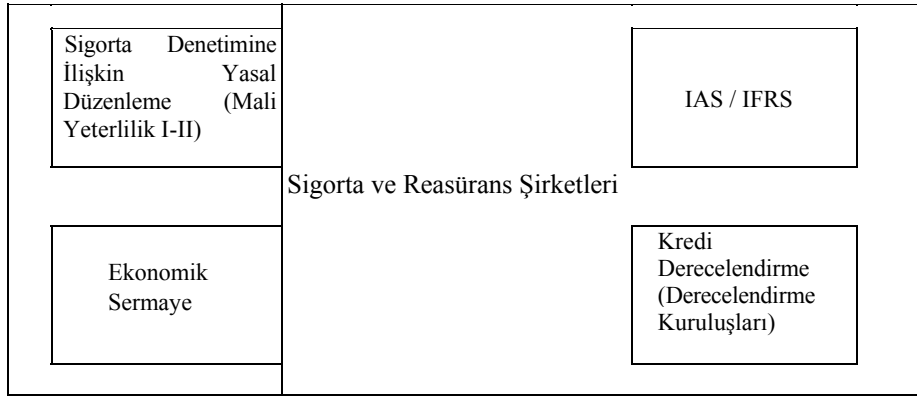
Piyasa disiplininde hesapların ve finansal raporların şeffaflığı ve muhasebe kurallarının geliştirilmesi için gerekli ortam ve şartların incelenmesi hesaplanmaktadır.

Bu çerçevede, sigorta şirketlerinin denetim otoritelerine sunacakları raporların uyumlaştırılması AB’de Solvency II sürecinin önemli bir parçası olacaktır⁸².

Denetim otoritelerine sunulacak raporlardan kasıt, halihazırda Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu’nun belirlediği kurallara uyumlu şekilde sunulan ve kamuya da açık olan finansal raporların ötesinde, denetim otoritesinin görevini yaparken ihtiyaç duyacağı ve genellikle kamuya açık olmayan çok çeşit bilgiyi kapsamaktadır. Örneğin hedef sermaye kriterlerine uymayan bir şirket kamuya açıklandığında, poliçe sahipleri gereksiz yere aşırı paniğe kapılabileceği, bu durumda da sigorta şirketinin faaliyetleri olumsuz etkileneceği için, bu tür açıklamaların doğuracağı sonuçların şirketlerin problemlerini daha da ağırlaştıracığı gerçeği dikkate alınmalıdır⁸³. Bu nedenle, açıklama gereklilikleri belirlenirken, sigorta şirketlerini ve genel anlamda tüm piyasayı, hem olumlu hem de olumsuz şekilde etkileyebilecek olan bu konu hususunda çok dikkatli olunmalıdır.

⁸² Acar, **age** , 19

⁸³ Fitch Ratings Special Report, **age** , 7

Şekil 3: IAS, IFRS, Kredi Derecelendirme ve Ekonomik Sermaye İlişkisi

Aon. **Mali Yeterlilik II (Solvency II) Sigortacılık Sektörünün Düzenlenmesine Yönelik Şartlar.**
Çev. Y.Kemal Çuhacı. (İstanbul: Reasürör, Milli Reasürans T.A.Ş. Yayınları, 2005), 12

Solvency II aynı zamanda, sigortacıların üstlendikleri risklerle ilgili kamuya daha fazla açıklama, denetim otoritesine ilave bilgiler sağlamış olacaktır. Bilgileri kullanan bu kişileri daha fazla bilgiyle donatmak, sigorta şirketlerinin risklerini daha doğru ölçmelerini ve piyasaların daha verimli çalışmasını sağlayarak, etkin risk yönetimine sahip olan şirketleri ödüllendirmiş, olmayanları ise cezalandırmış olacaktır. İşte buna “piyasa disiplini mekanizması” denmektedir⁸⁴. Finansal raporların sunulması ve risklerin düzenli şekilde açıklanmasıyla, piyasalar risklerdeki değişimleri anında görüp tepki verebilecektir. Böylece şirketler, yüklenilen risklerden önceden korunmak için etkin bir risk yönetimine yönelmek durumunda kalacaklardır. Diğer bir ifadeyle 3. yapısal blokta getirilen düzenlemelerle, sigorta şirketlerinin 2. yapısal blokta ele alınan risk yönetimine daha fazla odaklanmaları da sağlanmış olacaktır.

3.4.4. Basel II ve Solvency II

Bankacılık sektöründeki gelişmeler risk faktörünün bankacılık ve sigortacılıkta benzerlik göstermesi nedeniyle bankacılık sektöründeki gelişmeler dikkate değerdir⁸⁵. Bununla birlikte iki sektör arasında önemli farklar da bulunmaktadır. Sigorta şirketleri risk üstlenerek, prim geliri elde etmekte ve buna karşı sigortalılara tazminat ödemektedirler. Belirsizlik ortamında sigortalılara koruma taahhüt edilerek yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve sözleşmelerden doğan tazminat

⁸⁴ Acar, **age** , 21

⁸⁵ Berk, **age** , 28

ödemelerini önceden tahmin edebilmek oldukça zordur. Perakende bankacılık da aynı şekilde bir dizi risk üstlenir. Ancak bankaların temel görevi toplanan mevduatları yatırıma dönüştürerek kurum lehine bir marj elde etmektir.

Hayat dışı sigorta şirketlerinde temel risk, tazminat ödemelerinin beklenenden fazla olmasıdır. Diğer bir ifade ile, prim gelirlerinin tazminat ödemede yetersiz kalmasıdır. Bankacılık sektöründe temel risk, zararların beklenenden fazla olmasıdır. Bankaların yükümlülükleri ise genel olarak sabit olup değişimleri kolayca takip edilebilmektedir.

Bilindiği gibi, Solvency II bankacılık sektörü için düzenlenen Basel II'den esinlenilerek geliştirilmektedir. Basel II bankaların, Solvency II ise sigorta şirketlerinin karşı karşıya olduğu riskler için daha uygun bir tedbir çerçevesi yaratmayı, şirketlerin bu riskleri daha iyi anlamasını ve yönetmesini amaçlamaktadır ve her ikisi de aynı 3 sütunlu sistemi kullanmaktadır⁸⁶. Basel II'den yola çıkılarak hazırlanan Solvency II'de uygulanan 3 bloklu yapıyla Basel II'yi birbirinden ayıran önemli farklar bulunmaktadır. Her ikisi de finans sektöründe yer almasına rağmen işleyişlerinin temel farkları nedeniyle oluşan bu farkları bazı başlıklar altında sıralamak mümkündür.

Aktif-pasif yaklaşımı

Basel II tamamen varlıklara odaklanmışken, sigorta sektöründe varlıklarla yükümlülükler arasındaki karşılıklı etki çok önemli olduğu için Solvency II varlıkların ve yükümlülüklerin gerçekçi değerini ölçmeyi amaçlamaktadır.

Risk yaklaşımı

Sigorta şirketlerinin maruz kaldığı riskler çeşitlilik göstermekte ve her branş diğer branşlardan farklı risklere maruz kalabilmektedir. Bankalarda ise böyle bir durum çok fazla sözkonusu değildir. Sigorta şirketi açısından bakıldığında, Basel II sadece kredi riski, pazar riski ve faaliyet riskini kapsamaktadır. Solvency II ise, sigortacılık temelde bir risk işi olduğu için, hem nicel hem nitel tüm riskleri daha fazla dikkate almaktadır.

⁸⁶ Why care should be taken when using Basel II as a starting point for Solvency II, CEA Note, (2005), 1

İçsel modeller

Basel II yalnızca ticari riskler ve faaliyet riski için içsel modellere izin vermektedir. Bankalarda en önemli risk olan kredi riski için ise yalnızca kısmi içsel modellere imkan tanımaktadır. Solvency II, farklı sigorta şirketlerinin birbirinden farklı ve çok sayıda riske maruz kaldığı bir ortamda, tam bir içsel model yaklaşımını belli kurallar içinde serbest bırakmaktadır.

Denetçilere tanınan yetkiler

Basel II ile denetçilere, 1. yapısal blokta belirlenen asgari sermaye gerekliliğinden daha fazla sermaye gerekliliği dayatma imkanı verilmiştir. Solvency II’de ise, mümkün olan en fazla harmonizasyonu amaçlandığı için denetçilere böyle bir hareket alanı bırakılmamaktadır. Solvency II’de, şirketin sermayesi mevcut sermaye yeterliliğinin altına düşerse düzenleyici tedbirler alınmakta, asgari sermaye gerekliliğinin altına düşmesi durumunda ise denetim kurumu şirket yönetimine müdahale etmektedir⁸⁷.

Portföyün çeşitlendirilmesi

Basel II çeşitlendirme konusuna basit bir yaklaşım getirmekte ve standart bir çeşitlendirme düzeyi öngörmektedir. Bu sistemde toplam sermaye gerekliliği, her bir risk için gerekli olan sermayenin toplanmasıyla elde edilir ve bu sırada riskler arası çeşitlendirme tamamen ihmal edilir. Buna karşılık çeşitlendirme, sigortacılık için çok önemlidir. Bu nedenle, sigorta sektörünün farklı risklerle karşı karşıya kaldığı dikkate alındığında (unit-linked sigorta şirketlerinin faaliyet riski, hayat şirketlerinin sermaye ve faiz riski, hayat dışı şirketlerinin hasar riski, vb.), Basel II sisteminin Solvency II’ye uyarlanması oldukça zor olacaktır⁸⁸.

3.4.5. Solvency II’nin Faydaları

Solvency II düzenlemeleri standartların arttırılması ve gerekli modeller oluşturularak etkin denetlemin sağlanması; özetle tüm sigorta sektöre büyük faydalar sağlaması amaçlanmaktadır. Projenin genel hatlarıyla ilgili taraflara faydalarını başlıklar halinde aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz.

⁸⁷ Acar, , “Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği : Solvency II”, 13

⁸⁸ Acar, **age** , 14

3.4.5.1. Sigorta Şirketlerine Faydaları

Solvency II, mevcut sistemde bulunmayan risk bazlı sermaye yaklaşımını da hesaba katmaktadır. Bu sayede şirketler için gerekli olan en uygun sermaye yeterliliğinin belirlenmesi mümkün olabilecektir.

Sermaye yeterliliği hesaplamasına ilişkin belirlenecek standart formül sayesinde sermaye yeterliliğinin çok az ekstra maliyetle hesaplanabilmesi sağlanacaktır.

Solvency II ile birlikte etkin risk yönetimi uygulamalarının benimsenecektir.

Solvency II ile birlikte başta yatırımlara ilişkin kısıtlamalar olmak üzere gereksiz yasal kısıtlamaların kaldırılacaktır.

Solvency II sayesinde, karşılanabilir risk özelliklerine sahip ve kişiye özel yeni ürünler yaratılması mümkün olabilecektir.

Solvency II sayesinde, maliyetler gerçek fiyatları yansıtacağından, sigorta ürünlerinin riske uygun şekilde fiyatlandırılması sağlanacaktır.

Solvency II ile şirketlerin mali bünyelerinin zayıflıkları önceden tespit edilebilecek ve bu zayıflıklara karşı erken müdahale edilebilmesi imkanı doğacaktır.

Solvency II ile şeffaflığın artacak, bu sayede daha profesyonel ve rekabetçi bir yapının oluşması sağlanacaktır.

3.4.5.2. Sigortalılara Faydaları

Solvency II ile planlanan sigorta şirketlerinin mali bünye zafiyetine düşme olasılığının azaltılması sayesinde sigortalıların daha fazla korunması sağlanmış olacaktır.

Daha iyi risk yönetimi, düzgün fiyatlandırma, etkin denetim ve risk bazlı ekonomik model sayesinde sigortalıların sigorta ürünlerine olan güveninin artması sağlanacaktır⁸⁹.

Solvency II ile yapılacak olan ürün çeşitliliği ve fiyatlandırmada iyileşmeler sayesinde sigortalıların daha fazla ürüne daha ucuz fiyatlarla erişebilmesi mümkün olabilecektir.

⁸⁹ Acar, **age**, 15

3.4.5.3. Denetçilere Faydaları

Solvency II sistemi ile getirilmesi planlanan ilkeler sayesinde denetçilerin, daha iyi denetim yapabilecek araçlara kavuşmaları ve şirketlerin karşılaştıkları risklerin tümünü kapsamlı bir şekilde inceleyebilmeleri imkanı oluşacaktır.

Planlanan ilkeler doğrultusunda denetimcilerin zamanında harekete geçerek etkin denetim yapabilmeleri sağlanacaktır.

Solvency II sayesinde sigorta gruplarının daha etkin şekilde denetlenmesi mümkün olacaktır.

Solvency II ile getirilecek düzenlemeler ile denetim kurumları arasında işbirliği ve uyumun artması planlanmaktadır.

3.4.5.4. Genel Olarak Ekonomiye Faydaları

Sigorta sektörünün kurumsal bir yatırımcı gibi davranması sonucunda, sektörün ve genel olarak AB ekonomisinin sermaye edinme maliyetlerinin düşmesi sağlanacaktır⁹⁰.

Düzenlemelerin ekonomik gerçeklerle uyumlu hale getirilmesi sayesinde genel olarak AB ekonomisinde daha iyi bir sermaye dağılımına katkıda bulunulması sağlanmış olacaktır.

Solvency II ile getirilecek düzenlemeler, ekonomide riskin ve sermayenin daha verimli dağılması sayesinde orta ve uzun vadede mali istikrarın sağlanmasına katkıda bulunulmasını sağlayacaktır.

3.4.6. Solvency II'nin Olumsuz Etkileri

İlk uygulama maliyetleri: Solvency II'de belirlenen, modern risk yönetim sistemlerini ve risk bazlı sermaye yeterliliği hesaplamasını henüz uygulamaya başlamayan şirketler için, ilk uygulamada bazı maliyetler ortaya çıkacaktır. Ancak uzun vadede beklenen faydalar, bu maliyetleri aşacaktır⁹¹.

⁹⁰ Acar, **Avrupa Birliği Solvency II Projesi**, 22

⁹¹ Acar, **age**, 23

Bazı sigorta ürünlerinin sunulamaması: Solvency II ile planlanan düzenlemelerin hayata geçirilmesi ile birlikte, riskler gerçek ekonomik maliyetlerini yansıtacağından, hasar oluşma ihtimali uzun vadede devam eden sigorta branşlarında, şirketlerin daha fazla sermaye bulundurmaları gerekecektir. Bu durum, kısa vadede bazı sigorta türlerinin sigortalanabilirliğini azaltacaktır. Ancak, sigorta şirketleri uzun vadede risk azaltma teknikleri kullanarak, yenilikçi ürünler sunarak veya fiyatlarda ayarlamaya giderek bu durumu aşacaktır⁹².

Bazı sigorta ürünlerinde fiyat artışı: Solvency II uygulamasına geçiş ile birlikte şirketler, şeffaflık ve kamuya daha fazla açıklama gerekliliği nedenleriyle, bir ürün veya ürün grubundaki zararın diğer ürün veya ürün grubundaki karla dengelenmesi uygulamasını sınırlayabilirler. Bu nedenle, zarar eden bazı sigorta ürünlerinin fiyatlarının artması beklenebilir.

Yatırımların etkilenmesi: Solvency II uygulaması ile birlikte, şirketlerin piyasa riskleriyle orantılı olacak şekilde sermaye bulundurulmaları gerekeceğinden, şirketlerin yatırım stratejileri etkilenebilecektir. Şirketler, aktif ve pasiflerini daha iyi eşleştirmek için portföylerini yeniden düzenlemeye karar verebilir ve daha fazla sermaye gerektiren hisse senetleri gibi varlıkların yerine devlet iç borçlanma senetlerine yönelebilirler.

Aşırı Konsolidasyon: Yatırımlarda çeşitlendirmeyi etkin şekilde uygulayan şirketler veya gruplar, çeşitlendirmeyi çok fazla uygulamayan şirketlere oranla daha az sermaye bulundurabilecektir. Bu durum, Solvency II sisteminin temel ilkeleriyle uyumlu olmasına ve sigortalıların daha az korunması anlamına gelmemesine karşın AB sigorta piyasalarındaki konsolidasyon eğilimini hızlandırabileceğinden küçük ve orta ölçekli sigorta şirketlerinin üzerinde zaten var olan rekabet baskısını daha da artırabilir.

2.4.5 Solvency II'nin Uygulama Etkileri

Solvency II projesinin hayata geçirilmesi ile birlikte sigorta sektöründe yer alan birçok unsur, yeni uygulamadan etkilenecektir. Solvency II'nin uygulamada yaratacağı bu etkiler aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir⁹³.

⁹² age , 23

⁹³ age , 33

2.4.5.1. Organizasyon Yapısına Etkileri

Şirketler, kurumsal yönetim ve risk yönetimiyle ilgili II. Yapısal Blok düzenlemeleri doğrultusunda, risk yönetimi, risk modellemesi (iç model kullanan şirketler için), iç denetim ve aktüeryal konularla ilgilenmek zorundadır. Ancak şirketler bu konularla ilgili uygulamada ihtiyaç duyacakları birimleri kurarken serbest olacaklardır. Şirketler bu konularla ilgili ayrı ayrı birimler kurabilecekleri gibi, bu konularla ilgilenmek üzere, kendi iç bünyelerinde birim kurmak yerine dışarıdan kaynak kullanımına da gidebileceklerdir. Aynı şekilde, şirketlerin aktüer bulundurma zorunluluğu da bulunmamakta olup, aktüeryal ve istatistiksel uzmanlık konularına erişim imkanlarının olması yeterlidir.

2.4.5.2. İdari Maliyetlere Etkisi

Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan direktifte risk bazlı ekonomik yaklaşım benimsendiği için, maliyetlerin katlanılabilir olması beklenmektedir. Şirketler, kendi risk yönetim sistemlerini geliştirmek için daha önceden uygulanan veya planlanan gelişmelerden yararlanabilecek, ayrıca sermaye yeterliliği hesaplamasında standart formülü kullanabileceklerdir. Bu durumda Solvency II'nin getireceği ek maliyetler önemli ölçüde azalacaktır.

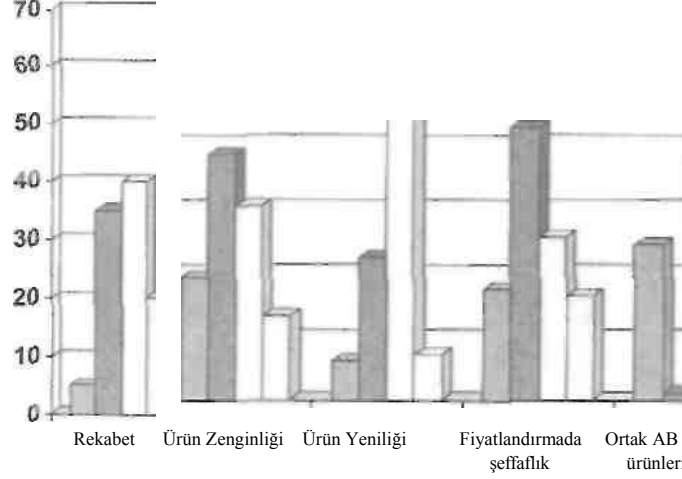
Solvency II'ye geçişte uyum maliyetinin tüm sektör için 2-3 milyar Euro olması beklenmekte olup, yıllık idari maliyetlerin 0.3-0.5 milyar euro dolayında olacağı tahmin edilmektedir⁹⁴.

2.4.5.3. Ürün ve Fiyatlandırma Etkisi

Risk bazlı ekonomik yaklaşım öngören Solvency II, yeni ürünlere ve bu ürünlerin Avrupa çapında sunulabilmesine olanak sağlayacak ve bu sayede ürün çeşitliliği artacaktır. Ayrıca, Avrupa Tek Sigorta piyasasına yenilikçi ürünlerin sunulması da beklenmektedir. Sigorta şirketleri, sunmakta oldukları ürünler için, risklerle uyumlu, makul ve rekabetçi bir fiyat talep etmedikleri takdirde, bu durum uzun vadede şirketlerin, sigortalıların ve genel olarak sektörün çıkarına olmayacaktır. Bu nedenle, ürün arzı ve fiyatlandırma konusunda rekabet artacak olmakla birlikte,

⁹⁴ age , 33

ürünlerin fiyatlandırılması taşıdıkları risklerle uyumlu ve şeffaf olmak durumunda kalacaktır.

Şekil 4: Solvency II'nin Şirketlerin Sunduğu Ürünler Üzerindeki Olası Etkileri

Onur Acar, **Avrupa Birliği Solvency II Projesi**, (İstanbul: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayınları, 2007), 34

2.4.5.4 Şirket Başarısızlıklarına Etkisi

Uygulanacak en sofistike sistemlerin dahi şirket başarısızlıklarını ve iflasları tamamen önleyebilmesi mümkün değildir. Ancak, birbirini tamamlayan 3 bloğa dayalı bütünlükçü bir yapı öngören Solvency II, şirketlerin karşı karşıya kaldıkları risklerin doğru ve gerçekçi bir şekilde ve daha da önemlisi erken tespitine olanak tanıyacaktır.

SCR seviyesi şirketlerin mali güçlüğü düşme olasılığı bir yıllık süre içinde 1/200 olacak şekilde ayarlanmış olmakla birlikte, denetim kurumlarının kriz oluşmadan ve mali bünye zafiyetine düşülmeden erken ve kademeli müdahalesi sayesinde şirketlerin mali bünye zafiyetine düşme olasılığı aslında bu oranın da altındadır⁹⁵. Böylece, Solvency II'nin özellikle mali yapıya ilişkin sorunların erken tespiti ve bunlara erken müdahale imkanı sağlaması sayesinde şirketlerin iflasını büyük ölçüde önlemesi beklenmektedir.

⁹⁵ age , 35

Diğer taraftan, tüm bunlara rağmen mali bünye zafiyetine düşülmesi ve sermayenin MCR seviyesinin altına inmesi durumunda denetim kurumu şirketin tüm işlerini tasfiye edebilecek veya yükümlülüklerini başka bir sigorta şirketine aktarabilecektir. Böylece sigortalıların zarar görmesi engellenmiş olacaktır.

2.4.5.5. Ülke Sigortalarına Etkisi

Avrupa Komisyonu tarafından 2008’de yayınlanan taslak direktif; sigorta piyasalarının küresel özelliğini dikkate alarak ve üye ülkelerdeki düzenlemeler ile üçüncü ülke sigorta ve reasürans şirketlerine ilişkin düzenlemeler arasındaki uyumlaştırma seviyesinin artırılması amacıyla, merkezi AB dışında bulunan şirketlerin şubeleri için merkezi AB’de bulunan şirketlerin şubelerine uygulanan kurallara benzer kurallar öngörmektedir. Ancak, üçüncü ülke şirketleri tarafından sağlanan sınır ötesi sigorta ve reasürans işlemlerine ilişkin düzenleme yapma yetkisi, AB düzenlemeleri ve uluslararası yükümlülüklerle uygun olmak şartıyla üye ülkelerdedir. Taslak ayrıca reasürans şirketlerinin denetimine ilişkin olarak üçüncü ülkelerle karşılıklı tanıma anlaşmaları imzalanmasına da olanak tanımaktadır.

2.4.6. Denetim Süreci

Taslakta II. Yapısal Bloкта düzenlenen denetim süreci çerçevesinde denetim kurumlarının faaliyetlerine ve yetkilerine ilişkin olarak Direktif Taslağında şu temel ilkeler belirlenmiştir⁹⁶:

-Şirketlerin tüm stratejileri, işlemleri ve raporlamaları ile karşı karşıya kaldıkları veya kalabilecekleri riskler ve bunlarla başa çıkabilme kapasitesi incelenmelidir.

-Kurumsal yönetim sistemi, teknik karşılıklar, sermaye yeterliliği seviyeleri (SCR, MCR), yatırım kuralları ve özsermaye kalemleri nitel ve nicel olarak incelenmelidir.

-Hem yerinde denetim hem de uzaktan denetim gerçekleştirilmelidir.

-Denetim kurumları incelemeyi yapabilecek ve inceleme sonucunda tespit edilen olası olumsuzlukları gidermek üzere öneride bulunabilecek yetkiye ve kapasiteye sahip olmalıdır.

⁹⁶ age , 27

-Denetim kurumları dış kaynak kullanımına gidebilecektir.

-Denetim kurumları, şirketlerin SCR ve MCR seviyesine uymaması halinde kademeli denetim müdahalesi yetkisine sahip olup, şirketlerin bu seviyeyi tutturması için önlem almasını talep eder.

Denetim kurumları aşağıdaki istisnai durumların tespit edilmesi halinde şirketlerin SCR seviyesinden daha fazla sermaye bulundurmasını da talep edebilir⁹⁷:

-SCR hesaplamasına ilişkin standart formülün şirketin gerçek risk profilini karşılamada önemli ölçüde yetersiz kalması

-Şirketin uyguladığı kısmi veya tam iç modelin şirketin gerçek risk profilini karşılamada önemli ölçüde yetersiz kalması

-Kurumsal yönetim sistemine ilişkin düzenlemelerin şirketin risklerini değerlendirmesinde ve yönetmesinde önemli ölçüde yetersiz kalması

Denetim kurumu düzenli olarak şirketleri takip eder ve yetersizlikler giderildiği anda ek sermaye gerekliliği de ortadan kalkar.

Direktif Taslağında grup; bağlı ortaklıklar, iştirakleri ve bunların pay sahibi olduğu işletmeler ile 83/349/EEC sayılı direktifte belirtildiği şekilde ilişkili şirketlerden oluşan bir şirketler topluluğu olarak tanımlanmaktadır. Direktifte, ana şirket, bağlı ortaklık, ilişkili şirket, sigorta holdingi ve karma faaliyette bulunan sigorta holdingi kavramları da açıkça tanımlanmaktadır.

Şirket merkezi Birlik üyesi bir ülkede bulunan ve o üye ülkenin denetim kurumundan ruhsat alarak faaliyet gösteren sigorta ve reasürans şirketleri aşağıdaki sınıflandırmalardan birine giriyorsa grubun bir parçası sayılacak ve bu sınıflandırma için ayrı ayrı belirlenmiş olan grup denetim sürecine tabi tutulacaktır.

-Merkezi Birlik üyesi bir ülkede bulunan bir sigorta veya reasürans şirketinin veya üçüncü ülke sigorta veya reasürans şirketinin bağlı ortaklıkları

-Ana şirketi merkezi Birlik sınırları içinde bulunan bir sigorta holdingi olan şirketler

-Ana şirketi 3. ülke sigorta veya reasürans şirketi veya merkezi Birlik dışında bulunan sigorta holdingi olan şirketler

⁹⁷ age , 27

-Ana şirketi karma faaliyette bulunan bir sigorta holdingi olan şirketler.

Taslak Direktif, grup denetimini daha etkin ve sade hale getirmek üzere 1998 yılında çıkarılmış olan 98/78/EC sayılı Sigorta Grupları Direktifini reforme etmeyi amaçlamaktadır. Bu itibarla, Taslakta gruplara ilişkin olarak şu düzenlemeler yapılmıştır⁹⁸:

-Grup denetiminin hangi şirketler için, kimler tarafından, nasıl ve ne sıklıkta yapılacağı

-Sermaye yeterliliği seviyelerinin (SCR ve MCR) hesaplanmasında hangi yöntemlerin kullanılabileceği

-Özsermayenin çift kullanımının engellenmesi

-İç modellerin belirlenmesi

-Sermaye arttırımına gidilmesi

-Ana şirketin bağlı ortaklıklarına grup desteği sağlaması

-Finansal duruma ilişkin açıklamalar

-Merkezi Topluluk dışındaki üçüncü ülkelerde bulunan şirketlerin denetimi

-Denetim kurumlarının kendi aralarında ve üçüncü ülke denetim kurumlarıyla işbirliği

Sigorta gruplarının en doğru şekilde değerlendirilebilmesini temin etmek amacıyla, gruptaki tüm şirketleri tek tek değil, grubu bir bütün olarak ele alan etkin bir denetim yapabilmek için her grubun başına aşağıdaki görev ve yetkilere sahip bir grup denetçisi atanacaktır⁹⁹:

-Grubu denetlemek ve finansal durumunu değerlendirmek

-Denetim süreci için önem taşıyan bilgiler başta olmak üzere şirketlerin durumuna ilişkin bilgilerin toplanmasını koordine etmek

-Grubun sermaye yeterliliği hesaplaması, risk yoğunlaşması ve grup içi işlemlere ilişkin kurallara uyumunu değerlendirmek

-Grubun risk yönetimi ile iç kontrol ve kurumsal yönetimini değerlendirmek

-İlgili denetim kurumlarıyla işbirliği halinde denetim faaliyetleriyle ilgili planlama ve koordinasyon işlerini yürütmek

⁹⁸ Gür, **age** , 27

⁹⁹ **age** , 28

-Grup düzeyinde kullanılacak olan iç modelleri onaylamak

-İlgili denetim kurumlarıyla ortaklaşa olarak ana şirkete, şubelerinin sermaye ihtiyacının bir kısmını karşılamak üzere grup desteği sağlamasına izin vermek

Tüm bunlar ulusal denetim kurumunun denetimde söz hakkı olmayacağı anlamına gelmemekte olup, esas amaç grup denetçileri ile grubun parçası olan sigorta ve reasürans şirketlerini denetleyen ulusal denetim kurumlarının görev ve yetkilerini açık şekilde belirleyerek aralarındaki işbirliğini kolaylaştırmak ve arttırmaktır.

Nitekim Direktif Taslağı, gerekli bilgilerin istek üzerine önemli bilgilerinse otomatik olarak tüm denetçiler arasında paylaşılmasını, önemli kararlardan önce denetçilerin birbirlerine danışmalarını ve eldeki bilgilerin denetçiler arasında doğrulanmasını öngörmektedir¹⁰⁰.

3.5. Türkiye’de Sermaye Yeterliliği Uygulamaları

Ülkemizde sigorta sektörü Hazine Müsteşarlığınca düzenlenmekte ve denetlenmektedir. Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü sigortacılıkla ilgili düzenlemeleri getirmek ve uygulamak, ilgili taraflara uygulamada yol göstermek ve bir yandan sigorta sektörünün gelişmesini sağlarken bir yandan da sigortalıları korumakla sorumluyken, Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, sektörün denetlenmesi, incelenmesi ve soruşturulmasından sorumludur¹⁰¹.

Avrupa Birliği’ne paralel şekilde Türkiye’de de Sermaye Yeterliliği ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar kapsamında uygulanmakta olan sermaye yeterliliğine ilişkin Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik; 19 Ocak 2008 tarihinde revize edilerek 26761 sayılı Resmi Gazete yayımlanmış ve son hali ile yürürlüğe girmiştir.

Bu Yönetmelik Sermaye Yeterliliği ile ilgili Avrupa Birliği düzenlemelerini (Solvency I) ve Amerika’da uygulanan Riske Dayalı Sermaye uygulamalarını kapsamaktadır¹⁰². Çalışmada sözü edilen hayat, hayat dışı Direktifler üzerinde

¹⁰⁰ Acar, **age** , 27

¹⁰¹ OECD, **Insurance Solvency Supervision-OECD Country Profiles**, OECD Publications, 2002, 269

¹⁰² Aydın, **age** , 112

durularak, Türkiye’de bulunmayan birtakım ürünler çıkarılmış, Türk Sigorta Sektörü’ne uygun hususlar dikkate alınarak yönetmelik hazırlanmıştır. Ayrıca özkaynaklara ilişkin yeni bir düzenleme getirilmiş ve Avrupa Birliği’nde olduğu gibi ülkemizde de ödenmemiş sermayenin belli bir oranı sermayeye yansıtılabilmesi ve sermaye benzeri kredilerin gündeme gelmesi sağlanmıştır.

Bu yönetmelikte, Avrupa Birliği’nde bulunan asgari garanti fonu uygulamasına benzer bir teminat uygulaması da mevcuttur.

Yönetmeliğe göre yeterli sermayenin saptanabilmesi için kullanılacak 2 yöntem vardır. Ve gerekli sermaye bu yöntemlerden elde edilecek sonuçların yüksek olanıdır.

3.5.1. Birinci Yöntem

Gerekli sermaye, hayat dışı branşında prim ve hasar esasına göre bulunan tutarlardan yüksek olanı; hayat branşında ise, yükümlülüğe ve riske ilişkin sonuçların toplamıdır.

3.5.1.1. Hayat-dışı Branşlar

Hayat dışı branşlar için gerekli özsermaye yıllık prim ya da son üç yılda gerçekleşen hasarların ortalamasına dayanılarak hesaplanır. Ancak, kredi ve tarım sigortaları için hesaplamalarda son yedi yılda gerçekleşen hasarların ortalaması esas alınır¹⁰³.

Prim Esasına Göre Gerekli Özsermaye: Son bir yıllık süre içinde brüt yazılan primlerden (vergi ve harçlar hariç) fesih ve iptaller düşüldükten sonra kalan tutarın 95 milyon TL’ ye kadar olan kısmının % 18, geri kalan kısmının ise % 16 ile çarpılmasından sonra bulunan sonuçların toplamının; son üç yıllık süre içinde şirket üstünde kalan hasar tutarının brüt hasara oranı % 50 den aşağı ise % 50, yüksek ise bu oranla çarpılması sonucunda bulunan tutardır.

Hasar Esasına Göre Gerekli Özsermaye: Son üç yıllık sürede brüt ödenen hasarlara, son yıl muallak tazminatlar karşılığı (direkt ve endirekt işler için ayrılan dahil) eklenerek rücu yoluyla tahsil edilen hasar tazminatları ile içinde bulunulan yıl hariç

¹⁰³ “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik”. **Resmî gazete**, 26761, 2008

olmak üzere üç yıl önce (kredi ve tarım sigortalarında yedi yıl önce) ayrılan muallak tazminat karşılıkları düşüldükten sonra tespit edilecek miktarın, yukarıda bahsedilen üç ve yedi yıl olarak belirtilen risk gruplarına göre 1/3'ü veya 1/7'si ayrılarak ilk 70 milyon TL' ye kadar olan kısmı % 26, kalan kısmının % 23 ile çarpılması sonucu bulunan tutarlar toplamının son üç yıllık sürede şirket üzerindeki net hasar tutarının brüt hasar tutarına oranı % 50'den aşağı ise % 50, yukarı ise bulunan oranla çarpılması sonucunda bulunan tutardır.

Prim ve hasar esasına göre gerekli özsermaye tutarlarının hesaplanmasında kullanılan prim ve hasar tutarları, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından saptanmış yıllık Üretici Fiyat Endeksindeki artış oranı dikkate alınarak Müsteşarlıkça artırılabilir.

Hasar esasına göre gerekli özsermaye tutarının hesaplanması sırasında yeni devralınan portföyler dolayısıyla geçmiş üç yıllık veriye sahip olunamaması durumunda; portföyü devralan şirket, portföyünü devraldığı şirketin geçmiş verilerini kendi verileri ile konsolide ederek hesaplama yapabilir.

3.5.1.2. Hayat Branşları

Hayat branşları için gerekli özsermaye tutarı aşağıdaki gibi hesaplanır¹⁰⁴;

Yükümlülük Esasına Göre Gerekli Özsermaye: Hayat matematik karşılığı (direkt ve endirekt işler dahil) ile bir yıllık hayat sigortaları için ayrılan kazanılmamış primler karşılığının toplamının %4'ünün, son bir yıl için ayrılan net matematik karşılıklar ile son bir yılda bir yıllık hayat sigortaları için ayrılan net kazanılmamış primler karşılığının toplamının brüt matematik karşılıklar ile bir yıllık hayat sigortaları için ayrılan brüt kazanılmamış primler karşılığının toplamına oranı %85 ten aşağı ise %85, yuksekse bulunan oranla çarpılması sonucunda elde edilen tutardır.

Risk Esasına Göre Gerekli Özsermaye: Ölüm halinde sigortalıya ödenecek meblağdan matematik karşılıklar ile kazanılmamış primler karşılığının düşülmesi sonucunda bulunan risk kapitalinden;

- 1) Sigorta süresi azami üç yıla kadar olanların % 0.1,
- 2) Sigorta süresi üç yıldan fazla beş yıldan az olanların % 0.15,

¹⁰⁴ “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik”. **Resmî gazete**, 26761, 2008

3) Sigorta süresi beş yıldan fazla olanlar için % 0.3, ile çarpılmaları sonucunda elde edilen tutarlar toplamının, son bir yıldaki reasürans devirlerinden sonraki toplam risk kapitalinin reasürans devirlerinden önceki toplam risk kapitaline oranı % 50'den aşağı ise % 50, yüksek ise bulunan oranla çarpılması sonucunda bulunan tutardır.

Emeklilik branşı için gerekli özsermaye tutarı; katılımcılara ait bireysel emeklilik hesaplarındaki birikimlerin ilk 250 milyon TL'lik kısmı için % 0.75, 250 milyon TL ile 500 milyon TL arasındaki kısmı için % 0.50 ve 500 milyon TL'yi aşan kısmı için % 0.25 oranında olmalıdır.

3.5.2. İkinci Yöntem

İkinci yönteme göre belirlenecek gerekli özsermaye hesabında Şirketlerin; aktif riski, reasürans riski, aşırı prim artışı riski, muallak tazminat karşılığı riski, yazım riski ve kur riski dikkate alınır.

Aktif riski hesaplamasında hesaplama dönemi itibarıyla bilançoda yer alan aktif hesap kalemleri belirli risk kalemleriyle çarpılır.

Reasürans riski hesaplaması, reasüröre devredilen toplam bölüşmeli reasürans primi ile yapılır. Müsteşarlıkça belirlenecek derecelendirme kuruluşları tarafından derecelendirilen A ve B dereceli reasürörlere devredilen riskler için 0.05, Türkiye'deki havuzlara devredilen riskler için 0.00, bunun dışındaki dereceler için 0.150 risk katsayısı ile devredilen bölüşmeli reasürans prim tutarı çarpılır¹⁰⁵. Türkiye'de faaliyette bulunan reasürans şirketlerinin derecelendirme notlarının ülke notunu aşamaması durumunda ülke notu A eşiti sayılır.

Aşırı prim artışı riski hesaplamasında, toplam brüt yazılan primin bir önceki yıla göre artış oranı, zorunlu trafik sigortası sektör artış oranının %10'undan, diğer branşlarda ise sektör artış oranının %50'sinden fazla ise; aşan kısma 0.2 risk ağırlığı uygulanır. Özelliği itibarıyla belirli branşlarda bu oran Müsteşarlıkça düşürülebilir. Faaliyete yeni başlayan şirketlerin faaliyete başladıkları yıl bu risk sıfır olarak alınır. Hayat ve hayat dışı branşlar ile zorunlu trafik sigortası için sektör artış oranları hesaplama dönemleri itibarıyla Müsteşarlıkça ilan olunur.

¹⁰⁵ “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik”. **Resmî gazete**, 26761, 2008

Muallak tazminat karşılığı riski hesabında, branşlar itibarıyla o hesaplama dönemine ait kümülatif net muallak tazminat karşılığı tutarına belirli risk ağırlıkları uygulanır.

Yazım Riski hesaplamasında, hesaplama dönemleri itibarıyla son 12 ayı kapsayacak şekilde ve branşlar itibarıyla dikkate alınan brüt yazılan primler tutarlarından varsa bölüşmeli reasürans için reasüröre devredilen primler indirilerek, kalan bakiyeye yönetmelikte¹⁰⁶ belirtilen risk ağırlıkları uygulanır.

Şirketlerin tüm döviz varlıkları ve yükümlülükleri için kur riskinin hesaplanması amacıyla, aktif ve pasif hesaplarda bulunan her bir döviz cinsinin dönem sonu itibarıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuru ile çarpılması ile bulunan Türk Lirası karşılıkları hesaplanarak döviz varlıkları toplamı ile döviz yükümlülükler toplamı bulunur ve toplam varlık ve yükümlülükler arası farkın mutlak değeri 0.075 risk ağırlığı ile çarpılır.

Aktif riski, reasürans riski, aşırı prim artışı riski, muallak tazminat karşılığı riski, yazım riski ile kur riski sonuçlarının toplamı ikinci yönteme göre gerekli özsermaye tutarına eşittir.

Şirketlerin Yönetmeliğin 4. maddesine göre belirlenen özsermaye tutarları 6. maddesine göre hesaplanan gerekli özsermaye tutarından düşük olmamalıdır; düşük olması durumunda 10. maddede belirtilen sermaye yeterliliği tabloları ile birlikte bir ödeme planının Müsteşarlığa sunulması ve eksik kalan sermayenin içinde bulunulan yılın sonuna kadar tamamlanması gereklidir. Ancak, Müsteşarlık Şirketin mali yapısını göz önünde bulundurarak eksik kalan sermayenin daha kısa bir süre içerisinde ödenmesini veya yeni bir ödeme planı sunulmasını talep edebilir¹⁰⁷.

Ödeme planının sunulmaması, planın Müsteşarlıkça uygun bulunmaması, plana uyulmaması veya özsermayenin minimum garanti fonu tutarının altına düşmesi durumunda 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 20 nci maddesi ile 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununun 14 üncü maddesi hükümleri çerçevesinde işlem yapılır.

¹⁰⁶ “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik”. **Resmî gazete**, 26761, 2008

¹⁰⁷ “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik”. **Resmî gazete**, 26761, 2008

3.5.3. Garanti Fonu

Yeni yönetmelikle birlikte daha önce yürürlükte bulunmayan bir uygulamaya Avrupa Birliği izinde başlanmış olup, yönetmelik 6.madde, 2. bendine göre; gerekli özsermayenin üçte biri minimum garanti fonu tutarındır.

3.5.4. Denetim

Ülkemizde uygulanan statik yükümlülük karşılama yeterliliği kontrolü çerçevesinde, sigorta ve reasürans şirketlerinin yeterli mali güce sahip olup olmadığını kontrol etmek için Hazine Müsteşarlığınca finansal analiz oranları tespit edilmiştir. Müsteşarlığın sigorta ve reasürans şirketlerinin mali bünyelerinin değerlendirilmesinde kullanılan finansal analiz oranlarının belirlendiği genelgesinde¹⁰⁸ sermaye yeterliliğine ilişkin şu üç oran belirlenmiştir:

1. Alınan Primler (Brüt) / Özkaynaklar
(4 kattan büyük olmamalıdır)
2. Özkaynaklar / Aktif toplamı
(Sektör ortalamasından büyük olmalıdır)
3. Özkaynaklar / Teknik Karşılıklar (net)
(Sektör ortalamasından büyük olmalıdır)

Bu oranlardan da anlaşılacağı gibi, şirketlerin yükümlülüklerini yerine getirmekte zorluğa düşmemesi için aldıkları primlerin özkaynaklarından en fazla 4 kat fazla olabileceği kuralı getirilmiştir. Sermaye yeterliliğine ilişkin oranlar hesaplanırken ayrıca aktiflerin ve teknik karşılıkların da özkaynaklara oranına dikkat edilmektedir. Paydada yazan aktiflerin ve teknik karşılıkların artması durumunda, oranı muhafaza etmek için şirketlerin aynı oranda özkaynaklarını da artırması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, şirketin prim üretim sürecine bağlı olarak sermayesini de büyütmesi gerekmektedir. Ancak, bu hesaplamaların statik hesaplamalar, yani geçmiş belli bir dönem dikkate alınarak yapılan hesaplamalar olduğu ve gelecekte ortaya

¹⁰⁸ “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelik”. **Resmi Gazete**, 26606, Ağustos 2007.

çıkabilecek ani değişimleri dikkate almadığı unutulmamalıdır. Belli bir an için hesaplanan yüksek mali yeterlilik, aynı zamanda etkin ve yeterli rezerv anlamına da gelmemekte olup, bu konu risk yapısı ile yakından ilişkilidir¹⁰⁹.

AB’de denetleme otoritesinin mali yetersizlik durumunda sigorta şirketine müdahale aşamaları daha açık şekilde belirlenmiş olmakla birlikte, ülkemizde de Hazine Müsteşarlığınca belirlenen finansal analiz oranlarına göre yapılan değerlendirmeler sonucunda, sigorta ve reasürans şirketlerinin mali bünyesinin sigortalıların hak ve menfaatlerini tehlikeye düşürecek şekilde zayıfladığının tespit edilmesi durumunda, Müsteşarlıkça söz konusu finansal analiz oranları olumsuz bulunan şirketlere gerekli düzeltme için uyarı yapılmakta veya şirket 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun¹¹⁰ 20. maddesi kapsamına alınmaktadır.

Söz konusu Kanunun “Mali Bünyenin Güçlendirilmesi” başlıklı 20. Maddesi, sigorta şirketlerinin mali bünyelerinin zayıflama nedenlerini çok genel olarak belirtilmekte, bu zayıflamanın belirtilerine değinmemekte ve bu hususları incelemeyi yapan denetim elemanının takdirine bırakmaktadır¹¹¹. 20. madde, şirketin mali bünyesinin sigortalıların hak ve menfaatlerini tehlikeye düşürecek şekilde zayıfladığının tespiti halinde Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakana şirketten şunları isteme hakkını vermektedir:

- Sermayenin artırılması, varsa ödenmemiş kısmının ödenmesi, sermayeye mahsuben şirkete ödeme yapılması veya kar dağıtımının durdurulması
- İştiraklerin veya sabit değerlerin kısmen veya tamamen elden çıkarılması
- Reasürans anlaşmalarının ve saklama paylarının oran ve miktarlarının değiştirilmesi
- Tespit edilecek gündemle genel kurulun toplantıya çağırılması

Bu isteklerin yerine getirilmemesi veya getirilse de çözüm sağlamaması ve şirketin mali bünyesinin zayıflamaya devam etmesi durumunda ise ilgili bakana şu yetkiler verilmiştir:

- Mali bünyeyi zayıflatan karar ve işlemlerin yönetim veya müdürler kuruluna ait olması halinde, yönetim veya denetim veya müdürler kurulu üyelerinden

¹⁰⁹ Yanık, **age** , 122

¹¹⁰ Acar, “Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II”, 17

¹¹¹ Arslan, **age** , 61

bir kısmını veya tamamını görevden alarak veya yönetim veya denetim veya müdürler kurulu üye sayısını artırarak bu kurullara üye atama

- Sigorta veya reasürans şirketinin yeni sigorta veya reasürans sözleşmesi yapma yetkisini kaldırma
- Şirketin faaliyette bulunduğu sigorta branşlarından birine veya tamamına ait sigorta portföyünün teminat ve karşılıkları ile birlikte başka şirket veya şirketlere devrine karar verme

3.5.5. Solvency II'nin Türk Sigorta Sektörüne Etkileri

AB uyum süreci içinde bulunan Türk sigorta sektöründe, 2012 yılında yürürlüğe girecek olan Solvency II düzenlemelerine uyum gerekliliği halinde Türk sigorta mevzuatında ve şirketlerin sermayesi, yapısı ve kurumsal yönetimlerinde önemli değişiklikler olması beklenmektedir.

3.5.5.1. I. Sütun ve Türk Sigorta Mevzuatına Etkileri

Solvency II sisteminin I. Sütununda (I. Yapısal Blok), sermaye yeterliliğinin hesaplanması, teknik karşılıklar ve yatırımlar düzenlenmektedir. Türkiye'de gerek hayat gerekse hayat dışı sigorta şirketlerinde sermaye yeterliliği, 19.01.2008 tarih ve 26761 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine ilişkin Yönetmelik"¹¹² ile düzenlenmiştir. Yönetmelikte, sermaye yeterliliği hesaplaması için biri mevcut Avrupa Birliği düzenlemelerine diğeri ise Solvency II'de öngörülen risk bazlı hesaplamalara benzer iki ayrı yöntem getirilmiştir. Birinci Yönteme göre hesaplanan gerekli özsermaye, hayat şirketlerinde yükümlülüğe ilişkin sonuçla riske ilişkin sonucun toplamına eşit olup, hayat dışı şirketlerde prim esas ve hasar esas hesaplamasından yüksek olanıdır. İkinci Yönteme göre hesaplanan gerekli özsermaye ise, aktif riski, reasürans riski, aşırı prim artışı riski, muallak tazminat karşılığı riski, yazım riski ile faiz ve kur riski sonuçlarının toplamıdır. Gerekli özsermaye bu iki yönteme göre bulunan sonuçlardan yüksek olanına eşittir.

¹¹² "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik". **Resmî gazete**, 26761, 2008.

Birinci sütunda öngörülen risk bazlı ekonomik modelin sermaye yeterliliği seviyelerinin ve özsermayeye ilişkin getirilen kuralların uygulanmasıyla ilgili olarak söz konusu yönetmelikte kapsamlı değişikliğe gidilmesi gerekebilecektir.

Teknik karşılıklar ise, 07.08.2007 tarih ve 26606 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine ilişkin Yönetmelik"¹¹³ ile düzenlenmiştir. Sigorta ve reasürans şirketlerinin mevcut ve muhtemel yükümlülüklerini karşılayacak miktarda teknik karşılık ayırmalarını sağlamak amacıyla düzenlenen Yönetmelikle, kazanılmamış primler karşılığı, devam eden riskler karşılığı, muallak tazminat karşılığı, matematik karşılıklar, dengeleme karşılığı ile ikramiye ve indirimler karşılığı ihdas edilmekte ve yine AB düzenlemeleriyle uyumlu olarak teknik karşılıkları karşılayan varlıklar ve bunlara ilişkin sınırlamalar düzenlenmektedir.

Ancak Solvency II ile teknik karşılıkları karşılayan varlıklara ilişkin tüm sınırlamalar kaldırılmaktadır. Bu itibarla, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu¹¹⁴'nın Mali Bünye başlıklı dördüncü bölümü çerçevesinde teknik karşılıklara ilişkin çıkarılan ikincil mevzuatta bazı düzenlemeler yapılması gerekebilecektir.

3.5.5.2. II. Sütun ve Türk Sigorta Mevzuatına Etkileri

Solvency II sisteminin II. Sütununda (II. Yapısal Blok) risk yönetimi, iç kontrol ve iç denetimi kapsayan kurumsal yönetim konuları ile denetim süreci düzenlenmektedir. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 28(1) maddesi çerçevesinde Türkiye'de sigorta ve reasürans şirketlerinin denetiminden Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu sorumludur. 5684 sayılı Kanunun 20 nci maddesi ile mali bünye zaafiyeti halinde kademeli bir denetim müdahalesi öngörülmüştür. Mali bünyenin güçlendirilmesi ve mali bünye zaafiyeti halinde alınacak tedbirler, 07.08.2007 tarih ve 26606 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelik" ile düzenlenmiştir.

İleriki aşamalarda, Solvency II ile uyumlu olacak şekilde grupların denetimine ilişkin düzenlemelere gidilmesi ve denetim kurumlarının yetkileri ve yabancı

¹¹³ "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelik". **Resmi Gazete**, 26606, 2007.

¹¹⁴ "Sigortacılık Kanunu (5684 S.K.)". **Resmi Gazete**, 26552, Haziran 2007.

denetim kurumlarıyla işbirliğine ilişkin olarak 5684 sayılı Kanunun Denetim ve Bilgi verme başlıklı yedinci bölümünde ve ilgili ikincil mevzuatta bazı değişiklikler yapılması gerekecektir. Ayrıca, 5684 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi gereğince, sigorta ve reasürans şirketleri risk yönetim sistemleri de dahil olmak üzere etkin bir iç denetim sistemi kurmak zorundadır. Solvency II sistemiyle uyumlu olan bu zorunluluk, Hazine Müsteşarlığınca yayımlanan "Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin İç Denetim Sistemlerine İlişkin Genelge" çerçevesinde yürütülmektedir.

3.5.5.3. III. Sütun ve Türk Sigorta Mevzuatına Etkileri

Solvency II sisteminin 3 üncü sütununda şeffaflık ve açıklama gereklilikleri düzenlenmektedir. Türkiye'de sigorta ve reasürans şirketlerinin mali tablolarının Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) kullanılarak düzenlenmesine ilişkin olarak 14.07.2007 tarih ve 26582 sayılı Resmi Gazete'de "Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik" yayımlanmıştır. 5684 sayılı Kanunun 18. maddesi uyarınca bu mali tabloların bağımsız denetim kuruluşlarına denetlettirilmesi zorunludur.

Solvency II ile birlikte, şirketlerin her yıl finansal durum, sermaye yeterliliği, teknik karşılıklar, sermaye yönetimi, risk yönetimi ve kurumsal yönetim sistemine ilişkin bir rapor sunması ile ilgili yeni düzenlemelere gidilmesi gerekebilecektir.

3.5.5.4. Türk Sigorta Şirketlerine Etkileri

Türkiye'de risk bazlı sermaye yeterliliği hesaplama sisteminin bir benzeri uygulanmakla birlikte Solvency II sistemi ile daha sofistike modellerin kullanılması öngörülmektedir. Türk sigorta şirketlerinin Avrupalı sigorta şirketleriyle rekabet edebilmesi için Solvency II sisteminin her üç sütununda öngörülen yeni düzenlemelere şimdiden hazırlanmaya başlaması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, şirketlerin AB'ye uyumda temel sorunlarının, teknik düzenlemelerden ziyade, AB üyesi ülkelerin kuvvetli sermayeye sahip sigorta şirketleriyle rekabet edebilme hususunda mali bünyelerinin zayıf kalabileceği unutulmamalıdır.

Solvency II ile belirlenecek sermaye yeterliliği seviyesi mevcut gerekliliklerden daha yüksek çıkabileceğinden, şirketlerin karşı karşıya kaldıkları riskleri en iyi şekilde hesaplayıp yükümlülüklerinin gerçek maliyetlerini bilançolarına yansıtmaları ve sermaye yönetimlerini çok iyi yapmaları gerekmektedir. Ayrıca,

şirketler risk yönetimlerini, aktif-pasif yönetimlerini, iç denetim ve iç kontrol sistemlerini geliştirmeli ve bu doğrultuda nitelikli personel ihtiyaçlarını ve organizasyon yapılarını gözden ge cirmelidir.

4. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN SERMAYE YETERLİLİĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Sermaye yeterliliği, sigorta şirketlerinin faaliyetlerini sürdürebilmeleri açısından hayati gösterge niteliği taşımakta olup, bu çalışma ile Türkiye’de faaliyet göstermekte olan sigorta şirketlerinin sermaye yeterlilik rakamları ile mali analiz oranları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu bölümde sırasıyla, çalışmanın amacı ve kapsamı, önemi, hipotezleri, çalışmanın sınırları, yöntemi, veri ve bilgi toplama yöntem ve amacı ile çalışmaya ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Türkiye’de 2008 verilerine göre 61 Sigorta ve Reasürans Şirketi bulunmakta olup, bunların 53 tanesi faaliyettedir. Bu çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren 53 sigorta şirketinden, mali tablolarına ve bağımsız denetim raporları dipnotlarına; bu sayede sermaye yeterliliği rakamlarına ulaşılabilen 25 şirketin verileri kullanılmıştır. Bu şirketlerin 12 tanesi hayat ve emeklilik şirketi, 12 tanesi hayat dışı faaliyet gösteren şirketler ve 1 tanesi reasürans şirkettir.

Çalışmada, sigorta sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin sermaye yeterliliği ile sigorta şirketlerinin mali analizinde kullanılan mali analiz oranları arasındaki ilişkinin tespiti amaçlanmıştır.

Çalışma, yeni düzenlemelerle getirilen hesaplamaların değişiklik göstermesi ve bir önceki yıl sermaye yeterliliği tablolarına ulaşamadığı için 2008 yılı verilerine ulaşılabilen şirketler ile yapılmıştır.

4.2. Çalışmanın Önemi

Globalleşmenin giderek hız kazanmakta olduğu günümüz koşullarında, gerek şirketlerin hayatta kalabilmeleri ve faaliyetlerini sürdürebilmeleri ve gerekse tüketicilerin güvenle harcama yapabilmeleri için; şirketlerin yeterli mali güce sahip

olmaları gerekmektedir. Buradan hareketle, Finans sektörü paralelinde, Sigorta sektöründe sermaye yeterliliği düzenlemelerine önem verilmekte olup, ülkemizde de Avrupa Birliği'ne paralel olarak gelişmeler yaşanmaktadır. Ocak 2008 tarihinde yürürlüğe giren yönetmelik¹¹⁵ kapsamında hesaplanmaya başlanan şirketlerin sermaye yeterlilikleri ile mali analiz oranları arasındaki ilişkinin açıklanmasının uygulamada yarar sağlayacağı öngörülmüştür.

4.3. Hipotezler

H1: Mali analiz oranlarının Özsermaye/Gerekli Sermaye üzerinde etkisi bulunmaktadır.

H1: Aktif ve Pasif Kalitesi oranlarının Özsermaye/Gerekli Sermaye üzerinde etkisi bulunmaktadır.

H1: Karlılık oranlarının Özsermaye/Gerekli Sermaye üzerinde etkisi bulunmaktadır.

H1: Likidite oranlarının Özsermaye/Gerekli Sermaye üzerinde etkisi bulunmaktadır.

H1: Yükümlük Karşılama oranların Özsermaye/Gerekli Sermaye üzerinde etkisi bulunmaktadır.

H1: Teknik karlılığa ilişkin oranların Özsermaye/Gerekli Sermaye üzerinde etkisi bulunmaktadır.

4.4. Çalışmanın Sınırları

Bu çalışma, Türkiye'de faaliyet göstermekte olan sigorta şirketlerden 2008 yılı mali tablo ve dipnotlarına ulaşılabilenler ile sınırlandırılmıştır.

Sigorta şirketlerinin mali tablo ve mali tablo dipnotlarının hazırlanış şekil ve zorunlulukları 2008 yılında değiştirilmiş olup, şirketlerin 2008 yılı öncesi mali tablo dipnotlarında, gerekli özsermaye rakamları yer almamaktadır. 2008 yılı öncesi verilere ulaşılamadığından, çalışmanın veri sınırlılığı bulunmaktadır.

¹¹⁵ “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik”. **Resmî gazete**, 26761, 2008

4.5. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada, 2008 yılı bilanço, gelir tablosu ve bağımsız denetim raporlarına ulaşılabilen ve Türkiye’de faaliyet gösteren 25 sigorta şirketinin verileri kullanılmıştır. Çalışmada, oranların hesaplanması için gerekli olan rakamlar şirketlerinin ilgili tablolarından tek tek alınmış olup, oranlar excel ortamında formüle edilerek hesaplanmıştır.

Bu çalışmada, istatistiksel analiz yöntemlerinden korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır.

4.6. Veri ve Bilgi Toplama Yöntemi ve Aracı

Çalışmada kullanılan veri toplama yöntemi incelemedir. Şirketlerin bağımsız denetim raporları dipnotları ve mali tobloları incelenerek gerekli veriler toplanmıştır.

Çalışmada kullanılan veri toplama aracı internettir.

Toplanan veriler, SPSS istatistik programı ile analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.7. Çalışmaya İlişkin Bulgular ve Genel Değerlendirme

Çalışmada, sigorta şirketlerinin bilanço, gelir tablosu ve bağımsız denetim raporları dipnotlarından yararlanılmış olup, gerekli veriler toplanarak uygulamada kullanılacak olan oranlar elde edilmiştir.

Çalışmada bağımlı değişken olarak belirlenen özsermaye/gerekli sermaye oranı s , bağımsız değişken olarak belirlenen oranlar ise $s_1, s_2, \dots, s_{19}$ şeklinde sıralanmıştır.

Tüm oranlar öncelikle tanımlayıcı istatistik yardımıyla tanımlanmış, ardından faktör analizinden geçirilmiştir. Faktör analizi yardımıyla belirlenen faktörler öncelikle korelasyona tabi tutulmuş, ardından regresyon analizi uygulanmıştır.

4.7.1. Çalışmaya İlişkin Genel Bulgular

Türkiye’de, sigorta sektöründe şirketlerin mali analizinde kullanılan birçok mali oran bulunmaktadır. Bu çalışmada, sigorta şirketlerinin mali analizinde kullanılan karlılık, mali yapı, likidite, yükümlülük karşılama oranlarından başlıcaları belirlenerek kullanılmıştır.

Oranlara ilişkin tanımlayıcı genel bulgular Tablo 4 ile gösterilmiştir.

Tablo 4: Tanımlayıcı Bulgular

	N	Rang e	Mini mum	Maxim um	Mean		Std. Deviasi on	Varianc e	Skewness		Kurtosis	
	St ati sti c	Stati stic	Stati stic	Statistic	Statistic	Std. Error	Statistic	Statistic	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
s	25	63,5	,22	63,72	5,5596	2,5117	12,5589	157,726	4,501	,464	21,241	,902
S1	25	2,96	,00	2,96	1,4075	,17919	,89597	,803	-,144	,464	-1,046	,902
S2	25	,91	,03	,95	,3020	,04356	,21780	,047	1,306	,464	2,166	,902
S3	25	2,21	-,49	1,72	,1638	,07604	,38022	,145	2,795	,464	12,176	,902
S4	25	,29	-,09	,20	,0401	,01128	,05640	,003	,528	,464	1,943	,902
S5	25	1170	-95,3	1074,91	39,6495	43,3086	216,543	46891,0	4,932	,464	24,557	,902
S6	25	,83	-,61	,22	-,0320	,03792	,18959	,036	-1,850	,464	3,579	,902
S7	25	60,9	,02	61,00	5,8806	3,19274	15,9637	254,840	3,149	,464	8,964	,902
S8	25	,77	,02	,79	,2635	,04255	,21277	,045	,910	,464	,128	,902
S9	25	,74	,01	,75	,3067	,04154	,20768	,043	,616	,464	-,307	,902
S10	25	,78	,00	,78	,2032	,04807	,24037	,058	1,268	,464	,234	,902
S11	25	21,6	,01	21,66	2,8075	,98209	4,91046	24,113	2,966	,464	9,388	,902
S12	25	,63	,00	,64	,2562	,04645	,23227	,054	,299	,464	-1,623	,902
S13	25	20,5	,00	20,58	2,3975	,98160	4,90800	24,088	2,836	,464	8,234	,902
S14	25	8,65	,06	8,71	2,0732	,41825	2,09125	4,373	2,578	,464	6,535	,902
S15	25	,85	,04	,90	,4372	,05218	,26088	,068	-,216	,464	-1,404	,902
S16	25	17,8	,14	18,00	1,9577	,69510	3,47548	12,079	4,450	,464	20,905	,902
S17	25	17,6	,58	18,25	2,4173	,68444	3,42221	11,711	4,475	,464	21,134	,902
S18	25	,90	,06	,96	,4658	,05270	,26349	,069	,068	,464	-,887	,902
S19	25	,58	,01	,58	,1942	,03283	,16415	,027	,730	,464	-,119	,902

Tablo 4 incelendiğinde sırasıyla ilk sütunda değişkenler, ikinci sütunda çalışmaya dahil edilmiş olan sigorta şirketlerinin(örneklem) sayısı, açıklık, değişkenlerin

minimum ve maksimum aldıkları değerler, anlam, standart sapma, varyans, çarpıklık ve basıklık değerleri görülmektedir.

Çalışmaya dahil edilmiş olan 25 sigorta şirketinin özsermaye/gerekli sermaye(s) oranlarının minimum 0,22 ve maksimum 63,72 aralığında değiştiği görülmektedir.

Tablo 4'e bakıldığında minimum ile maksimum değeri arasında en yüksek farklılığa sahip olan bağımsız değişkenin minimum -95,3 ve maksimum 1074,91 ile s5(Teknik Kar/Yazılan Primler) olduğu görülmektedir.

4.7.2. Faktör Analizi Sonuçları

Çalışmada bağımsız değişken olarak kullanılan mali analiz oranları faktör analizinden geçirildikten sonra, toplu olarak güvenilirlik analizine tabi tutulmuş olup, faktörlerin tümüne ilişkin cronbach α değeri 0,551'dir.

Faktör analizi, değişkenler arasındaki karşılıklı ilişkileri inceleyerek, değişkenlerin daha anlamlı ve özet şekilde sunulmasını sağlamaktadır.

Faktör analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 5 ile sunulmuştur.

Tablo 5 incelendiğinde özdeğeri 1'den büyük 5 faktörün türetildiği görülmektedir. Elde edilen bu beş faktör, toplam varyansın yaklaşık % 86'sını açıklamaktadır.

Toplam varyansın %86'sını açıklayan bu beş faktör; aktif ve pasif kalitesi oranları, karlılık oranları, likidite oranları, yükümlülük karşılama oranları ve teknik karlılığa ilişkin oranlar olarak adlandırılmıştır.

Analizde, sosyal bilimlerde uygulamalarında en yaygın olarak kullanılan dik döndürme yöntemleri arasında yer alan Varimax tekniği kullanılmıştır.

Faktör analizi uygulanan örneklemin yeterliliğinin ölçülmesinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ölçümü kullanılmış olup, elde edilen değer KMO için kabul edilebilir bir değerdir. Bu nedenle bu veri grubuna faktör analizi yapılması uygundur.

Belirlenen oranlara faktör analizi uygulanmasının uygunluğunun tespiti için, bir diğer yöntem Barlett Testi uygulanmış olup, $p < 0,000$ olduğu için korelasyon matrisinin birim matris olmadığı görülmektedir.

Elde edilen korelasyon matrisi, birim matris olmadığından, oranlara faktör analizi uygulanması uygundur.

Tablo 5: Mali Oranlara İlişkin Faktör Analizi Tablosu

Faktör Adı	Maddeler	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans
Aktif ve Pasif Kalitesi	Alacaklar/Özsermaye (s11)	,888	32,577
	Boçlar/Özsermaye (s13)	,877	
	Borçlar/Pasif Toplamı (s10)	,894	
	Alacaklar/Aktif Toplamı (s9)	,899	
	Likit Aktifler/Aktif Toplamı (s18)	,851	
	Özsermaye/Pasif Toplamı (s2)	,887	
	Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar/ Aktif Toplamı (s8)	,682	
Karlılık Oranları	Teknik Kar/Yazılan Primler (s5)	,912	20,501
	Bilanço Karı/Özsermaye (s3)	,975	
	Hasar Prim Oranı-net (s7)	,902	
	Bilanço Karı/Aktif Toplamı (s4)	,916	
Likidite Oranları	Cari Oran (s17)	,947	19,454
	Likidite Oranı (s16)	,953	
Yükümlölük Karşılama Oranları	Kısa Vadeli Yükümlölükler/ Özsermaye (s14)	,920	7,952
	Prim ve Reasürans Alacakları/ Aktif Toplamı (s19)	,782	
	Kısa Vadeli Yükümlölükler/ Pasif Toplamı (s15)	,898	
	Teknik Karşılıklar/ Pasif Toplamı (s12)	,507	
Teknik Karlılığa İlişkin Oranlar	Yazılan Net Primler/ Özsermaye (s1)	,847	6,008
	Teknik Kar/Gelirler Toplamı (s6)	,850	
Toplam:86,493			
Kaiser-Meyer-Olkin	,583		
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	968,228	
	df	190	
	Sig.	,000	

Analiz sonuçları incelendiğinde; Aktif ve Pasif Kalitesi(Birinci Faktör)'nin açıklanmasında Alacaklar/Özsermaye(s11), Boçlar/Özsermaye(s13), Borçlar/Pasif Toplamı(s10), Alacaklar/Aktif Toplamı(s9), Likit Aktifler/Aktif Toplamı(s18),

Özsermaye/Pasif Toplamı(s2) ve Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar/Aktif Toplamı(s8) oranlarından oluşan mali yapı değişkenlerinin,

Karlılık Oranları(İkinci Faktör)'nin açıklanmasında Teknik Kar/Yazılan Primler(s5), Bilanço Karı/Özsermaye(s3), Hasar Prim Oranı-net(s7) ve Bilanço Karı/Aktif Toplamı(s4) oranlarından oluşan karlılık değişkenlerinin,

Likidite Oranları(Üçüncü Faktör)'nin açıklanmasında Cari Oran(s17) ve Likidite Oranı(s16) değişkenlerinin,

Yükümlülük Karşılama Oranları(Dördüncü Faktör)'nin açıklanmasında Kısa Vadeli Yükümlülükler/Özsermaye(s14), Prim ve Reasürans Alacakları/Aktif Toplamı(s19), Kısa Vadeli Yükümlülükler/Pasif Toplamı(s15) ve Teknik Karşılıklar/Pasif Toplamı(s12) oranlarından oluşan yükümlülüğe ilişkin değişkenlerinin ve

Teknik Karlılığa İlişkin Oranlar(Beşinci Faktör)'in açıklanmasında ise Yazılan Net Primler/Özsermaye(s1) ile Teknik Kar/Gelirler Toplamı(s11) değişkenlerinin katkıda bulunduğu görülmektedir.

4.7.3. Korelasyon Analizi Sonuçları

Çalışmada kullanılan mali analiz oranları tanımlayıcı istatistikle tanımlandıktan ve faktör analizi ile değerlendirildikten sonra korelasyon analizine tabi tutulmuştur.

Spss programıyla korelasyon analizine tabi tutulan oranların sonuçlarını gösteren tablo simetrik matris formatındadır. Yani, köşegen değerlerin üstünde ve altında kalan değerler birbirinin aynısıdır.

Bu çalışmada öncelikle bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkileri incelenmiş; ardından, regresyon analizine ışık tutacağı öngörüsüyle, bağımsız değişkenlerin kendi aralarındaki ilişkiye yer verilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, her bir değişkene ait ilk satırda pearson correlations (korelasyon katsayısı) değerleri, ikinci satırda significant(anlam) değerleri ve üçüncü satırda da örneklem hacimlerini belirten N değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Tablo 6: Korelasyon Analizi

	s	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11	S12	S13	S14	S15	S16	S17	S18	S19	
s	Pearson Correlation	1	-.341	.603(**)	-.060	.227	-.145	-.221	.102	.476(*)	-.286	-.129	-.133	-.155	-.107	-.194	-.298	.928(**)	.922(**)	.396	-.281
	Sig. (2-tailed)		.095	.001	.776	.276	.490	.289	.628	.016	.166	.539	.527	.460	.611	.354	.148	.000	.000	.050	.174
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S1	Pearson Correlation	-.341	1	-.222	-.146	-.068	-.299	.296	-.541(**)	.170	.228	-.097	.060	.287	-.021	-.016	.416(*)	-.435(*)	-.405(*)	-.081	.297
	Sig. (2-tailed)		.095	.287	.486	.747	.146	.151	.005	.415	.272	.646	.776	.164	.921	.939	.038	.030	.045	.701	.150
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S2	Pearson Correlation	.603(**)	-.222	1	-.119	.209	-.232	-.163	-.180	.673(**)	-.653(**)	-.601(**)	-.528(**)	-.034	-.508(**)	-.432(*)	.026	.602(**)	.581(**)	.701(**)	-.171
	Sig. (2-tailed)		.001	.287	.570	.317	.264	.435	.390	.000	.000	.001	.007	.873	.010	.031	.904	.001	.002	.000	.413
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S3	Pearson Correlation	-.060	-.146	-.119	1	.851(**)	.849(**)	.640(**)	.641(**)	-.151	-.491(*)	-.396	-.314	-.010	-.309	.055	-.002	.161	.138	.462(*)	-.093
	Sig. (2-tailed)		.776	.486	.570	.000	.000	.001	.001	.470	.013	.050	.127	.962	.133	.793	.993	.443	.510	.020	.659
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S4	Pearson Correlation	.227	-.068	.209	.851(**)	1	.566(**)	.695(**)	.425(*)	.092	-.623(**)	-.532(**)	-.373	-.033	-.365	-.101	.023	.394	.370	.635(**)	-.155
	Sig. (2-tailed)		.276	.747	.317	.000	.003	.000	.034	.662	.001	.006	.067	.875	.073	.631	.912	.051	.069	.001	.460
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S5	Pearson Correlation	-.145	-.299	-.232	.849(**)	.566(**)	1	.285	.711(**)	-.229	-.262	-.158	-.100	-.064	-.090	-.020	-.167	.096	.076	.343	-.200
	Sig. (2-tailed)		.490	.146	.264	.000	.003	.168	.000	.271	.206	.452	.634	.761	.670	.926	.425	.649	.719	.094	.339
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S6	Pearson Correlation	-.221	.296	-.163	.640(**)	.695(**)	.285	1	.205	-.071	-.347	-.422(*)	-.223	.159	-.254	.226	.349	-.121	-.116	.217	.247
	Sig. (2-tailed)		.289	.151	.435	.001	.000	.168	.325	.734	.089	.036	.285	.447	.220	.278	.088	.564	.580	.297	.234
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S7	Pearson Correlation	.102	-.541(**)	-.180	.641(**)	.425(*)	.711(**)	.205	1	-.203	-.086	.066	.048	-.066	.073	.355	-.128	.241	.246	.154	.114
	Sig. (2-tailed)		.628	.390	.001	.034	.000	.325	.330	.681	.754	.821	.755	.727	.081	.542	.246	.236	.461	.586	
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S8	Pearson Correlation	.476(*)	.170	.673(**)	-.151	.092	-.229	-.071	.330	1	-.445(*)	-.471(*)	-.430(*)	.166	-.427(*)	-.325	.195	.445(*)	.421(*)	.632(**)	-.096
	Sig. (2-tailed)		.016	.415	.000	.662	.271	.734	.330	.026	.017	.032	.429	.033	.113	.351	.026	.036	.001	.647	
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S9	Pearson Correlation	-.286	.228	-.653(**)	-.491(*)	-.623(**)	-.262	-.347	-.086	-.445(*)	1	.882(**)	.792(**)	-.153	.768(**)	.325	-.148	-.389	-.339	-.823(**)	.235
	Sig. (2-tailed)		.166	.272	.000	.013	.001	.206	.681	.026	.000	.000	.000	.465	.000	.113	.480	.054	.097	.000	.257
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25

Tablo 6: Korelasyon Analizi (devam)

	s	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11	S12	S13	S14	S15	S16	S17	S18	S19	
S10	Pearson Correlation	-,129	-,097	-,601(**)	-,396	-,532(**)	-,158	-,422(*)	,066	-,471(*)	,882(**)	1	,808(**)	-,246	,844(**)	,320	-,323	-,204	-,194	-,751(**)	-,083
	Sig. (2-tailed)	,539	,646	,001	,050	,006	,452	,036	,754	,017	,000		,000	,237	,000	,118	,116	,328	,353	,000	,692
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S11	Pearson Correlation	-,133	,060	-,528(**)	-,314	-,373	-,100	-,223	,048	-,430(*)	,792(**)	,808(**)	1	-,269	,990(**)	,180	-,371	-,142	-,090	-,641(**)	-,053
	Sig. (2-tailed)	,527	,776	,007	,127	,067	,634	,285	,821	,032	,000	,000		,193	,000	,390	,068	,499	,668	,001	,800
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S12	Pearson Correlation	-,155	,287	-,034	-,010	-,033	-,064	,159	-,066	,166	-,153	-,246	-,269	1	-,277	,332	,656(**)	-,291	-,309	,181	,319
	Sig. (2-tailed)	,460	,164	,873	,962	,875	,761	,447	,755	,429	,465	,237	,193		,179	,105	,000	,159	,133	,386	,120
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S13	Pearson Correlation	-,107	-,021	-,508(**)	-,309	-,365	-,090	-,254	,073	-,427(*)	,768(**)	,844(**)	,990(**)	-,277	1	,186	-,384	-,115	-,079	-,620(**)	-,126
	Sig. (2-tailed)	,611	,921	,010	,133	,073	,670	,220	,727	,033	,000	,000	,000	,179		,372	,058	,583	,708	,001	,547
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S14	Pearson Correlation	-,194	-,016	-,432(*)	,055	-,101	-,020	,226	,355	-,325	,325	,320	,180	,332	,186	1	,561(**)	-,317	-,295	-,400(*)	,681(**)
	Sig. (2-tailed)	,354	,939	,031	,793	,631	,926	,278	,081	,113	,113	,118	,390	,105	,372		,004	,123	,152	,048	,000
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S15	Pearson Correlation	-,298	,416(*)	,026	-,002	,023	-,167	,349	,128	,195	-,148	-,323	-,371	,656(**)	-,384	,561(**)	1	-,448(*)	-,461(*)	,150	,669(**)
	Sig. (2-tailed)	,148	,038	,904	,993	,912	,425	,088	,542	,351	,480	,116	,068	,000	,058	,004		,025	,020	,474	,000
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S16	Pearson Correlation	,928(**)	-,435(*)	,602(**)	,161	,394	,096	-,121	,241	,445(*)	-,389	-,204	-,142	-,291	-,115	-,317	-,448(*)	1	,992(**)	,488(*)	-,393
	Sig. (2-tailed)	,000	,030	,001	,443	,051	,649	,564	,246	,026	,054	,328	,499	,159	,583	,123	,025		,000	,013	,052
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S17	Pearson Correlation	,922(**)	-,405(*)	,581(**)	,138	,370	,076	-,116	,246	,421(*)	-,339	-,194	-,090	-,309	-,079	-,295	-,461(*)	,992(**)	1	,440(*)	-,322
	Sig. (2-tailed)	,000	,045	,002	,510	,069	,719	,580	,236	,036	,097	,353	,668	,133	,708	,152	,020	,000		,028	,117
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S18	Pearson Correlation	,396	-,081	,701(**)	,462(*)	,635(**)	,343	,217	,154	,632(**)	-,823(**)	-,751(**)	-,641(**)	,181	-,620(**)	-,400(*)	,150	,488(*)	,440(*)	1	-,257
	Sig. (2-tailed)	,050	,701	,000	,020	,001	,094	,297	,461	,001	,000	,000	,001	,386	,001	,048	,474	,013	,028		,215
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
S19	Pearson Correlation	-,281	,297	-,171	-,093	-,155	,200	,247	,114	-,096	,235	-,083	-,053	,319	-,126	,681(**)	-,393	-,322	-,257	1	
	Sig. (2-tailed)	,174	,150	,413	,659	,460	,339	,234	,586	,647	,257	,692	,800	,120	,547	,000	,000	,052	,117	,215	
	N	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

25 Sigorta Şirketi verileri baz alınarak yapılan bu çalışmada, bağımlı değişken olan özsermaye/gerekli sermaye oranı ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve gücü ile ilgili sonuçlar incelendiğininide;

1) Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranı ile Özsermaye/Aktif Toplamı(s2) arasında aynı yönlü ve güçlü doğrusal bir ilişki olduğu, Özsermaye/Aktif Toplamı(s2) oranı arttıkça Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranının arttığı ($r=603$) ve bulunan bu ilişkinin 0,01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu,

2) Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranı ile Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar/Aktif Toplamı(s8) arasında aynı yönlü ve zayıf bir doğrusal ilişki olduğu, Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar/Aktif Toplamı(s8) arttıkça Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranının arttığı ($r=476$) ve bulunan bu ilişkinin 0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu,

3) Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranı ile Likidite Oranı(s16) arasında aynı yönlü ve çok güçlü bir doğrusal ilişki olduğu, Likidite Oranı(s16) arttıkça Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranının arttığı ($r=928$) ve bulunan bu ilişkinin 0,01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu,

4) Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranı ile Cari Oran(s17) arasında aynı yönlü ve oldukça güçlü doğrusal bir ilişki olduğu, Cari Oran(s17) arttıkça Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranının arttığı ($r=922$) ve bulunan bu ilişkinin 0,01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu söylenebilir.

Bağımsız değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde Yazılan Net Primler/Özsermaye(s1) oranı ile;

1) Hasar Prim Oranı-net(s7) arasında ters yönlü ve orta düzeyde doğrusal bir ilişki olduğu, Yazılan Net Primler/Özsermaye Oranı(s1) arttıkça Hasar Prim Oranı-net(s7) oranının azaldığı ($r=-541$) ve bulunan bu ilişkinin 0,01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu,

2) Kısa Vadeli Yükümlülükler/Pasif Toplamı(s15) arasında aynı yönlü ve zayıf bir doğrusal ilişki olduğu, Kısa Vadeli Yükümlülükler/Pasif Toplamı(s15) oranı

arttıkça Yazılan Net Primler/Özsermaye(s1) oranının arttığı ($r=416$) ve bulunan bu ilişkinin 0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu,

3) Likidite Oranı(s16) arasında ters yönlü ve zayıf bir doğrusal ilişki olduğu, Likidite Oranı(s16) arttıkça Yazılan Net Primler/Özsermaye(s1) oranının azaldığı($r=-435$) ve bulunan bu ilişkinin 0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu,

4) Cari Oran(s17) arasında ters yönlü ve zayıf bir doğrusal ilişki olduğu, Cari Oran(s17) arttıkça Yazılan Net Primler/Özsermaye(s1) oranının azaldığı ($r=-405$) ve bulunan bu ilişkinin 0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu söylenebilir.

Regresyon analizinin yorumlanması sırasında zaman zaman korelasyon analizi tablosuna dönülecek, sonuçların yorumlanmasında korelasyon analizi sonuçlarına atıfta bulunulacaktır.

4.7.4. Regresyon Analizi Sonuçları

Çalışmanın bu aşamasında, faktör analizinden elde edilen faktörler, gruplar halinde regresyon analize tabi tutulmuştur.

Regresyon analizi ile mali analiz oranlarının şirketlerin özsermaye/gerekli sermaye oranları(s) üzerindeki etkisi incelenmektedir. Bu modelde, sigorta şirketlerin özsermaye/gerekli sermaye(s) oranları bağımlı değişken, faktör analizi yardımıyla belirlenmiş olan mali analiz oranları ise bağımsız değişkendir.

Tablo 5’te sunulmuş olan Aktif ve Pasif Kalitesi(Faktör 1)’ndeki oranlar regresyon analize sokulmuş olup, çıkan sonuçlar aşağıdaki gibidir;

Tablo 7: Faktör 1-Katsayılar-1

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	-14,446	11,026		-1,310	,208
S9	-113,644	41,417	-1,879	-2,744	,014
S10	143,176	45,006	2,740	3,181	,005
S11	17,557	6,562	6,865	2,675	,016
S2	39,885	13,520	,692	2,950	,009
S8	11,148	12,846	,189	,868	,398
S13	-18,390	6,959	-7,187	-2,643	,017
S18	11,984	14,737	,251	,813	,427

a Dependent Variable: s

Tablo 7'e bakıldığında s8(Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar/Aktif Toplamı) ve s18(Likit Aktifler/Aktif Toplamı) verileri için regresyonun anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 6 Korelasyon Analizi sonuçlarına dönüldüğünde s8(Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar/Aktif Toplamı) ile s18(Likit Aktifler/Aktif Toplamı) arasında aynı yönlü ve güçlü dorusal bir ilişkinin bulunduğu ($r=632$) ve bu ilişkinin 0,01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu görülmektedir. Diğer yandan, s18(Likit Aktifler/Aktif Toplamı) ile s13(Toplam Borçlar/Özsermaye) arasında ters yönlü ve güçlü bir doğrusal ilişkinin bulunduğu ($r=-620$); s18(Likit Aktifler/Aktif Toplamı) ile s9(Toplam Alacaklar/Aktif Toplamı) arasında ters yönlü ve güçlü bir doğrusal ilişkinin bulunduğu ($r=-823$); s18(Likit Aktifler/Aktif Toplamı) ile s10(Toplam Borçlar/Pasif Toplamı) arasında ters yönlü ve güçlü bir doğrusal ilişkinin bulunduğu ($r=-751$); s18(Likit Aktifler/Aktif Toplamı) ile s11(Toplam Alacaklar/Özsermaye) arasında ters yönlü ve güçlü bir doğrusal ilişkinin bulunduğu ($r=-641$) görülmektedir. Aralarında yüksek korelasyon bulunan verilerin regresyon analizinde analiz dışı bırakılması beklenen bir sonuçtur.

Bu veriler analiz dışı bırakılarak, kalan veriler tekrar regresyona tabi tutulmuş olup, çıkan sonuç aşağıdaki gibidir;

Tablo 8 : Faktör 1-Model Özeti

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,774(a)	,599	,494	8,93732

a Predictors: (Constant), s13, s2, s9, s10, s11

b Dependent Variable: s

Tablo 8’da belirtilmiş olan R değeri korelasyon katsayısının mutlak değerini, R Square ise model tarafından açıklanan varyans oranını göstermektedir.

Faktör 1(Aktif Ve Pasif Kalitesi Oranları) ile özsermaye/gerekli sermaye(s) arasında mutlak değerce % 77 oranında bir ilişkinin olduğunu, özsermaye/gerekli sermaye oranındaki değişimin % 60’nın Faktör 1(Aktif ve Pasif Kalitesi) ile açıklandığı görülmektedir.

Tablo 9: Faktör 1-ANOVA

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	2267,789	5	453,558	5,678	,002(a)
	Residual	1517,638	19	79,876		
	Total	3785,427	24			

a Predictors: (Constant), s13, s2, s9, s10, s11

b Dependent Variable: s

Tablo 9’da ANOVA tablosuna bakıldığında F istatistik değerinin 5.678 ve buna karşı gözlenen anlamlılık düzeyinin de 0,002 olduğu görülmektedir. Bu durum kurulan regresyon modelinin genel olarak anlamlı olduğunu belirtmektedir.

Tablo 10: Faktör 1-Katsayılar-2

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-6,757	6,774		-,997	,331
	S2	50,271	11,444	,872	4,393	,000
	S9	-109,429	41,061	-1,810	-2,665	,015
	S10	128,000	43,997	2,450	2,909	,009
	S11	15,707	6,461	6,141	2,431	,025
	S13	-16,438	6,836	-6,424	-2,404	,027

a Dependent Variable: s

Tahmin edilen regresyon modeli Katsayılar başlıklı Tablo 10’de yer almaktadır.

Tabloda yer alan veriler aşağıdaki gibi düzenlenebilir;

$$Y = -6,757 + 50,271(s2) - 109,429(s9) + 128(s10) + 15,707(s11) - 16,438(s13) + e_i$$

Tablo 10 incelendiğinde özsermaye/gerekli sermayeyi(s) açıklamada tüm parametrelerin bireysel anlamlılığa sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca standardize edilmiş katsayılar olan Beta değerine bakıldığında, Borçlar/Özsermaye (s13) oranının görece olarak en önemli bağımsız değişken olduğu, Özsermaye/Aktif Toplamı (s2) oranının en az görece öneme sahip bağımsız değişken olduğu görülmektedir.

Eğim katsayılarının işaretlerine bakıldığında Özsermaye/Gerekli Sermaye ile Toplam Alacaklar/Aktif Toplamı(s9) ve Toplam Borçlar/Özsermaye(s13) arasında ters yönlü; Özsermaye/Aktif Toplamı(s2), Toplam Borçlar/Pasif Toplamı(s10) ve Toplam Alacaklar/Özsermaye(s11) ile aynı yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Başka bir ifadeyle, Toplam Alacaklar/Aktif Toplamı(s9) oranı arttıkça Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranı azalmaktadır. Sonuçların beklentiler doğrultusunda gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 5’de belirlenmiş olan Karlılık Oranları (Faktör 2) bağımsız, özsermaye/gerekli sermaye(s) bağımlı değişken olmak üzere regresyona tabi tutulmuştur. Sonuçlar aşağıdaki gibidir;

Tablo 11: Faktör 2-Katsayılar-1

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	,105	2,804		,037	,971
S5	,005	,024	,085	,206	,839
S3	-49,568	20,503	-1,501	-2,418	,025
S7	,368	,194	,468	1,900	,072
S4	279,680	88,270	1,256	3,168	,005

a Dependent Variable: s

Tablo 11’e bakıldığında s5 (Teknik Kar/Yazılan Primler) verisi için regesyonun anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6 Korelasyon analizi sonuçlarına dönüldüğünde, s5 (Teknik Kar/Yazılan Primler) ile s3 (Bilanço Karı/Özsermaye) arasında aynı yönlü ve oldukça güçlü

doğrusal bir ilişki olduğu($r=849$) ; s4(Bilanço Karı/Aktif Toplamı) ile aralarında aynı yönlü ve güçlü doğrusal bir ilişki olduğu ($r= 556$); s7(Hasar Prim Oranı-net) ile aynı yönlü ve güçlü bir doğrusal ilişki olduğu ($r=711$) görülmektedir. Aralarında yüksek korelasyon olan iki veriden birinin analiz dışı bırakılması beklenen bir sonuçtur. Korelasyon analizi tablomuz bize bu sonucu açıkça göstermektedir. s5(Teknik Kar/Yazılan Primler) verisi analiz dışı bırakılarak veriler tekrar regresyona sokulmuştur. Sonuçlar aşağıdaki gibidir;

Tablo 12: Faktör 2-Model Özeti

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,639(a)	,409	,324	10,32374

a Predictors: (Constant), s4, s7, s3

b Dependent Variable: vs

Tablo 12'ye bakıldığında özsermaye/gerekli sermaye(s) ile Faktör 2(Karlılık Oranları)'de yer alan oranlar arasında mutlak değerce %64 düzeyinde bir ilişkinin olduğunu, özsermaye/gerekli sermaye'nin %40'nın Faktör 2(Karlılık Oranları)'de yer alan oranlar ile açıklandığı görülmektedir.

Tablo 13: Faktör 2-ANOVA

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1547,255	3	515,752	4,839	,010(a)
	Residual	2238,172	21	106,580		
	Total	3785,427	24			

a Predictors: (Constant), s4, s7, s3

b Dependent Variable: s

Tablo 13 Anova tablosuna bakıldığında F istatistik değerinin 4,839 ve buna karşı gözlenen anlamlılık düzeyinin de 0,010 olduğu görülmektedir. Bu kurulan regresyon modelinin genel olarak anlamlı olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 14: Faktör 2-Katsayılar-2

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	,070	2,734		,025	,980
	S3	-46,353	13,012	-1,403	-3,562	,002
	S7	,381	,180	,484	2,116	,046
	S4	270,485	74,430	1,215	3,634	,002

a Dependent Variable: s

Tahmin edilen regresyon modeli Katsayılar başlıklı Tablo 14’de yer almaktadır.

Tabloda yer alan veriler aşağıdaki gibi düzenlenebilir;

$$Y = 0,070 - 46,353(s3) + 0,381(s7) + 270,485(s4) + e_i$$

Tablo 14 incelendiğinde özsermaye/gerekli sermayeyi(s) açıklamada tüm parametrelerin bireysel anlamlılığa sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca standardize edilmiş katsayılar olan Beta değerine bakıldığında, Bilanço/Özsermaye (s3) oranının görece olarak en önemli bağımsız değişken olduğu, Hasar Prim-net (s7) oranının en az görece öneme sahip bağımsız değişken olduğu görülmektedir.

Eğim katsayılarının işaretlerine bakıldığında Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) ile Hasar Prim Oranı-net(s7) ve Bilanço Karı/Aktif Toplamı(s4) arasında aynı yönlü; Bilanço Karı/Özsermaye(s3) ile ters yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle Bilanço Karı/Özsermaye(s3) oranı arttıkça Özsermaye/Gerekli Sermaye oranı azalacaktır. Sonuçların beklentiler doğrultusunda gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 5’de belirlenmiş olan Likidite (Faktör 3) Oranları bağımsız ile özsermaye/gerekli sermaye(s) bağımlı değişken olmak üzere regresyona tabi tutulmuştur. Sonuçlar aşağıdaki gibidir;

Tablo 15: Faktör 3- ANOVA

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	3262,403	2	1631,201	68,613	,000(a)
Residual	523,024	22	23,774		
Total	3785,427	24			

a Predictors: (Constant), s17, s16

b Dependent Variable: s

Tablo 15 incelendiğinde regresyona tabi tutulan her iki parametrenin bütünü için F değerine karşılık gelen anlamlılık düzeyinin 0,000 olması iyi bir sonuçtur. Bu tablodan kurulan modelin genel olarak anlamlı bulunduğu söylenebilir. Ancak Tablo 16’da parametrelerin t değerlerine karşılık gelen anlamlılık düzeylerinin kabulün çok üzerinde gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 16: Faktör 3- Katsayılar

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
		B	Std. Error	Beta	t	Sig.
1	(Constant)	-1,083	1,621		-,668	,511
	S16	3,209	2,277	,888	1,409	,173
	S17	,149	2,312	,041	,065	,949

a Dependent Variable: s

Tablo 16 incelendiğinde regresyona sokulan her iki parametrenin t değerlerine karşılık gelen anlamlılık düzeyinin 0,05'in üstünde bulunması sebebiyle; her iki parametrenin de anlamlı bulunmadığı söylenebilir..

Tablo 6 Korelasyon Analizi sonuçlarına dönüldüğünde s16 (Likidite Oranı) ile s17(Cari Oran) arasında aynı yönlü ve oldukça güçlü bir doğrusal ilişkinin bulunduğu, Cari Oran(s17) arttıkça Likidite Oranı(s16)'nın arttığı ($r=992$) ve bu ilişkinin 0,01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu görülmektedir. Her iki oran arasında yüksek korelasyon bulunması, regresyon analizinde anlamlılıklarının bulunmaması sonucunu doğurmaktadır, denilebilir.

Tablo 17'de Yükümlülük Karşılama Oranları (Faktör 4) verileri analiz edilmiştir.

Tablo 17: Faktör 4- ANOVA

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	386,942	4	96,735	,569	,688(a)
	Residual	3398,485	20	169,924		
	Total	3785,427	24			

a Predictors: (Constant), s19, s12, s14, s15

b Dependent Variable: s

Tablo 17 incelendiğinde Yükümlülük Karşılama Oranlarının bütününe ilişkin F değerine karşılık gelen anlamlılık düzeyinin 0,05'in çok üstünde olması sebebiyle model bütün olarak anlamlı bulunmamaktadır. Bu sonucu Tablo 18 Katsayılar sonuçları da desteklemektedir.

Tablo 18: Faktör 4- Katsayılar

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
		B	Std. Error	Beta	t	Sig.
1	(Constant)	11,928	5,171		2,307	,032
	S14	,202	1,775	,034	,114	,910
	S15	-11,475	17,778	-,238	-,645	,526
	S12	2,186	15,573	,040	,140	,890
	S19	-12,000	25,745	-,157	-,466	,646

a Dependent Variable: s

Tablo 18 incelendiğinde her bir Yükümlülük Karşılama Oranı t değerine karşılık gelen anlamlılık düzeyinin kabul sınırının çok üzerinde olduğu görülmektedir. Yükümlülük Karşılama Oranı(Faktör 4) için regresyon anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 6 Korelasyon Analizi sonuçlarına dönüldüğünde, s19(Prim ve Reasürans Alacakları/Aktif Toplamı) ile s14(Kısa Vadeli Yükümlülükler/Özsermaye) ve s15(Kısa Vadeli Yükümlülükler/Pasif Toplamı) arasında aynı yönlü ve güçlü bir doğrusal ilişkinin bulunduğu ($r=681$, $r=669$), s12(Teknik Karşılıklar/Pasif Toplamı) ile s15(Kısa Vadeli Yükümlülükler/Pasif Toplamı) arasında aynı yönlü ve güçlü bir doğrusal ilişki bulunduğu ($r=656$) görülmektedir. Tüm faktörlerin birbirleri etkileşim içinde bulunması sebebiyle, bağımsız değişkenler ilişkisiz çıkmıştır.

Teknik Karlılığa İlişkin Oranlar (Faktör 5) regresyona tabi tutulmuş olup, Tablo 19'da anova sonuçları yer almaktadır.

Tablo 19: Faktör 5-ANOVA

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	500,621	2	250,310	1,676	,210(a)
	Residual	3284,806	22	149,309		
	Total	3785,427	24			

a Predictors: (Constant), s6, s1

b Dependent Variable: s

Tablo 19 Anova sonuçlarına bakıldığında her iki parametrenin bütününe oluşturan F değerine karşılık gelen anlamlılık düzeyinin kabul düzeyinin çok üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 20: Faktör 5-Katsayılar

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	11,249	4,906		2,293	,032
S1	-4,240	2,915	-,302	-1,455	,160
S6	-8,696	13,774	-,131	-,631	,534

a Dependent Variable: s

Tablo 20 Katsayılar incelendiğinde her iki parametrenin t değerine karşılık gelen anlamlılık düzeyinin kabul sınırının üstünde kaldığı, modelin regresyonu tanımlama açısından anlamlı olmadığı görülmektedir.

5. SONUÇ

Globalleşmenin ve toplumdaki sigorta bilincinin artmasının etkisiyle, sigortaya olan talep günden güne artmaktadır. Sigortalıların taleplerinin karşılanabilmesi, sigortalıların korunabilmesi, sigorta ürünlerinin çeşitlenmesi, sigortalanan kıymetlerin yenilenebilirliği, şirketlerin uzun ömürlü olabilmesi ve ekonominin durgunluğa uğramadan gelişimi için, devletlerin bazı önleyici ve koruyucu mekanizmalar geliştirmesi ve bu mekanizmaları çalıştırması gerekmektedir.

Şirketlerin hayatlarına devam edebilmesi için önemli gerekliliklerden biri olan sermaye yeterliliği konusu, sigorta sektörü için de çok büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde yabancı şirketlerin sayısı günden güne artış göstermektedir. Ülkeler arasındaki sınırları kaldıran bir sigorta sektöründe Türk şirketlerinin rekabet edebilmesi için sermayelerini arttırması ve mali bünyelerini güçlendirmesi kaçınılmaz ve öncelik arz eden bir durum haline gelmiştir.

Bir taraftan, reasürans uygulaması nedeniyle kendi içinde gösterdiği iç içelik, diğer taraftan da finans kesiminde bankalarla birlikte faaliyet göstermeleri nedeniyle, ekonomik ya da finansal krizler sigorta şirketlerini de etkilemekte, kimi zaman da büyük bir sigorta şirketinin mali bakımdan güç duruma düşmesi finansal krizi beraberinde getirebilmektedir. Dolayısıyla, ekonomik alanda çok ağır tahribatlara neden olabilecek bir olumsuzluğun, sigorta şirketlerini etkilememesi veya çok az etkilemesi ya da böyle bir olumsuzluğa, bir sigorta şirketinin neden olmaması için, bu şirketlerin mali bünyelerinin kamu otoritesi tarafından çok iyi analiz edilmesi ve sürekli gözetim ve denetim altında bulundurulması gerekmektedir.

Sigortacılık sektörü gelişmiş olan ülkelerde, o ülkelerin sigorta denetleme kurullarının yaptığı yerinde denetimlerin yanında, şirketin mali tablolarının daha kısa aralıklarla incelendiği ve adına erken uyarı modeli denilen mali başarısızlığı tahmin modelleri de uygulanmaktadır.

Avrupa Birliği’nde Tek Sigorta Pazarı oluşturma çabaları uzun yıllardır süregelmekte olup, yürürlükte bulunan sermaye yeterliliği hesaplamalarının ye ülkelerce yeterli bulunmaması nedeniyle, sermaye yeterliliği hesaplamasında ye ülkeler kendi i modellerini geliştirmeye başlamışlardır. Mevcut hesaplamaların yetersizliğinin ortaya çıkması, sermayesi yeterli görünen şirketlerin iflas edebilirliği ve ye ülkeler arası farklı uygulamaların ortaya çıkması nedenleriyle, Avrupa Birliği’nde yeni birtakım düzenlemeler için çalışmalara başlanmıştır.

Solvency I adlı mevcut düzenlemeler, planlanmakta olan düzenlemeler için bir geçiş niteliği taşımakta olup, çalışmaları devam eden yeni düzenlemelerde, mevcut düzenlemelerde hesaba katılmayan risk esaslı faktörlerin de hesaba katılması esas alınmaktadır.

Bankacılık sektöründeki Basel II sistemi model alınarak çalışmalarına başlanılan Solvency II sisteminin 2012 yılında uygulamaya başlanması planlanmakta olup, Avrupa Birliği uyum sürecinde bulunan ülkemizde de Avrupa Birliği uygulamaları paralelinde çalışmalar devam etmektedir.

Türkiye, Ekim 2005’de Avrupa Birliği’ne tam üyelik sürecine başlamıştır. Bu çerçevede, sigorta şirketlerinin hukuki, ekonomik, siyasi vb. tüm alanlarda olduğu gibi mali tabloları ve denetimine ilişkin düzenlemelere ve IFRS “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları”na da uyum sağlaması gereklilik haline gelmiştir.

Sigortacılık sektöründe, Avrupa Birliği’ne uyumun sağlanması adına, başta Sigortacılık Kanunu olmak üzere, mali tabloların hazırlanması, dipnotlarının sunuşu, bazı ek tabloların hazırlanması konularında çeşitli zamanlarda yönetmelikler çıkarılmakta, adım adım uyumlaştırma çalışmaları devam etmektedir.

Türk sigorta sektörünün AB’ne uyum açısından Avrupa’da uygulanmakta olan yükümlülük karşılama direktifine göre sigorta şirketlerinin kuruma özgü bir risk yönetim sistemini oluşturması gerekmektedir. Bu durum Türkiye’deki sigorta şirketlerinin de bilgi işlem sistemlerini geliştirmelerinin önemini ortaya koymaktadır.

Solvency II çerçevesinde uygulanacak risk esaslı sermaye yönteminde sigorta şirketlerinin risklerinin iş bazında izlenmesi yeni iş olanaklarını sınırlamakta, bu da ek sermaye ihtiyaına yol açmaktadır. Bu çerçevede uygulanacak risk bazlı sermaye

sisteminde şirketler, operasyonel maliyetler ve sermaye yetersizliği sorununu çözmek amacıyla birleşmeyi tercih edebilecektir.

Sigorta şirketlerinin mali yetersizliklerinin belirlenmesinde kullanılan mali yeterlilik analizleri, şirketler için adeta bir erken uyarı sistemi olarak görülebilir.

Bu çalışmada mali analiz oranlarının sermaye yeterliliği üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır, seçilen başlıca mali analiz oranlarından bazılarının Özsermaye/Gerekli Sermaye oranı üzerinde aynı yönlü, bazılarının ters yönlü etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bazı oranların ise Özsermaye/Gerekli Sermaye oranı üzerinde etkisi tespit edilememiştir.

Çalışmaya dahil edilen mali analiz oranları faktör analizine tabi tutulmuş olup, faktör analizinde toplam modelin %86'sını açıklayan 5 faktör grubu elde edilmiş ve bu faktör gruplarına regresyon analizi uygulanmıştır.

Regresyon analizine ışık tutması açısından tüm faktörler korelasyon analizine tabi tutularak değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve gücü tespit edilmiştir.

Her bir faktör grubuna regresyon analizi uygulanmış, çıkan sonuçlar korelasyon analizi sonuçları yardımıyla yorumlanmıştır.

Veri ve verilere ulaşma kısıtı nedeniyle Türkiye'de faaliyet gösteren 25 sigorta şirketinin 2008 verileri ele alınarak hazırlanan bu çalışmanın sonucunda varılan temel bazı bulgular aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

-Aktif ve Pasif Kalitesi oranlarının Özsermaye/Gerekli Sermaye oranı üzerinde etkisi bulunmaktadır. H1 hipotezi doğrulanmıştır. Tahmin edilen model aşağıdaki gibidir;

$$Y = -6,757 + 50,271(s2) - 109,429(s9) + 128(s10) + 15,707(s11) - 16,438(s13) + e_i$$

Bu modele göre bağımsız değişkenler 0 iken, Özsermaye/Gerekli Sermaye oranı - 6,757 olarak gerçekleşecektir.

Özsermaye/Aktif Toplamı(s2) ile Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) arasında aynı yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Başka bir ifade ile; Özsermaye/Aktif Toplamı(s2)

oranındaki bir birimlik artış Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranında 50,271 birimlik bir artışa neden olacaktır.

Toplam Alacaklar/Aktif Toplamı(s9) ile Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) arasında ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, Toplam Alacaklar/Aktif Toplamı(s9)'ndaki bir birimlik artış Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranında 109,429 birimlik bir azalış sonucunu doğuracaktır.

Toplam Borçlar/Pasif Toplamı(s10) ile Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) arasında aynı yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Toplam Borçlar/Pasif Toplamı(s10)'ndaki bir birimlik artış Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranında 128 birimlik artışla sonuçlanacaktır.

Toplam Alacaklar/Özsermaye(s11) ile Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) arasında aynı yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Toplam Alacaklar/Özsermaye(s11)'deki bir birimlik artış Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranında 15,707 birimlik artışa neden olacaktır.

Toplam Borçlar/Özsermaye(s13) ile Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) arasında ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle Toplam Borçlar/Özsermaye(s13)'deki bir birimlik artış Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranında 16,438 birimlik azalışa neden olacaktır.

-Karlılık oranlarının Özsermaye/Gerekli Sermaye üzerinde etkisi bulunmaktadır. H1 hipotezi doğrulanmıştır. Tahmin edilen model aşağıdaki gibidir;

$$Y = 0,070 - 46,353(s3) + 0,381(s7) + 270,485(s4) + e_i$$

Bu modele göre bağımsız değişkenler 0 iken Özsermaye/Gerekli Sermaye oranı 0,07 olarak gerçekleşecektir.

Bilanço Karı/Özsermaye(s3) ile Özsermaye/Gerekli Sermaye arasında ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bilanço Karı/Özsermaye(s3)'deki bir birimlik artış, Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranında 46,353 birimlik azalışa neden olacaktır.

Hasar Prim Oranı-net(s7) ile Özsermaye/Gerekli Sermaye arasındaki ilişki aynı yönlüdür. Hasar Prim Oranı-net(s7)'deki bir birimlik artış Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranında 0,381 birimlik artışla sonuçlanacaktır.

Bilanço Karı/Aktif Toplamı(s4) ile Özsermaye/Gerekli Sermaye arasında aynı yönlü ilişkisi vardır. Diğer bir ifadeyle, Bilanço Karı/Aktif Toplamı(s4) bir birim arttıkça Özsermaye/Gerekli Sermaye(s) oranı 270,485 birim artış gösterecektir.

KAYNAKÇA

Birincil Kaynaklar

Acar, Onur. “Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II”. **Sigorta Araştırmaları Dergisi**. s.1 (2005): 5-22.

_____. **Avrupa Birliği Solvency II Projesi**. İstanbul: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayınları, 2007

Aksel, Kaan. “Solvency II ve Genel Sigortacılık Sektörüne Getirdikleri”. **Birlik’ten, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını**. s.6 (2006): 50-57.

_____. “Solvency II ve Genel Sigortacılık Sektörüne Getirdikleri”. **Active Sigorta**. s.51 (2007): 12-18.

Aon. **Mali Yeterlilik II (Solvency II) Sigortacılık Sektörünün Düzenlenmesine Yönelik Şartlar**. Çev. Y. Kemal Çuhacı. İstanbul: Reasürör, Milli Reasürans T.A.Ş. Yayınları, 2005

Arslan, Özge. **Avrupa Birliği ve Türkiye’de Sigorta Şirketlerinde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği**. Ankara: Hazine Müsteşarlığı Matbaası, 2003.

Avcıoğlu, Şule. “Türk Sigorta Sektöründe Yükümlülük Karşılama Yeterliliği”. **Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Tam Üyeliliğine Doğru, Türk Sigorta Sektörünün Öncelikli Sorunları Toplantıları-2 Yükümlülük Karşılama Yeterliliği II (Solvency II) 30 Eylül 2005**. İstanbul: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2005: 13-24.

Avrupa Birliği ve Türk Sigorta Sektörü. İstanbul: Güneşışığı Bülteni, s. 40 (2006): 6-8

Aydın, Behice. “Sigorta Sektöründe Mali Yeterlilik ve Türk Sigorta Sektörünün Analizi”. Yüksek Lisans Tezi. M.Ü. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 2006.

Berk, Niyazi. “AB Sigortacılığında Solvency II Düzenlemeleri ve Türk Sigortacılığının Harmonizasyonu”. **Sigorta Araştırmaları Dergisi**. s.1 (2005): 25-32.

_____. **Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik ve Risk Yönetimi Türkiye’de ve AB’de Yeni Düzenlemeler (Solvency II Projesi)**. İstanbul: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-2, 2005

_____. “Solvency II Projesinin Türk Sigorta Sektörüne Etkileri”. **Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Tam Üyeliliğine Doğru, Türk Sigorta Sektörünün Öncelikli Sorunları Toplantıları-2 Yükümlülük Karşılama Yeterliliği II (Solvency II) 30 Eylül 2005**. İstanbul: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2005: 53-77.

Berset,Jerome, Rene Doff, Yannis Pitaras. “Solvency II”. **CEA Action Plan 2007**. (2007): 10

Birkent, Eda. “Capital Adequacy in Insurance Sector”. Yüksek Lisans Tezi. M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.

Boller, Hans Peter. “Solvency and Reinsurance”. **European Insurance**. s.1 (2005) : 25-27

Büyükkaya Alaattin. “Sigortacılık Sektörünün Tarihsel Gelişim Süreci”. **Geleneksel Finans Sempozyumu 2004, Uluslararası Piyasalarda Finansal Entegrasyon, Mayıs 2004**. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu, 2004: 281-286.

Doff, Rene. **Risk Management for Insurers Risk Control, Economic Capital and Solvency II**. London: Risk Books, 2007

Dumanoglu, Sezayi, Hacer Gedikoğlu. **Türkiye, Avrupa Birliği ve ABD’de, Sigorta Uygulamaları Muhasebesi ve Yükümlülük Karşılama Yeterliliği**. İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2004

Flamand, Thierry. “Solvency II Projesi ve Sigorta Sektörüne Etkileri”. **Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Tam Üyeliliğine Doğru, Türk Sigorta Sektörünün Öncelikli Sorunları Toplantıları-2 Yükümlülük Karşılama Yeterliliği II (Solvency II) 30 Eylül 2005**. İstanbul: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2005: 25-52.

Gedikoğlu, Hacer. “Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik Türkiye ve ABD Karşılaştırması”. Yüksek Lisans Tezi. M.Ü. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 2002.

Genç, Ahmet. “Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterliliğin Ölçülmesi ve Türkiye İçin Bir Erken Uyarı Modeli Önerisi”. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

_____. **Sigorta Şirketlerinin Mali Analizi Erken Uyarı Sistemi ve Derecelendirme (Rating)**. Ankara: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-6, 2006

_____. “Sermaye Yeterliliği Şirketleri Zorlayacak”. **Sigortacı**. s.335 (2006): 42-44

Güncüt, Mustafa Özgür. “Türk Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik”. Yüksek Lisans Tezi. M.Ü. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 2007.

- Gür, Emine Olcay. “AB’de Solvency 2 Projesi”. **Solvency 2 İhtisas Komitesi Toplantısı 08 Mayıs 2009**. Ankara: Hazine Müsteşarlığı İhtisas Komitesi, 2009.
- Kanaslan Zekeriya. “Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterliliğin Denetiminde Kullanılan Oran Analizi Yöntemi ve Bir Sigorta Şirketinde Uygulama”. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- Kubilay, Huriye. “Türk Özel Sigortacılığının Avrupa Birliği Sigorta Hukuku ile Bütünleşmesi”. **Sigorta Araştırmaları Dergisi**. s.2 (2006): 5-19.
- Linder, Ulf. “Avrupa Birliği’nde Hayat Dışı Sigorta Sektörü ve Reasürans Sektöründe Yükümlülük Karşılama Yeterliliği (Solvency) Kuralları”. **Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri, 23-24 Haziran 2005**. İstanbul: TSRSB Yayınları, 2005: 169-186.
- _____. “Hayat Sigortası Alanında Yükümlülük Karşılama Yeterliliği (Solvency) ile İlgili Avrupa Birliği Kuralları”. **Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri, 23-24 Haziran 2005**. İstanbul: TSRSB Yayınları, 2005: 137-148.
- _____. “Solvency II’ye Giriş”. **Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri, 23-24 Haziran 2005**. İstanbul: TSRSB Yayınları, 2005: 209-221.
- OECD. **Insurance Solvency Supervision-OECD Country Profiles**. OECD Publications, 2002
- Oksay, Suna. “2005 Yılında AB Sigortacılığındaki Gelişmeler ve Türk Sigorta Sektörü”. **Birlik’ten, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını**. s.3 (2006): 10-21.
- Overbeek, Martin. “Hayat Sigortalarında ve Hayat Dışı Sigortalarda Solvency II”. **Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri, 23-24 Haziran 2005**. İstanbul: TSRSB Yayınları, 2005: 225-245.
- Özgen, Burak. “Sigorta Şirketlerinin Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemlerle Değerlendirilmesi”. Yüksek Lisans Tezi. M.Ü. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 2007.
- Özşar, Berna. **AB Sigorta Mevzuatı Uyum Rehberi**, TSRŞB Yayınları. İstanbul: Haziran 2005
- Reactions. **Sigortacılık Sektörünü Sarsabilecek Yeni Düzenlemeler Mali Yeterlilik-II (Solvency-II)**. çev. Y. Kemal Çuhacı. İstanbul: Reasürör, Milli Reasürans T.A.Ş. Yayınları, 2005
- Sandström, Arne. **Solvency Models, Assesment and Regulation**. Boca Raton: Chapman& Hall/CRC, 2006

- Sarıaslan, Metin. **Avrupa Birliği ve Türk Sigorta Muhasebesi: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile Karşılaştırmalı**. İstanbul: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-5, 2006
- Solvency Assessment Models Compared Essential Groundwork For The Solvency II Project**. CEA and Mercer Oliver Wyman Limited, 2005.
- Solvency II – What is Happening?** Fitch Ratings Special Report. Mart 2005
- Şirketlerin Can Güvenliği İçin Sermaye Yeterliliği**. İstanbul: Best Bireysel Emeklilik ve Sigorta Tanıtımı Yayınları, s:28 (2006) :31-34
- T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu. **Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Rapor 2008.**, Ankara, 2009.
- Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, **2007 Yılında Rakamlarla Avrupa Sigorta Piyasası (CEA İstatistikleri No:36)**. İstanbul: 2009.
- Uludağ, Dilek Türker. **Aracı Kurumların Mali Yapılarını Güçlendirmeye Yönelik Bir Yöntem: Sermaye Yeterliliği Kavram, Düzenleme, Dünya ve Türkiye Uygulamaları**. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları-134, 2001
- Why care should be taken when using Basel II as a starting point for Solvency II**. CEA Note. 1 Mart 2005
- Yanık, Serhat. “Sigorta İşletmelerinde Mali Yeterlilik Analizi ve Türk Sigorta Sektöründe Bir Uygulama Örneği (Bayındır Hayat Sigorta A.Ş.)”. Doktora Tezi. İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.
- Yefimov, Dmitry. “When Great Minds Don’t Think Alike”. **The Insurer, Magazine for European Insurance Markets**. s.13 (2007): 78-79
- Varna, Neşe. “Sigorta Şirketlerinin Finansal Yeterliliğinin Tespitinde Sermayenin Belirlenmesi ve Dağıtımına İlişkin Bbir Uygulama”. Doktora Tezi. M.Ü. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 2008.
- Commission of The European Communities, “Solvency II: Frequently Asked Questions”. NEMO/07/286, Brussels, July, 2007
- Commission of The European Communities, “Solvency II: Impact Assessment Report”. SEC (2007) 871, Brussels, July, 2007
- Commission of The European Communities, “Solvency II: Directive of The European Parliament and of The Council”. 2007/0143 (COD), Brussels, February, 2009
- “Sigortacılık Kanunu (5684 S.K.)”. **Resmi Gazete**, 26552, Haziran 2007.
- “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelik”. **Resmi Gazete**, 26606, Ağustos 2007.

“Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik”. **Resmî Gazete**, 26623, Ağustos 2007.

“Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik”. **Resmî gazete**, 26761, Ocak 2008.

İkincil Kaynaklar

Acar, Onur. “Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği : Solvency II” www.tsrbsb.org.tr [31.01.2009].

“Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği Garanti Fonu”. Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. www.tsrbsb.org.tr [23.01.2008].

“Avrupa Sigorta Pazarı, Global Krize Karşı Güçlü”. Referans Gazetesi. www.referans.com [26.12.2008].

Bozkurt, Gökhan. “Sigortacılığa AB Düzeni”. Radikal Gazetesi. www.radikal.com.tr [04.07.2008].

Flamand, Thierry. “A New Regulatory Framework for EU Insurance Undertakings: Solvency II / Implications” www.pwc.com [23.01.2008].

Brohm, Axel, Alexander König. “The Relevance of Portfolio Management Action for Solvency Measurement”. www.palgrave-journals.com [2008]

“Yükümlülük Karşılama Yeterliliği II (Solvency II)”. Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. www.tsrbsb.org.tr [31.01.2009].

Doff, Rene. “A Critical Analysis of the Solvency II Proposals” www.palgrave-journals.com [2008]

“Sektörü Sermayesi Yeterli Şirketler Büyütecek”. www.sigortacigazetesi.com.tr [15.10.2007].

Steffen, Thomas. “Solvency II and The Work of CEIOPS”. www.palgrave-journals.com [2008]

Süer, Alp. “Mevzuat Tamam, Sıra Sermaye Güçlendirmede”. www.referansgazetesi.com [13.06.2008].

Solvency II. Munich Re. www.munichre.com [04.07.2008]

Şenel, Alpagut. **Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik**. Afyon: Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 2006. www.student.aku.edu.tr [05.04.2009]

Yolcu, Halil. “Solvency II Sigorta Sektörü Üzerindeki Etkileri”. www.tsrbsb.org.tr [06.03.2008].

EKLER**EK 1**

ÇALIŞMAYA DAHİL EDİLEN SİGORTA ŞİRKETLERİ VE 2008 YILI GEREKLİ SERMAYE VE ÖZSERMAYE RAKAMLARI (TL)				
		Gerekli Sermaye	Özsermaye	Özsermaye/Gerekli Sermaye
1	AEGON EMEKLİLİK	2.628.477	23.927.927	9,10
2	AİG SİGORTA	41.567.965	37.610.579	0,90
3	AK SİGORTA	383.469.975	1.795.007.864	4,68
4	ALLIANZ EMEKLİLİK	23.801.244	114.126.940	4,79
5	ALLIANZ SİGORTA	235.625.340	328.053.613	1,39
6	ANADOLU HAYAT EMEKLİLİK	84.088.998	349.939.874	4,16
7	ANADOLU SİGORTA	324.626.806	607.990.666	1,87
8	AVIVA SİGORTA	71.070.795	114.640.539	1,61
9	AVİVASA	40.580.238	71.961.683	1,77
10	AXA HAYAT	300.795.800	67.388.364	0,22
11	AXA SİGORTA	27.559.919	446.323.040	16,19
12	BAŞAK GROUPAMA EMEKLİLİK	28.505.607	120.731.706	4,24
13	BAŞAK GROUPAMA	159.851.538	172.430.875	1,08
14	BİRLİK HAYAT SİGORTA	6.060.975	11.915.759	1,97
15	CARDİF HAYAT SİGORTA	2.714.079	10.987.403	4,05
16	FİNANS EMEKLİLİK	15.636.028	21.304.197	1,36
17	FORTİS EMEKLİLİK	8.334.190	18.882.076	2,27
18	GENEL YAŞAM SİGORTA	33.205.227	34.842.463	1,05
19	IŞIK SİGORTA	33.325.531	50.847.039	1,53
20	MADGEBURGER	75.675	4.822.042	63,72
21	MİLLİREASÜRANS	192.498.951	666.717.417	3,46
22	RAY SİGORTA	80.017.230	62.244.087	0,78
23	SBN SİGORTA	10.872.959	19.993.946	1,84
24	YAPIKREDİ EMEKLİLİK	39.997.746	119.315.263	2,98
25	YAPI KREDİ SİGORTA	156.890.780	307.271.380	1,96

EK 2

ÇALIŞMADA KULLANILAN MALİ ANALİZ ORANLARI			
s	özsermaye / gerekli sermaye	s10	borçlar / pasif toplamı
s1	yazılan net primler / özsermaye	s11	alacaklar / özsermaye
s2	özsermaye / pasif toplamı	s12	teknik karşılıklar / pasif toplamı
s3	bilanço karı / özsermaye	s13	borçlar/ özsermaye
s4	bilanço karı / aktif toplamı	s14	kısa vadeli yükümlülükler / özsermaye
s5	teknik kar / yazılan primler	s15	kısa vadeli yükümlülükler /pasif toplamı
s6	teknik kar / gelirler toplamı	s16	likidite oranı
s7	hasar prim oranı-net	s17	cari oran
s8	nakit ve nakit benzeri varlıklar / aktif toplamı	s18	likit aktifler / aktif toplamı
s9	alacaklar / aktif toplamı	s19	Prim ve reasürans alacakları / aktif toplamı

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad	Emine GENÇ
Doğum Yeri, Tarihi	İstanbul, 1982
İş Adresi	Anadolu Sigorta/Kadıköy Bölge Müdürlüğü Kadıköy/ İstanbul
İş Tel	0216 571 8816
Fax	0216 571 8848
E-posta	egenc@anadolusigorta.com.tr
Yabancı Dil	İngilizce

EĞİTİM

2005-	YTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yüksek Lisans Programı- Tez Aşaması
2000-2005	Kadir Has Üniversitesi, İİBF
1996-2000	Pertevniyal Anadolu Lisesi

İŞ DENEYİMİ

2008-	Acenteler ve Pazarlama Departmanı, Anadolu Sigorta Kadıköy Bölge Müdürlüğü
-------	---